

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА
ІНСТРУМЕНТИ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Збірник
матеріалів круглого столу
29 березня 2024 року

Ірпінь 2024

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ**

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Збірник матеріалів круглого столу

29 березня 2024 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2024

УДК 657.1:005.3(06)
ББК 65.052.201.2я431
О-17

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 13 від 25.04.2024)*

**О-17 Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень : збірник матеріалів круглого столу, м. Ірпінь, 29 березня 2024 р. [Електронний ресурс] / за наук. ред. О. П. Колісник ; Державний податковий університет. Ірпінь, 2024. 192 с. PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний депозитарій.
ISBN 978-966-337-727-8**

У збірнику матеріалів круглого столу «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень» розглянуто обліково-аналітичну систему бізнес-процесів, удосконалення звітності в умовах сталого розвитку, професійне судження як інструмент забезпечення ефективного управління суб'єктами господарювання, digital-технології у процесі формування обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання.

Видання розраховане на викладачів ЗВО, практиків, докторантів, здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, імен власних, інших відомостей.

УДК 657.1:005.3(06)
ББК 65.052.201.2я431

ПЕРЕДМОВА

Економічний розвиток України на сучасному етапі свідчить про поступове приєднання нашої держави до членства в Європейському Союзі, а це спонукає до належної організації бухгалтерського обліку господарюючих суб'єктів, основним завданням яких є формування якісного обліково-аналітичного забезпечення, необхідного для задоволення вимог всіх груп користувачів.

Діяльність суб'єктів господарювання у ринковому середовищі вимагає докорінно якісної зміни сфер діяльності, пошуку та вибору стратегії сталого розвитку. Реалізація таких конкурентних переваг забезпечується обліково-аналітичною інформацією як стратегічного ресурсу. Швидкі зміни у підприємницькій сфері та посилення конкуренції на ринку, призводять до розуміння необхідності формування комплексної обліково-аналітичної системи сталого розвитку, яка забезпечить повномасштабне ефективне управління підприємством, створить єдину інформаційну платформу економічної, соціальної та екологічної діяльності, що сприятиме підвищенню обґрунтованості управлінських рішень. Саме тому, для формування обліково-аналітичного інформаційного простору сталого розвитку, необхідно передбачити механізми збору, обробки та передачі адресної економічної інформації безпосередньо зацікавленим особам, які використають її не тільки в інтересах стратегічного розвитку підприємства, а сформуують відповідальне ставлення до зовнішнього середовища.

З метою вирішення проблемних питань формування обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання, дослідження доцільно спрямовувати за такими напрямками: обліково-аналітична система бізнес-процесів в умовах сталого розвитку; удосконалення звітності в умовах сталого розвитку; професійне судження як інструмент забезпечення ефективного управління суб'єктами господарювання; digital-технології при формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання.

ЗМІСТ

ПАНЕЛЬ 1

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Біленька Анастасія

Облік та аудит в умовах сталого розвитку9

Благодушко Андрій

Особливості організації обліку контрольованих
операцій для здійснення ефективного управління
ризиками суб'єктів господарювання14

Василішин Станіслав

Вплив війни на облік і контроль
основних засобів підприємств України18

Гордієнко Тетяна

Екологічний облік: передумови виникнення й особливості ведення22

Гуренко Софія

Резерви сумнівних боргів для підприємства.....27

Дрозд Віктор

Переваги використання безготівкових розрахунків32

Занько Борис

Уцінка товарів на підприємствах торгівлі:
облікові аспекти та документальне оформлення.....35

Коваль Софія

Виникнення дебіторської заборгованості та причини її непогашення39

Колісник Олена, Мегедь Тарас

Формування обліково-аналітичного забезпечення
управління витратами переробних підприємств43

Краєвський Володимир, Скорик Олександр

Розгляд аспектів обліково-аналітичного
забезпечення зовнішньоекономічної діяльності
підприємства в контексті різних видів цієї діяльності.....46

Кучеренко Сергій

Обліково-аналітична система управління
податковими ризиками суб'єктів господарювання49

Легка Валентина

Європейський вибір: фокус на сталий розвиток.....52

Морозюк Олександр

Впровадження сучасних методів обліку та аналізу для
забезпечення ефективного використання основних засобів
у підприємствах паливно-енергетичного комплексу56

Мосійчук Євгенія

Особливості обліку вибуття основних засобів60

Новицький Микола

Інвестиційна нерухомість як об'єкт облікової політики підприємства65

Роздимаха Ірина

Окремі аспекти обліку основних засобів67

Слюсар Вадим

Засоби щодо вдосконалення взаємодії внутрішнього та
зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.....72

Судак Валерія

Специфіка амортизації основних засобів в умовах воєнного стану75

Таращенко Володимир

Податкові ризики: класифікаційні ознаки та їх характеристика.....78

Чижиков Володимир

Блокчейн-технології у формуванні обліково-аналітичного
забезпечення управління суб'єктами господарювання.....82

ПАНЕЛЬ 2
УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Барицький Роман

Централізація електронного податкового звітування
як важливий чинник розвитку національної економіки85

Костенко Анастасія

Поняття та економічна сутність звітності підприємства90

Лінива Катерина

Основні зміни у фінансовій та податковій звітності
в період воєнного стану94

Метелиця Володимир

Платформа звітності сталого розвитку.....97

Новікова Олена

Особливості формування консолідованої
фінансової звітності підприємства.....101

Романюк Анастасія, Корник Марія, Колісник Олена

Таксономія UA iXBRL як інструмент
удосконалення фінансової звітності106

Сторожук Тетяна

Удосконалення звіту про відтворення та захист лісів.....110

Суворов Олександр

Забезпечення якості надання впевненості щодо звіту
зі сталого розвитку в умовах запровадження директиви CSRD ЄС115

Ходзицька Валентина

Нефінансова звітність корпорації:
крок до релевантної компоненти управління.....120

ПАНЕЛЬ 3

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Гуріна Наталія

Роль професійного судження бухгалтера
у забезпеченні економічної безпеки підприємства125

Маценко Вікторія

Професійне судження як інструмент забезпечення
ефективного управління суб'єктами господарювання.....128

Савченко Алла, Кібиш Олександра

Професійне судження бухгалтера як основа
інноваційного розвитку системи
обліково-аналітичного забезпечення управління132

Щитова Кристина

Професійне судження бухгалтера в умовах невизначеності136

ПАНЕЛЬ 4

DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Багрій Конон

Значення Digital-технологій для бухгалтерського обліку:
можливості та перспективи140

Вишняк Анастасія

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та
вплив технологій на ефективність і якість фінансової звітності.....144

Главацька Дарія

Цифрова трансформація обліку в умовах форс-мажорних обставин149

Кучмійова Тетяна, Рагуліна Анастасія

Концепція «Internet of Things» та її вплив на системи обліку153

Мірошниченко Світлана

Використання інформаційних систем
під час проведення зовнішнього аудиту.....156

Моргуненко Артем

Виклики трансфертного ціноутворення
внаслідок цифровізації економіки161

Новіков Назарій

Розвиток обліково-аналітичної системи
в умовах цифровізації економіки України164

Поповиченко Ганна

Цифрова трансформація в управлінні:
формування обліково-аналітичного забезпечення та
перспективи розвитку в сучасному бізнес-середовищі.....169

Столяр Людмила, Фірчук Марія

Інформатизація аудиторської діяльності
в сучасних умовах бізнес-середовища.....174

Урніш Вікторія

Застосування інформаційних систем в управлінні підприємством178

Фербей Галина

«Соната» – сучасна вітчизняна програма для електронної звітності180

Швайка Таїсія

Удосконалення ведення бухгалтерського обліку та
формування звітності в умовах цифрової економіки.....183

Шпак Яна

Бухгалтерський облік і формування фінансової звітності
в умовах цифрової економіки.....188

ПАНЕЛЬ 1

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Біленька Анастасія,

здобувачка вищої освіти

Науковий керівник:

Овчарик Р. Ю.,

канд. екон. наук,

*доцент кафедри фінансово аналізу і
аудиту,*

*Державний торговельно-економічний
університет*

ОБЛІК ТА АУДИТ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В сучасному світі питання сталого розвитку відіграє все більшу роль у стратегіях бізнесу та управлінні. Одним із ключових інструментів, які допомагають підприємствам пристосовуватися до вимог сталості, є облік та аудит. Облік дозволяє визначити витрати та ресурси, необхідні для здійснення діяльності, з урахуванням екологічних та соціальних аспектів. У свою чергу, аудит забезпечує оцінку діяльності підприємства з точки зору відповідності стандартам сталого розвитку та ефективного використання ресурсів. У даній роботі ми розглянемо роль обліку та аудиту в умовах сталого розвитку, вивчивши їхні основні аспекти та вплив на фінансову стійкість та довгострокову успішність підприємств.

Сталий розвиток передбачає здатність задовольняти потреби сьогодення, не шкодячи можливостям майбутніх поколінь. Для бізнесу це означає розробку та впровадження стратегій, які враховують економічні, екологічні та соціальні аспекти. Однією з основних переваг сталого розвитку для бізнесу є покращення стосунків з зацікавленими сторонами, включаючи споживачів, інвесторів, регуляторів та громадські організації. Це може призвести до збільшення конкурентоспроможності підприємства, покращення репутації та зменшення ризиків. Однак, бізнесам також необхідно бути готовими до викликів, пов'язаних з переходом до сталого розвитку. Це може включати високі витрати на впровадження нових технологій, відповідність строгим екологічним та соціальним стандартам, а також необхідність адаптуватися до змін у вимогах споживачів та регулювання. Розуміння концепції сталого

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

розвитку та її впливу на бізнес допомагає підприємствам адаптуватися до змін у світовій економіці та забезпечити довгострокову успішність.

Успішне впровадження концепції сталого розвитку вимагає систематичного врахування екологічних та соціальних аспектів у процесах управління та прийняття стратегічних рішень. Отже, облік сталого розвитку включає в себе не лише фінансові аспекти, а й оцінку впливу діяльності підприємства на довкілля та суспільство. Розглянемо на прикладі:

1. Екологічний облік:

- Відома компанія "EcoProducts" веде облік викидів та споживання природних ресурсів під час всього життєвого циклу їхніх продуктів. Вони враховують не лише прямі екологічні витрати, а й екологічний вплив у всій ланцюгу постачання, починаючи від добування сировини до кінцевого використання.

- Компанія "GreenTech Solutions" використовує концепцію "зеленого" обліку для вимірювання впливу своїх інноваційних технологій на зменшення викидів парникових газів та збереження природних ресурсів.

2. Соціальний облік:

- Міжнародна корпорація "SocialConnect" використовує соціальний облік для оцінки впливу своєї діяльності на місцеві спільноти та розвиток людського капіталу. Вони ведуть облік кількості створених робочих місць, рівня зарплати та умов праці для своїх працівників, а також вкладу у соціальні програми.

- Організація "YouthEmpower" здійснює соціальний облік для вимірювання ефективності своїх освітніх програм для молоді та їхнього впливу на подальше зайняття та розвиток учасників програми. [1]

Аудит в умовах сталого розвитку це процес систематичної перевірки та оцінки впливу підприємства на навколишнє середовище, соціальні групи та економічний розвиток, а також його відповідності стандартам сталого розвитку.

Роль аудиту в умовах сталого розвитку:

- Оцінка дотримання стандартів: Аудитори перевіряють, чи відповідає діяльність підприємства встановленим екологічним, соціальним та економічним стандартам сталого розвитку.

- Виявлення можливостей для поліпшення: Аудит допомагає ідентифікувати слабкі сторони діяльності підприємства і запропонувати стратегії для покращення його сталості.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Методи проведення аудиту сталого розвитку:

- Аналіз документації: Аудитори переглядають фінансові звіти, звіти про екологічний та соціальний вплив, політики та процедури підприємства.
- Проведення спостережень: Аудитори можуть відвідати місця проведення діяльності підприємства, щоб оцінити його практики та виявити можливі проблеми.

Розглянемо приклади проведення аудиту сталого розвитку:

- Аудит сталого розвитку в металургійній компанії: Аудитори вивчають використання ресурсів, викиди та вплив на навколишнє середовище, а також умови праці для працівників у виробничих підрозділах.
- Аудит соціальної відповідальності у великій роздрібній мережі: Аудитори аналізують політики компанії щодо забезпечення рівних можливостей для співробітників, програми здоров'я та безпеки, а також взаємодію з місцевими спільнотами. [2]

Впровадження концепції сталого розвитку в бізнес-стратегію є ключовим кроком для підприємств у досягненні довгострокового успіху та стійкості. Це означає інтеграцію екологічних, соціальних та економічних аспектів сталого розвитку в усі аспекти діяльності підприємства, від стратегічного планування до щоденних операцій.

Створення стратегії сталого розвитку:

- Аналіз внутрішнього середовища: Підприємство оцінює свої внутрішні ресурси, процеси та культуру, щоб визначити можливості для впровадження сталого розвитку.
- Оцінка зовнішнього середовища: Підприємство аналізує екологічні, соціальні та економічні тренди відомих ринків, щоб визначити зовнішні чинники, які впливають на його діяльність.

Розробка конкретних цілей та метрик:

- Підприємство встановлює конкретні цілі та метрики для вимірювання свого прогресу у впровадженні сталого розвитку. Наприклад, це може бути зменшення викидів парникових газів на 20% до 2030 року або збільшення частки використання відновлювальних джерел енергії на 50%.

Інтеграція сталого розвитку в управлінські процеси:

- Підприємство включає принципи сталого розвитку у свої управлінські процедури та приймає рішення на всіх рівнях організації з урахуванням їхнього впливу на екологічний, соціальний та економічний аспекти.
- Наприклад, підприємство може включити сталість як один із критеріїв при виборі постачальників або розробці нових продуктів.

Підтримка залучених сторін:

- Підприємство співпрацює зі зацікавленими сторонами, включаючи клієнтів, споживачів, інвесторів, громадські організації та урядові структури, для підтримки та реалізації своєї стратегії сталого розвитку.

- Наприклад, підприємство може встановити механізми звітності про свої досягнення в галузі сталого розвитку та забезпечити взаємодію зі співробітниками та місцевими громадами для забезпечення їхньої підтримки.

Постійне вдосконалення:

- Підприємство постійно оновлює свою стратегію сталого розвитку, враховуючи нові тренди, вимоги законодавства та висновки з аналізу своєї діяльності.

- Наприклад, після оцінки результатів реалізації стратегії підприємство може внести зміни в свої процеси або поставити нові цілі для подальшого покращення у напрямку сталого розвитку. [3]

Приклади впровадження сталого розвитку в бізнес-стратегію:

- Компанія "EcoTech Solutions": Ця компанія, що виробляє сонячні панелі, включила сталість у свою стратегію, встановивши ціль зменшення викидів CO₂ під час виробництва на 50% протягом наступних п'яти років. Для досягнення цієї мети вони використовують відновлювальну енергію у своїх виробничих процесах та мінімізують використання шкідливих речовин.

- Мережа ресторанів "GreenEats": Ця мережа ресторанів приділяє особливу увагу сталому використанню ресурсів та встановленню принципів екологічної відповідальності. Вони працюють з місцевими постачальниками, щоб забезпечити сезонні та органічні продукти, а також мінімізувати відходи та використовувати біорозкладні посудини.

Однією з основних перешкод впровадження сталого розвитку в бізнес-стратегію є відсутність стандартів та правил для визначення та оцінки сталості. Це може призвести до непевності щодо правильного напрямку дій та обсягу інвестицій. Крім того, інвестиції у сталість можуть вимагати значних витрат на впровадження нових технологій та зміну процесів, що може бути викликом для бізнесу, особливо для малих та середніх підприємств.

Враховуючи вищесказане, облік та аудит в умовах сталого розвитку є важливим аспектом для забезпечення транспарентності, відповідальності та довіри до діяльності підприємства, що в свою чергу сприяє досягненню його цілей сталого розвитку. Впровадження їх є ключовим кроком для підприємств у досягненні довгострокового успіху та стійкості, від стратегічного планування до щоденних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Inna Makarenko and Alex Plastun. (2017). The role of accounting in sustainable development. *Accounting and Financial Control*, 1(2), 4–12. DOI10.21511/afc.01(2).2017.01 (дата звернення: 19.03.2024).
2. Sustainable development goals. (2023). Education / National Geographic Society. URL : <https://education.nationalgeographic.org/resource/sustainable-development-goals/> (дата звернення: 20.03.2024).
3. Жукова Т. А., Басанець І. В., Плікус І. Й. Удосконалення фінансового аналізу та аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 2. С. 29–35. DOI 10.21272/18179215.2022.203 ; URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/88191> (дата звернення: 20.03.2024).

Благодушко Андрій,
*здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
заступник директора з обліку
і звітності – головний бухгалтер,
ТОВ «Самсунг РнД Інститут Україна»,
Державний податковий університет*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ КОНТРОЛЬОВАНИХ ОПЕРАЦІЙ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Довгий час прийнято було вважати, що система фінансового обліку є основою для ведення управлінського та податкового обліків. Хоча дане судження здебільшого вже застаріло, на бухгалтерський облік все ще багато покладається відповідальності як на обов'язковий процес, забезпечення якого вимагає чинне законодавство.

Але вимоги сьогодення щодо деталізації розкриття інформації по окремим господарським операціям, а також необхідність прийняття виважених, обґрунтованих та швидких управлінських рішень в різних сферах діяльності компаній, вимагають більш прогресивного підходу для побудови облікової системи. Особливо це актуально в епоху розвитку комплексних ERP (Enterprise resource planning) систем, технічні можливості яких дозволяють це зробити ефективно та на якісно іншому рівні, ніж це було до цифровізації процесів управління.

В науковому середовищі є прихильники теорії фінансового обліку як єдиного джерела облікової інформації (наприклад, вчений Б.І. Валуєв). Також багато і прибічників концепції інтегрованого обліку. Серед вітчизняних вчених питанню інтегрованого обліку приділяли увагу Ф. Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.Ф. Максимова, Л.В. Нападовська, М.С. Пушкар та інші [1, 2, 3, 4, 5].

Важко не розділити погляд вказаних науковців щодо доцільності побудови інтегрованого обліку, виходячи з практичних потреб прийняття рішень управлінським персоналом. Особливо актуальною є система інтегрованого обліку з точки зору забезпечення принципу витягнутої руки для контрольованих операцій (КО).

Таку ж думку поділяє і Куцик П.О. [6] «У системі корпоративного управління, крім забезпечення потужного управлінського обліку та його інтегрування з фінансовим обліком, важливим питанням є включення в інтеграційну модель податкового обліку».

Організація саме інтегрованого обліку та всіх складових його частин: фінансового, управлінського, податкового обліку та контролінгу, дасть можливість управлінню компанії якісно реагувати на виклики, що виникають в рамках трансфертного ціноутворення (ТЦ).

Схематично інтегрований облік для цілей ТЦ наведено на рис.1.

Інтегрований облік дозволить: спрогнозувати можливі КО, підготувати відповідні служби компанії до їх документального оформлення, починаючи від контракту, закінчуючи звітами та первинними документами. Він також дозволить в момент проведення КО, використовуючи систему візування (затвердження) проведення проконтролювати внесення необхідних для відображення даних в управлінському, фінансовому та податковому обліках.

Дані з різних модулів системи інтегрованого обліку можуть слугувати як окремими джерелами інформації, так і можуть формувати самостійний масив даних для цілей ТЦ при значній кількості КО. Такий масив даних може бути задіяний в підготовці податкової звітності з ТЦ та ТЦ документації автоматично або шляхом несуттєвого опрацювання спеціалістом з ТЦ.

При вдалому інтегрування ТЦ в контролінг компанії система фінансового ризик-менеджменту дозволить виявляти практично в онлайн режимі відхилення цін (рентабельності) КО від діапазону цін (рентабельності), визначених в неконтрольованих зіставних операціях. Таке раннє виявлення допоможе скоригувати як операційні показники так і стратегію ціноутворення та уникнути багатьох проблем в майбутньому. Тим паче, що перспективне коригування цін завжди безпечніше за їх ретроспективне коригування.

Виграє і податковий облік, який як невід’ємна частина інтегрованого обліку отримає притаманні йому облікові данні на етапі бухгалтерського проведення (податковий код, маркери ризикованості і т.п.). Включення спеціаліста з оподаткування компанії в систему візування (затвердження) такого проведення дозволить ефективніше контролювати ціни в КО, особливо якщо це нетипові операції. Якщо ж КО рутинні і їх кількість є значною, додатково варто подумати про автоматизацію ризик-менеджменту.

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

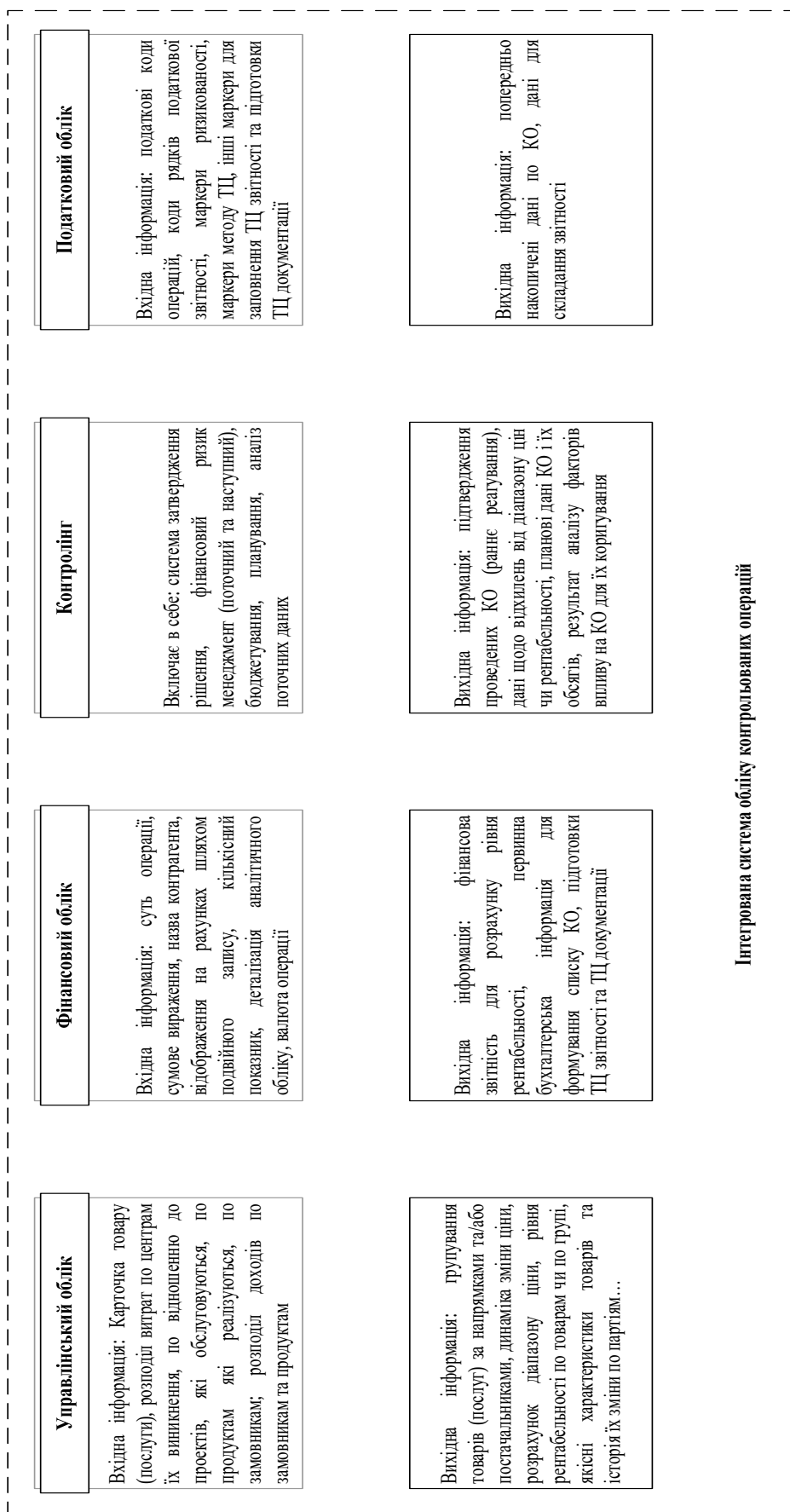

Рисунок 1 – Інтегрована система обліку для цілей ТЦ (розроблено автором)

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Отже, підсумовуючи вищенаведене, обліково-аналітичне забезпечення КО вимагає комплексного підходу. Особливо на ранньому етапі побудови системи управління компанії існує потреба задіяти весь інструментарій інтегрованого обліку, де кожен модуль окрім виконання стандартних функцій накопичення, аналізу та використання інформації для загальногосподарських потреб, буде також використовуватись для цілей ТЦ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф. Ф., Драбаніч А. В. Інтегрований облік як засіб управління підприємством. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації* : збірник наукових праць. 2016. Вип. 2 (17). С. 12–24.
2. Голов С. Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 11. С. 43–58.
3. Максимова В., Артюх О. Функціональна інтеграція облікових систем на цільовій основі. *Економічний аналіз*. 2008. Вип. 3 (19). С. 299–303.
4. Нападовська Л. В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2005. № 8–9. С. 50–62.
5. Пушкар М. С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти) : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 1999. 424 с.
6. Куцик П. О. Розвиток методології інтегрованого обліку в умовах застосування корпоративних інформаційних систем. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*. 2010. Вип. 3 (53). С. 140–142.

Василішин Станіслав,
*д-р екон. наук, професор,
директор ТДВ «Інститут обліку і
фінансів» НААН,
провідний науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування,
ІНЦ «Інститут аграрної економіки»*

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Війна в Україні суттєво вплинула на бізнес-середовище в країні, спричинивши значну невизначеність і складнощі для контролю майна підприємств. Серед основних ризиків, які посилюють невизначеність – втрата контролю над активами бізнес-суб'єктів на тимчасово окупованих територіях; ризик фізичного руйнування, знищення, крадіжки майна, інфраструктури та продукції. Це вимагає від підприємств адаптації до нових умов і прийняття стратегічних рішень на основі достовірної, точної та повної інформації, яка генерується системою обліково-аналітичного забезпечення та розкривається в інтегрований звітності бізнес-суб'єктів.

Згідно із Порядком подання фінансової звітності [1] та Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, «проведення інвентаризації обов'язкове у разі, зокрема, встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів); техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) в обсязі, визначеному керівником підприємства» [2]. Керівники підприємств, «у разі встановлення фактів викрадення (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна можуть прийняти рішення про проведення інвентаризації такого окремо визначеного майна на день встановлення таких фактів» [1]. Водночас, «під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка» [2].

Згідно Листа Міністерства фінансів України від 09.12.2020, «підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств» [3]. Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 1 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду. Отже, поки не відбудеться повноцінна інвентаризація, неможливо припинити обліковувати майно, навіть якщо воно не відповідає умовам для визнання його активами.

У річній фінансовій звітності інформація про активи, до яких неможливо забезпечити безпечний і безперешкодний доступ, та зобов'язання і власний капітал, які не можуть бути документально підтверджені з огляду на відсутність доступу до відповідних первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, відображається за даними бухгалтерського обліку (лист Міністерства юстиції України від 04.06.2015 р. [4]). При цьому той факт, що інформацію у фінансовій звітності наведено без проведення інвентаризації через відсутність доступу до активів, згідно листа Міністерства фінансів України від 29.06.2016 р., потрібно зазначити в примітках до фінансової звітності [5].

Таким чином, об'єкти, які перебувають на тимчасово окупованій території, у бухгалтерському обліку відображають у складі активів підприємства; щодо зазначених об'єктів підприємство має застосовувати процедуру знецінення (визнавати втрати від зменшення корисності) [5].

Можливими моделями визнання та наслідками обліку основних засобів є визнання витрат на знецінення чи (у виключних випадках) – списання необоротних активів (рис. 1).

Рисунок 1 – Моделі визнання та наслідки обліку основних засобів
залежно від впливу війни

Джерело: систематизовано автором з використанням [5; 6].

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Втрати від зменшення корисності – сума, на яку балансова (залишкова) вартість активу перевищує суму його очікуваного відшкодування. За нормами п. 5 НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», оцінювати, чи існують ознаки можливого зменшення корисності активу, підприємство повинне на дату річного балансу [6]. Проте в умовах динамічних змін в умовах війни, підприємство має право визнавати зменшення корисності активу на будь-яку дату балансу, а не тільки на дату річного балансу. Більше того, про перевірку активів на наявність ознак знецінення на кожен проміжний звітний дату зазначено в МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність» [7]. В табл. 1 наведені кореспонденції рахунків з обліку зменшення корисності активів та їх списання.

**Таблиця 1 – Відображення господарських операцій
зі знецінення чи списання основних засобів**

Зміст операції	Дебет	Кредит
Відображено втрати від зменшення корисності основних засобів	972	131
Відображено втрати від зменшення корисності основних засобів за умови попередніх переоцінок основних засобів:		
- на суму зменшення корисності в межах перевищення попередніх дооцінок (вигід від відновлення корисності) над уцінками (втратами від зменшення корисності)	411	131
- на суму різниці	972	131
Відображено вигоди від відновлення корисності основних засобів:		
- на суму відновлення корисності в межах суми перевищення раніше проведених уцінок (втрат від зменшення корисності) над сумами дооцінок (вигід від відновлення корисності)	131	742
- на суму різниці	131	411
Відображено списання (ліквідацію) основних засобів:		
- на суму залишкової вартості об'єкта	976	10
- на суму зносу (амортизації) об'єкта	131	10

Можливим податковим наслідком знецінення основних засобів є ризик необхідності нарахування податкових зобов'язань, проте можливим є оскарження даного донарахування в судовому порядку.

Таким чином, вчасне знецінення активів може бути ключовим елементом стратегії виживання та успіху підприємства в умовах війни, допомагаючи зберегти ліквідність, мінімізувати втрати та адаптуватися до нових умов і є важливою складовою обліково-аналітичного забезпечення ризик-менеджменту в умовах невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : постанова КМУ від 28.02.2000 № 419, зі змінами та доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.03.2024).
2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879, зі змінами та доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Щодо обліку об'єктів, що знаходяться на тимчасово непідконтрольній території : лист Міністерства фінансів України від 09.12.2020 № 41020-01-10/38057. URL : <https://document.vobu.ua/doc/13790> (дата звернення: 12.03.2024).
4. Щодо окремих питань, пов'язаних з діями працівників під час руйнування підприємств в зоні антитерористичної операції : лист Міністерства юстиції України від 04.06.2015 № 5777-0-4-15/8.1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5777323-15#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
5. Щодо обліку об'єктів, які перебувають на території проведення антитерористичної операції : лист Міністерства фінансів України від 29.06.2016 № 31-11410-07-10/18732. URL : <https://document.vobu.ua/doc/13790> (дата звернення: 12.03.2024).
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 817, зі змінами та доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення: 14.03.2024).
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 34 «Проміжна фінансова звітність». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_049#Text (дата звернення: 14.03.2024).

Гордієнко Тетяна,
*здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Науковий керівник:*
Колісник Олена,
*канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ Й ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ

На сьогодні екологічний фактор діяльності суб'єктів господарювання набуває все більшого значення, оскільки навколишнє середовище та економіка є однією системою й проблеми їх взаємодії потребують нагального вирішення.

В сучасному бізнес-середовищі нормативно-правові питання щодо регулювання екологічного обліку є актуальними. Відсутність у звітності підприємства методів, норм та вимог стосовно відображення результатів екологічного обліку спричинює порушення щодо інформування керівництва, що в результаті призводить до неналежного групування даних.

Питання, пов'язані з бухгалтерським обліком екологічної діяльності підприємств, розглядалися в роботах таких вітчизняних вчених-економістів: Ф. Бутинця, С. Голова, Л. Гнилицької, В. Дерія, В. Жука, І. Замули, Г. Кірейцева, В. Леня, Л. Пелиньо, М. Пушкаря та інших. Однак, недостатньо розробленими залишаються методичні, теоретичні, організаційні та нормативні аспекти бухгалтерського обліку екологічних витрат.

В Україні нажаль, лише частково ураховують екологічні аспекти у веденні бухгалтерського обліку й складання звітності. Причиною цього є те, що у нашій країні не розроблені ще організаційні заходи, які в першу чергу враховували б природно-екологічну рівновагу й розвиток національної економіки. Для суб'єктів господарювання визначальним є накопичення капіталу й одержання прибутку, проте не завжди при цьому додержуються екологічних вимог. Оскільки сам облік екологічну інформацію не відображає, тому важко визначити ефективність і екологічні показники діяльності суб'єктів господарювання, тому що уся наявна інформація відображується у загально-економічних показниках діяльності. Через це оцінити ефективність й повноту природоохоронної діяльності неможливо.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Вагомим складником стимулювання екологічно збалансованого природокористування і запорукою гарантування екологічної безпеки на всіх рівнях господарювання є адекватна система бухгалтерського обліку, що забезпечує всіх членів суспільства надійною, своєчасною і корисною інформацією про господарську діяльність підприємств та організацій, стан їхніх активів, зобов'язань і власного капіталу. Бухгалтерський облік дозволяє отримати числову характеристику факторів і стати джерелом інформації, а відтак і стимулювати природоохоронні заходи [1, с. 258].

На сучасному етапі в Україні використовується господарський облік, який включає такі види обліку: оперативний, бухгалтерський, статистичний, фінансовий, податковий та управлінський. Як бачимо, до господарського обліку не належить екологічний. Саме він може бути рушійним методом обліку витрат на охорону навколишнього середовища та визначення такого підходу до явищ господарської діяльності підприємств, розгляду всіх засобів і процесів у безпосередньому їх русі й розвитку, єдності, взаємозв'язку та взаємоузгодженні [2, с. 74].

Безсумнівно, необхідно приділити увагу впровадженню екологічного обліку підприємствами із метою розкриття інформації щодо екологічного діяльності.

На рис. 1 наведено головні передумови щодо ведення обліку екологічної діяльності суб'єкта господарювання.

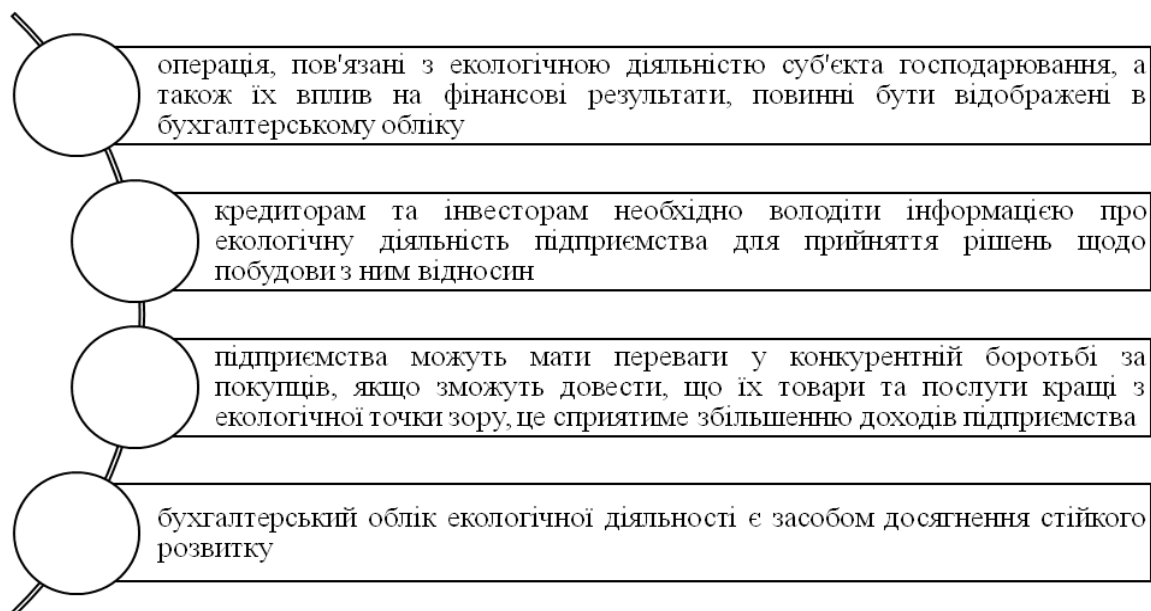

Рисунок 1 – Передумови необхідності ведення бухгалтерського обліку екологічної діяльності суб'єкта господарювання

Джерело: [3, с. 60].

Екологізація є важливим напрямком щодо розвитку бухгалтерського обліку, який дозволить приймати своєчасні й обґрунтовані управлінські рішення із повним врахуванням ступеня впливу діяльності підприємств на навколишнє середовище.

Під «екологічним обліком» як еколоґо-економічною категорією слід розуміти процес розпізнавання, оцінювання і передачі екологічної інформації, що дає можливість користувачам такої інформації компетентно приймати рішення і формувати судження. Ця категорія охоплює формування облікової (бухгалтерської) та необлікової інформації про стан, динаміку зовнішнього природного середовища та вплив на нього природних факторів та всієї діяльності людини на глобальному, національному та регіональному рівнях [4, с. 228].

Загалом, на підприємствах система екологічного обліку повинна бути направлена на облік витрат, зобов'язань й підготовку звітності щодо природоохоронної діяльності. Ці категорії слід розглядати з точки зору рівня забруднення навколишнього середовища.

Однак, є ряд перешкод, які перешкоджають надавати звітність по природоохоронних заходах:

- надто складним з суми загальних витрат є відокремлення витрат на природоохоронну діяльність;
- відсутність чітких рекомендацій щодо надання інформації про природоохоронну діяльність на підприємствах та організації екологічного обліку;
- відсутність методів прийняття рішень щодо зменшення й запобігання екологічних ризиків;
- немає стимулу враховувати зобов'язання, оскільки витрати потрібно вираховувати із доходів, які оподатковуються після їх здійснення.

Бухгалтерський облік як основна інформаційна система підприємства має забезпечувати керівництво інформацією задля прийняття управлінських рішень щодо зниження й запобігання екологічних ризиків.

Відображення в бухгалтерському обліку підприємств операцій, що пов'язані із його екологічною діяльністю, дасть можливість формувати інформацію для налагодження екологічного управління підприємством та оприлюднення її з ціллю інформування громадян про результати цієї діяльності, що є одним із чинників формування ділового іміджу підприємства.

На рис. 2 в загальному плані наведено структуру екологічного обліку.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Рисунок 2 – Структура екологічного обліку

Джерело: [4, с. 228].

Таким чином, раціональна організація бухгалтерського обліку екологічних витрат дозволить підприємствам об'єктивно та повно урахувувати екологічні аспекти своєї діяльності, що дасть можливість своєчасно виявляти ризики виникнення надмірного антропогенного впливу на довкілля та вчасно вжити запобіжних заходів.

Мета екологічного обліку полягає у відображенні екологічних впливів кожного підприємства на навколишнє середовище та їх порівняння із екологічними стандартами. Повне урахування екологічних аспектів роботи підприємства та їх відображення в звітності надасть користувачам інформацію, яка потрібна для прийняття оптимальних управлінських рішень.

В звітності й бухгалтерському обліку будь-яка діяльність, зокрема й екологічна, відображається у показниках витрат, доходів і порядку їх формування. Однак, в Україні облік екологічної діяльності все ще знаходиться на етапі становлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Замула І. Екологічні доходи та зобов'язання в системі бухгалтерського обліку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1(16). С. 257–259.
2. Пелиньо Л. Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. № 18.2. С. 70–75.
3. Замула І. В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності: теорія та методологія : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2010. 498 с.
4. Лень В. С., Колівешко О. М. Екологічний облік: поняття та зміст. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 2. С. 223–227.

Гуренко Софія,
здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Науковий керівник:
Колісник Олена,
канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

РЕЗЕРВИ СУМНІВНИХ БОРГІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна нестабільність в Україні та світі призводить до погіршення платіжної дисципліни на вітчизняних підприємствах. Внаслідок цього спостерігаємо несвоєчасне повернення дебіторської заборгованості, повернення не в повному обсязі та зменшується впевненість в її поверненні. Такі дії спричиняють виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості на підприємстві. Тому ще більшої актуальності набуває процес формування резерву сумнівних боргів та його відображення в бухгалтерському обліку.

Проблеми розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості загалом та резерву сумнівних боргів зокрема стали предметом дослідження таких учених-економістів: Ф. Бутинця, Г. Нашкерської, Л. Городянської, С. Голова, В. Костюченко, Т. Шматковська та ін. Проте, сучасні ринкові відносини вимагають подальшого дослідження економічної сутності та методики розрахунку резерву сумнівних боргів.

Дебіторська заборгованість – це сума грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів, яку на певну дату підприємству заборгували його дебітори - юридичні та фізичні особи [1].

Відповідно до п. 7 НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» поточна дебіторська заборгованість включається до підсумку балансу за чистою вартістю її реалізації [2].

За строками виникнення та ознаками впевненості у погашенні згідно НП(С)БО 10 дебіторську заборгованість можна поділити на групи:

- звичайна дебіторська заборгованість;
- сумнівна дебіторська заборгованість;
- безнадійна дебіторська заборгованість.

Отже, звичайна дебіторська заборгованість – це сума поточної дебіторської заборгованості, яка виникає у ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу, а також сума довгострокової дебіторської заборгованості, яка не виникає у ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу.

Сумнівна дебіторська заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є сумніви стосовно її повернення боржником (строк оплати сплив або є інші причини для сумнівів).

Безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

При цьому чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості визначається як сума поточної дебіторської заборгованості, зменшена на резерв сумнівних боргів. Цей резерв створюється як джерело погашення частини дебіторської заборгованості, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Підприємство повинне створити резерв сумнівних боргів у певній сумі, причому величина сумнівних боргів на дату балансу повинна відповідати залишку резерву сумнівних боргів на ту саму дату. Водночас залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не має перевищувати суму дебіторської заборгованості на ту саму дату.

Основне призначення такого резерву – «амортизувати» той негативний вплив, що здійснює на фінансове становище підприємства списання безнадійної дебіторської заборгованості [3].

Резерв сумнівних боргів не можна створити під будь-яку заборгованість. Відповідно до НП(С)БО 10 дебіторська заборгованість, яка підлягає резервуванню, має водночас відповідати цілій низці характеристик:

- 1) бути поточною, тобто виникати під час нормального операційного циклу або підлягати погашенню протягом 12 місяців з дати балансу;
- 2) бути фінансовим активом— контрактом, який дає право отримати грошові кошти або фінансові активи від іншого підприємства;
- 3) не бути придбаною підприємством і не призначатися для продажу [2].

Зауважимо, що всі ці характеристики мають бути присутніми лише на дату балансу. Створення резерву під ту чи іншу суму заборгованості аж ніяк не означає, що далі підприємство, наприклад, не має права підписати додаткову угоду до договору, замінивши грошову форму розрахунків з дебітором на товарну. Наслідком таких дій має стати лише коригування нарахованого резерву на чергову дату балансу.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Для розрахунку і створення резерву сумнівних боргів до уваги беруться сумнівна та безнадійна заборгованість.

Відповідно до п. 8 і 9 НП(С)БО 10 сума резерву сумнівних боргів визначається за одним із двох методів:

- 1) за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- 2) за методом застосування коефіцієнта сумнівності [2].

Метод абсолютної суми сумнівної заборгованості. При застосуванні цього методу резерв визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів, тобто підприємство аналізує поточну дебіторську заборгованість на предмет виявлення сум сумнівної заборгованості; після чого на загальну суму виявленої сумнівної заборгованості створює резерв та відображається в обліку. Цей метод прийнятний, якщо у підприємства незначна кількість постійних контрагентів, про платоспроможність яких воно має достовірну інформацію.

Метод застосування коефіцієнта сумнівності. За цим методом величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності. Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися трьома способами:

- 1) визначання питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- 2) класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- 3) визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років.

За методом питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на умовах наступної оплати сума резерву визначається як добуток чистого доходу звітного періоду на коефіцієнт сумнівності, який визначається як співвідношення між сумою дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи послуги), яка визнана безнадійною та чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на умовах наступної оплати попереднього періоду.

Характерною особливістю розглянутого методу є те, що він ґрунтується на оборотному, а не на сальдовому принципі.

Оскільки метод використовує дані попередніх періодів, то отриманий розрахунковий результат може дещо не відповідати ситуації в майбутньому. Тому необхідно постійно протягом звітного періоду коригувати величину резерву. Застосовувати даний спосіб доцільно, коли період погашення дебіторської заборгованості коливається в границях року.

Класифікації дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Період непогашення підприємство визначає самостійно.

Спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської заборгованості по строкам непогашення краще використовувати якщо період погашення дебіторської заборгованості більше року. Даний спосіб охоплює дещо більший період для розрахунку коефіцієнта, ніж попередній спосіб. Відмінністю також є те, що розрахована сума донараховується до суми існуючого резерву [4].

Результати проведеного дослідження свідчать, що створення резерву є факт наявності у підприємства сумнівної заборгованості, а приводом для використання сум резерву – наявність безнадійної заборгованості.

Для створення резерву необхідно правильно визначити суму сумнівної та безнадійної заборгованості. Проте на практиці у бухгалтерів іноді виникає питання, за якими конкретними характеристиками виділити категорії заборгованості. У НП(С)БО 10 дається лише визначення сумнівної і безнадійної заборгованості, при чому зазначаються такі характеристики, як «впевненість про її неповернення» — для безнадійної і «невпевненість її погашення» — для сумнівної заборгованості. Тому виникає питання про те, на чому така упевненість або неупевненість мають базуватися.

Також слід відмітити, що на сьогоднішній день в НП(С)БО 10 відмічено декілька варіантів методики розрахунку резерву сумнівних боргів: метод абсолютної суми сумнівної заборгованості; метод із застосуванням коефіцієнту сумнівності (базується на застосуванні 3 способів). Кожен з них має свої особливості розрахунку.

Узагальнюючим негативним моментом всіх методик є нормативна нерегульованість. Проте для підприємств в цьому випадку існує певна свобода в розрахунку величини резерву сумнівних боргів. В результаті кожне підприємство підбирає методику виключно індивідуально, керуючись кількістю дебіторів, наявністю необхідної інформації, управлінською політикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережна А. А., Осадча Г. Г. Резерв сумнівних боргів, його створення та використання. *Економіка та управління*. 2012. URL : <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/pdf/10.5555/20143273946>

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

2. Дебіторська заборгованість: НП(С)БО 10 : наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

3. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.

4. Губіна І. Резерв сумнівних боргів: створення та використання. *Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації*. 2007. № 48. 68 с.

Дрозд Віктор,

здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Колісник Олена,

канд. екон. наук, доцент,

завідувач кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Завдяки розвитку фінансових відносин та змінам у законодавстві в Україні в останні роки спостерігається перетворення у структурі грошових розрахунків. Безготівкові розрахунки продовжують витіснити готівку, що зумовлене кількома перевагами та особливостями цієї форми розрахунків. Використання безготівкових розрахунків призводить до значної економії витрат, прискорення проведення розрахункових операцій та зручності в руху грошових коштів, а також їхнє зберігання на рахунках в банках дозволяє краще проводити контроль.

Безготівкові розрахунки - це перерахування певної суми коштів з рахунку платника на рахунок одержувача. Система безготівкових розрахунків важлива складова загальної національної фінансової системи.

За складом учасників безготівкові розрахунки можуть бути господарськими та міжбанківськими.

Залежно від призначення платежів такі розрахунки можна розділити на дві категорії:

- розрахунки за товарні операції або оплата матеріальних цінностей або наданих послуг;
- розрахунки за нетоварні операції або оплата податків, а також отримання або повернення банківських позик.

Безготівкові розрахунки, в залежності від місця їх проведення, діляться на внутрішньодержавні і між суб'єктами, які знаходяться на території різних держав.

Також існують такі форми безготівкових розрахунків:

- прямі, коли розрахунок здійснюється безпосередньо між постачальником і покупцем;
- транзитні, які здійснюються за допомогою проміжних структур.

Будь-який вид безготівкових розрахунків має переваги - прискорюється оборот коштів суб'єктів господарювання, збільшуються можливості держави, щодо регулювання фінансової сфери.

Суб'єкти господарської діяльності можуть самостійно вибирати форму розрахунків і вказують її при складанні договорів. При виключно безготівкові розрахунки для підприємства будь-якої форми власності і масштабу, звіт про використання коштів не викличе сумніву у контролюючих органах.

З прийняттям Закону України «Про платіжні послуги» [1], зокрема, збільшено кількість платіжних послуг та розширено коло їх надавачів.

Законодавством визначено, що: «Безготівкові розрахунки - це перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, унесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів» [2].

Загалом можна виділити такі основні переваги безготівкових розрахунків над готівковими, як:

- безпечність – завдяки не фізичній формі, безготівкові розрахунки забезпечують високий рівень безпеки, оскільки вони мають обмежений ризик крадіжки або втрати коштів порівняно з готівковими операціями;

- зручність – електронні гроші відкривають можливість проведення оплати без необхідності носити гроші або розмінювати купюри на менші номінали. Це робить процес оплати більш зручним та ефективним для користувачів, особливо в сучасному світі, де мобільність і швидкість мають важливе значення;

- облік - завдяки фіксації операцій з готівкою у банківських системах їхній облік для людей та підприємств. Це дозволяє легко відстежувати та аналізувати витрати та доходи без необхідності ручного записування кожної операції;

- фінансова ефективність - використання електронних розрахунків може сприяти оптимізації фінансових процесів. Вони дозволяють бізнесам знижувати витрати на обробку та зберігання готівки, а також оптимізувати управління. Крім цього це може сприяти покращенню умов для інвестування та розвитку фінансового планування підприємства [3].

Але при цьому у безготівкових розрахунках відсутні деякі переваги готівкових розрахунків та наявні свої недоліки. До недоліків відносять загрозу кіберзлочинності, залежність від технологій та комісійні збори. Поступаються ж вони готівковим розрахункам меншою приватністю та є менш ліквідними.

В Україні кількість безготівкових операцій продовжує зростати, за третій квартал 2023 року їхня частка за сумою зросла до 63,3% від загальної суми операцій із платіжними картками, а за кількістю – досягає 93,5%.

Також надалі зростає і загальна кількість безконтактних платіжних карток серед фізичних осіб. Їх кількість, за підсумками вересня 2023 року, збільшилася на 12% порівняно з січнем. Загалом більша частина (58%) активних платіжних карток у вересні 2023 року – це безконтактні картки.

Додається, що популярними серед українців є токенизовані платіжні картки, кількість яких з початку 2023 року зросла на 32% до 11,3 млн штук. Решта операцій були безконтактними (з використанням безконтактною платіжної картки або за допомогою смартфонів та інших гаджетів). Їхня сума у III кварталі 2023 року становила 381,1 млрд грн проти 344,5 млрд грн) у II кварталі [4].

Використання сучасних способів розрахунків не тільки підвищує довіру до компанії, і стимулює збільшення продажів. В наш час досить легко втратити клієнта не надавши саме той метод платежу, яким йому зручніше зробити оплату саме зараз.

Розширення сфери безготівкових розрахунків сприяє прозорості платежів та економічному росту держави.

Отже, безготівкові розрахунки мають чимало переваг, а наукова спільнота та законодавство підтверджують їхню важливість та реальність як платіжних засобів. Таким чином, при розгляді вибору між безготівковими та готівковими розрахунками, важливо зважити на всі переваги та недоліки кожної опції, врахувати власні потреби та здійснювати свідомий вибір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 11.03.2024).
2. Про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг : інструкція, затв. постановою правління НБУ від 29.07.2022 № 163. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 11.03.2024).
3. Пристай Д. Готівка проти карти. Плюси та мінуси cashless-світу.
URL : <https://suspilne.media/11534-gotivka-proti-karti-plusi-ta-minusi-cashless-svitu/> (дата звернення: 11.03.2024).
4. Безготівкові розрахунки стають все більш популярними в Україні.
URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/28/707075/>

Занько Борис,
*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

УЦІНКА ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ

На підприємствах торгівлі можуть зберігатися значні товарні запаси. Їх наявність зумовлена, зокрема, необхідністю забезпечити безперебійну торгівлю.

Як установлено п. 8 НП(С)БО 9 «Запаси», придбані підприємством запаси зараховуються на баланс за первісною вартістю [1]. Товари, які призначені для продажу, є також запасами, тому при оприбуткуванні на підприємство такі активи відображаються за первісною вартістю. Облік товарів, які надійшли з метою подальшого продажу, підприємство веде на рахунку 28 «Товари».

При зберіганні товарів протягом тривалого часу вони можуть морально застаріти або їх якість може знизитися. Згідно з пунктами 24 та 25 НП(С)БО 9 «Запаси» товари, як активи, що належать до запасів, повинні відображатися в бухгалтерському обліку й звітності за найменшою з двох таких оцінок:

1) або за первісною вартістю;

2) або за чистою вартістю реалізації. Відзначимо, що запаси, у тому числі товари, повинні відображатися за чистою вартістю реалізації тоді, коли на дату балансу ціна їх знизилась, вони зіпсувалися, застаріли чи втратили первісно очікувану економічну вигоду іншим чином [1].

Слід звернути увагу на те, що чисту вартість реалізації слід визначати по кожній одиниці запасів (товарів). Для цього необхідно вирахувати з очікуваної ціни продажу товарів очікувані витрати на їх продаж [1].

Якщо первісна вартість запасів (у тому числі товарів) перевищує їх чисту вартість реалізації, то така сума перевищення списується підприємством на витрати звітного періоду [1]. При відображенні в обліку уцінки товарів слід враховувати, що її сума списується за дебетом субрахунку 946 «Втрати від знецінення запасів» у кореспонденції з кредитом рахунку 28 «Товари» саме в частині, на яку зменшується балансова вартість товарів.

Якщо ж здійснюється уцінка товарів, облік яких ведеться у цінах продажу (так можуть вести облік товарів роздрібні торговельні підприємства),

то підприємству необхідно відобразити як зменшення торгової націнки, так і зменшення балансової вартості товарів:

- за дебетом субрахунку 285 «Торгова націнка» у кореспонденції з кредитом субрахунку 282 «Товари в торгівлі» відображається зменшення суми торгової націнки;

- за дебетом субрахунку 946 «Втрати від знецінення запасів» у кореспонденції з кредитом субрахунку 282 «Товари в торгівлі» відображається зменшення балансової вартості товарів.

Може трапитися, що раніше уцінені товари, які є активами на дату балансу, знов переоцінюються, але тепер у сторону збільшення (тобто проводиться дооцінка їх балансової вартості).

У цьому випадку слід керуватися пунктом 28 НП(С)БО 9 «Запаси», який установлює, що якщо чиста вартість реалізації запасів, що раніше були уцінені, надалі збільшується, то на суму збільшення їх чистої вартості реалізації, проте не більше суми попереднього зменшення (уцінки), слід визнати інший операційний дохід та збільшити вартість цих запасів [1]. У бухгалтерському обліку цей дохід відображається на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

При проведенні уцінки товарів важливе значення мають також організаційні аспекти, які стосуються цього заходу, та його документальне оформлення. Наприклад, для підприємства важливо визначитися, зокрема, з наступними питаннями:

- хто саме з працівників підприємства має займатися проведенням уцінки товарів;

- якою є процедура проведення такої уцінки;

- які первинні документи повинні підтверджувати проведення уцінки товарів.

Раніше ці питання регулювалися Положенням про порядок уцінки і реалізації продукції, що залежала, з групи товарів широкого вжитку, продукції виробничо-технічного призначення та надлишкових товарно-матеріальних цінностей (далі - Положення про порядок уцінки).

Положення про порядок уцінки встановлювало, зокрема, що:

- 1) для виявлення товарів, що підлягають уцінці, та для проведення уцінки керівник підприємства затверджував склад спеціальної комісії. Головою комісії міг бути заступник керівника підприємства, а членами зазвичай призначалися головний бухгалтер, товаровознавець та інші спеціалісти, обізнані з попитом на ринку;

2) уцінка товарів проводилася за даними інвентаризації. Керівником підприємства могло бути прийняте рішення про проведення уцінки за станом на перше число місяця, з використанням при цьому даних обліку;

3) комісія, що повинна проводити уцінку, складала переліки відповідних товарів, у яких указувалася їх повна назва, кількість, роздрібна ціна, назва підприємства-виробника та пропозиції щодо розміру уцінки;

4) дані про уцінені товари вносилися до спеціального документа, який мав назву «Опис-акт уцінки товарів і продукції, що залежалися, та надлишкових товарно-матеріальних цінностей», і цей Опис-акт був додатком до Положення про порядок уцінки [2].

Проте у 2016 році Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та Міністерство фінансів України видали спільний наказ «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 10 вересня 1996 року № 120/190» [3], внаслідок чого Положення про порядок уцінки втратило чинність.

Оскільки на сьогодні підприємства, які проводять уцінку товарів, вже не можуть посилатися на Положення про порядок уцінки, яке втратило чинність, то вони мають можливість вирішити це питання на власний розсуд, а саме самостійно розробити і затвердити наказом керівника підприємства:

1) локальний нормативний акт, який регулює всі основні аспекти проведення уцінки товарів на підприємстві (наприклад, він може називатися Положення про порядок проведення уцінки товарів). При розробці цього документа за основу можна взяти скасоване Положення про порядок уцінки;

2) форму первинного документа, який буде використовуватися при документальному оформленні уцінки товарів, що містить всі обов'язкові реквізити первинного документа (за необхідності форма такого первинного документа також може містити додаткові реквізити).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

2. Положення про порядок уцінки і реалізації продукції, що залежалась, з групи товарів широкого вжитку, продукції виробничо-технічного призначення та надлишкових товарно-матеріальних цінностей, затверджене наказом Міністерства економіки України і Міністерства фінансів України від

10 вересня 1996 р. № 120/190 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0546-96#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

3. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 10 вересня 1996 року № 120/190 : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 р. № 117/19. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0213-16#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

Коваль Софія,

здобувачка вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Колісник Олена,

канд. екон. наук, доцент,

завідувач кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ВИНИКНЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ НЕПОГАШЕННЯ

На сучасному етапі економічного розвитку є загальновизнаною явність великих обсягів дебіторської заборгованості. Більшість українських підприємств знаходяться на межі фінансової кризи, оскільки майже немає можливості для нормального функціонування через наявність дебіторської заборгованості, що веде до обмеження коштів у обігу. У таких умовах набуває великого значення ефективне управління дебіторською заборгованістю, своєчасне її погашення та запобігання виникненню безнадійних боргів. Для успішного управління дебіторською заборгованістю на підприємстві необхідно ретельно вивчити її економічний зміст, використовуючи методи фінансового управління з метою досягнення конкретних результатів. Швидке погашення дебіторської заборгованості та уникнення подальшого збільшення представляють собою реальну можливість подолати або зменшити дефіцит оборотних коштів. Отже, проблема дебіторської заборгованості є дуже актуальною, оскільки фінансовий стан підприємства в значній мірі залежить від ефективного управління цим видом заборгованості.

Дебіторська заборгованість - це один із видів активів, якими володіє підприємство. Її можна продати, передати або обміняти на інші активи, такі як товари, послуги, або результати роботи.

Аналізуючи розмір дебіторської заборгованості, терміни її погашення та ймовірність неповернення, можна зробити висновок про стан оборотних коштів підприємства та його перспективи розвитку.

Для прийняття правильних управлінських рішень, підприємцям потрібна точна, неупереджена та достовірна інформація про фінансовий стан, й зокрема, про дебіторську заборгованість.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] підкреслює, що національні стандарти бухгалтерського обліку (НП(С)БО) не повинні суперечити міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ).

Однак, на відміну від НП(С)БО, МСФЗ не мають єдиного стандарту, що стосується обліку та відображення дебіторської заборгованості у звітності.

Згідно з НП(С)БО 10 – дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і може бути достовірно визначена її сума одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг [2].

Згідно з МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» – підприємству потрібно визнавати дебіторську заборгованість у балансі, коли воно стає стороною контрактних зобов'язань і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові або інші цінності [3].

Наявність невеликого обсягу дебіторської заборгованості на підприємствах у ринковій економіці є нормальним явищем у господарському процесі, при умові, що контрагенти підприємства-кредитора дотримуються умов фінансових зобов'язань, які визначені у договірних відносинах.

Основною причиною збільшення дебіторської заборгованості є недостатність коштів на рахунках підприємств. З метою уникнення втрат і визнання підприємства неспроможним, кожен господарюючий суб'єкт повинен докладати зусиль для максимального скорочення дебіторської заборгованості. Але коли дебітори починають ухилятися від виконання своїх фінансових зобов'язань повністю та в узгоджені терміни, це порушує розрахунково-платіжну дисципліну, призводить до уповільнення обігу грошових коштів, погіршує фінансовий стан підприємства-кредитора та збільшує його нездатність виконувати фінансові зобов'язання.

Маючи прострочену дебіторську заборгованість, підприємство стикається з фінансовими труднощами, які виявляються у нестачі коштів для закупівлі виробничих запасів, виплати заробітної плати та ризиках непогашення боргів та зменшенні прибутку. Паралельно, затримка в отриманні платежів у дебіторській заборгованості призводить до сповільнення оборотності капіталу. Тому кожен учасник господарювання зацікавлений у скороченні строків погашення заборгованості. Важливе значення має також час утворення дебіторської заборгованості, оскільки потребує уточнення, чи не містить вона сум, що непридатні для стягнення або суми, що перевищили строк позовної давності. Якщо такі суми виявлені, важливо негайно прийняти

заходи для їх стягнення (наприклад, подати позови до господарського суду). Розмір дебіторської заборгованості також залежить від дотримання договірної та розрахункової дисципліни на підприємстві, порушення якої може призвести до затримки висування претензій до дебіторів, значного збільшення невинуватеної дебіторської заборгованості та розподілу фінансових ресурсів[5].

Однією з основних проблем обліку дебіторської заборгованості є непристосованість методів визначення резерву сумнівних боргів, передбачених у НП(С)БО 10, для українських підприємств, що призводить до представлення недостовірних даних про резерв сумнівних боргів у балансі. Для вирішення цієї проблеми можна розробити перелік документів, які підтверджуватимуть визнання заборгованості як сумнівною або безнадійною. Розрахунок резерву сумнівних боргів має ґрунтуватися на середніх статистичних даних[4].

Необхідно вдосконалити методику визначення суми резерву сумнівних боргів, і для цього слід внести зміни до існуючого законодавства з метою сприяння створенню підприємствами такого резерву. Також потрібно внести зміни до плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції з його використання щодо рахунка 37 «Розрахунки з різними дебіторами». В цей рахунок включені різні види розрахунків із дебіторами, які можна об'єднати в групи, що мають неоднорідний характер.

Отже, проблема обліку дебіторської заборгованості полягає в уникненні прострочення термінів платежу та приведенні заборгованості до стану безнадійності. Для цього необхідно організувати бухгалтерський облік з системою рахунків, яка належним чином відображатиме і характеризуватиме всю господарську діяльність з вимушеною конкретизацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Дебіторська заборгованість: НП(С)БО 10 : наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
3. Фінансові інструменти: визнання та оцінка: МСБО 39. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015

4. Гуцаленко Л., Чмелюк Т. Облік та його контрольні функції в управлінні дебіторською заборгованістю підприємств. *Економічні науки*. 2019. № 10 (74). URL : <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1730/1696>

5. Жадан Т., Бабенко А., Кувічка А. Причини виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві та ризику її неповернення. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/843dcfa9-1568-41a4-b826-7b79a3d4b2b7/content>

Колісник Олена,
канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу;
Мегедь Тарас,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Витрати підприємства є одним з базових об'єктів бухгалтерського обліку. Необхідність формування як принципово нових підходів до обліку витрат, так і модифікованих, що ґрунтуються на раціональних класичних ідеях, продиктовано вимогами часу. Розвиток вітчизняних підприємств, що ґрунтуються, насамперед, на домінанті нарощування обсягів матеріального виробництва, сприяло ухилу досліджень вітчизняної наукової школи у бік організації обліку витрат на виробництві. Сучасні вимоги ринкової економіки, розвиток наукомістких галузей промисловості, інтелектуалізація обліку на засадах впровадження новітніх інформаційних технологій спричинили зміну на пряму економічних досліджень [1].

Визначення витрат наведено у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], згідно якого, «витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Методологічні основи класифікації витрат у переробній промисловості представлено у НП(С)БО 16 «Витрати» [3].

У плануванні і бухгалтерському обліку переробних підприємств визначені склад витрат, які включаються у собівартість продукції переробки, склад загальновиробничих витрат та склад витрат, які не відносяться на собівартість виробленої і реалізованої продукції і покриваються за рахунок інших джерел.

Переробні підприємства як правило здійснюють поділ витрат на прямі та непрямі, при віднесенні витрат на відповідний вид продукції або підрозділ

підприємства. Основною відмінністю прямих витрат є те, що вони безпосередньо пов'язані з виробництвом та реалізацією конкретного виду продукції і відповідно відносяться на його собівартість.

Здійснюється також групування витрат за статтями калькуляції. Калькуляція – це обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт та послуг, а також заготівельної собівартості матеріальних цінностей та засобів виробництва за елементами витрат. Розрізняють такі види калькуляції: планові, кошторисні, нормативні та звітні. Калькуляції складаються на кожному підприємстві за встановленим переліком статей витрат. Розрізняють калькуляції собівартості: цехову, виробничу, повну, галузеву.

До основних статей прямих витрат переробних підприємств відносять, як правило: сировину і основні матеріали; купівельні вироби і напівфабрикати; силову електроенергію; основну заробітну плату виробничих працівників.

Непрямі витрати пов'язані з виробництвом одночасно декількох видів продукції, тому неможливо безпосередньо виділити ту частину витрат, яка доводиться на конкретний вид продукції. До статей непрямих витрат на переробних підприємствах відносять такі: ремонт і утримання універсального устаткування; загально-цехові витрати; загальнозаводські витрати; частина невиробничих витрат.

Управління витратами вимагає дотримання точного обліку витрат в розрізі елементів та статей, фокусів відповідальності та порівнянь із цілями для визначення відхилень в розрахунку собівартості, виробничих витрат та ресурсів за визначений період, пошуку способів впливу на виробничий процес [4].

Основні принципи управління витратами вироблені практикою і зводяться до наступних основних моментів:

- системний підхід до управління витратами;
- єдність методів, що практикуються на різних рівнях управління витратами;
- управління витратами на всіх стадіях життєвого циклу виробу – від створення до утилізації;
- органічне поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг);
- недопущення зайвих витрат;
- широке впровадження ефективних методів зниження витрат;
- вдосконалення інформаційного забезпечення про рівень витрат;
- підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства у зниженні витрат [5].

Управління витратами являє собою надзвичайно складний, багатоаспектний та динамічний процес, який складається з формування та здійснення управлінських впливів, що базуються на застосуванні об'єктивних економічних закономірностей відносно формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних та поточних цілей [6].

Обґрунтований облік витрат надає можливість здійснювати управління діяльністю підприємства, досягати зниження витрат шляхом надання даних про фактичні витрати, які відповідали б критеріям точності, повноти і своєчасності. Проте, практика досліджень показує, що існують недоліки у системі управління, які засвідчують ігнорування вимог ринкових умов господарювання. За умов їх усунення з'явиться можливість розглядати управління витратами з позиції оптимізації їх рівня. Але оскільки бухгалтерський та управлінський облік не задовольняють повністю вимоги користувачів, то виникає необхідність консолідації інформації з нефінансових джерел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павлова Г. Є., Приходько І. Г., Волчанська Л. В. Облік в аграрних і переробних підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/412/399>
2. Загальні вимоги до фінансової звітності: НП(С)БО 1, затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Витрати: НП(С)БО 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
4. Овчарова Н. В., Кравченко О. В., Бобошко Р. М. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 30. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/650/625>
5. Жиліна Ю. П. Формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами підприємства. *Економіка і регіон*. 2022. Вип. 2 (85). С. 120–124. URL : <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2640/2047>
6. Колісник Г. М. Витрати підприємницького сектора України: методологія та практика : монографія. Ужгород : ПП «АУТДОР-ШАРК», 2016. 360 с.

Краєвський Володимир,
д-р екон. наук, професор,
декан факультету податкової справи,
обліку та аудиту;
Скорик Олександр,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет

РОЗГЛЯД АСПЕКТІВ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ РІЗНИХ ВИДІВ ЦІЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах війни економіка України відчула значний тиск, і багато підприємств змушені були переглянути свою стратегію. Деякі з них, для забезпечення продовження діяльності, відновили або посилили свою зовнішньоекономічну діяльність. Відчутна нестача або навіть відсутність вітчизняних матеріалів примусила більшість внутрішніх суб'єктів господарювання звертатися до імпорту. Багато підприємств, що раніше виробляли сировину та матеріали для внутрішніх потреб, були зруйновані, а мобілізація робочої сили призвела до втрати кваліфікованих працівників, яких складно замінити. У результаті воєнних дій на території України спостерігався значний занепад зовнішньої торгівлі, проте це також призвело до розвитку деяких видів зовнішньоекономічних відносин, таких як отримання міжнародної гуманітарної допомоги та релокацію бізнесу.

Зовнішньоекономічна діяльність під час війни характеризується масовими міграційними процесами та поживавленням імпортно-експортних операцій окремих видів товарів, зокрема мілітаризаційного призначення [1].

При веденні обліку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання керуються базовими законами, а саме: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] та Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [3]. Цим законодавчим актом, зокрема статтею 22 передбачено, що суб'єкти ЗЕД ведуть бухгалтерський облік та оперативний облік зовнішньоекономічних операцій, використовуючи діючий план рахунків та визначають особливості аналітичного обліку ЗЕД.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Оскільки суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності зобов'язані вести облік зовнішньоекономічних операцій, вони повинні надавати належну увагу обліково-аналітичному забезпеченню цієї діяльності. При цьому велике значення має оформлення документів, що підтверджують здійснення відповідних зовнішньоекономічних операцій, оскільки без належного оформлення неможливе їх відображення в обліку. Незважаючи на різні види зовнішньоекономічної діяльності, суб'єкти господарювання керуються міжнародними документами, які вимагають здійснення будь-якої діяльності на основі договору. Зовнішньоекономічний договір, який зазвичай укладається на англійській мові та мові країн, учасників зовнішньоекономічних операцій, є основою для обліково-аналітичного забезпечення реалізації зовнішньоекономічної діяльності.

Основні документи, які заповнюються під час ведення відповідних видів зовнішньоекономічної діяльності (необхідно враховувати, що при здійсненні будь-якого виду зовнішньої діяльності завжди укладається відповідний зовнішньоекономічний договір), а саме:

при експортно-імпортних торговельних операціях: дозволи, ліцензії на здійснення ЗЕД, двох-, багато-сторонні ЗЕД договори, електронні вантажно-митні декларації, СМР, специфікації, invoice, facture протокол узгодження ціни (за наявності); технічна і транспортно супровідна документація;

при експортно-імпортних транспортних послугах: ЗЕД договори; дозволи, ліцензії на здійснення транспортних послуг з перевезення вантажів, людей, тварин. Транспортна, експедиторська, страхова документація. Транспортна накладна: міжнародна автомобільна накладна (CMR); авіаційна вантажна накладна (Air Waybill); перевезення транзитних вантажів залізничним транспортом супроводжує також накладна;

при міжнародних фінансових операціях: ЗЕД договори на здійснення розрахункових операцій, ліцензії; заявка на придбання/ продаж іноземної валюти, платіжні доручення;

при роботі на контрактній основі фізичних осіб як громадян України закордоном, іноземних громадян в Україні: ЗЕД договір із зазначенням терміну дії, дозволи на тимчасове перебування фізичних осіб на час дії договору в іншій державі, особисті документи фізичної особи;

при спільному підприємстві: договір про спільну діяльність, документальне визначення оператора спільної діяльності;

при орендних відносинах: договори оренди, суборенди, рахунок-фактура, акт наданих/отриманих послуг.

Окрім тих первинних документів, які обов'язково оформляються під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності, вітчизняні підприємства також мають подавати різні види звітності як суб'єкти ЗЕД. Наприклад, підсумкова інформація про ЗЕД включається до публічної фінансової звітності, де в балансі фігурують активи, такі як грошові кошти в іноземній валюті, товари, цінні папери, а також пасиви, як от кредити, отримані закордоном, заборгованість перед іноземними постачальниками і т.д.

У звіті про фінансові результати (про прибутки та збитки) вказується інформація про виручку від реалізації ЗЕД та відповідні витрати.

У примітках докладно розглядаються показники з балансу та звіту про фінансові результати, які відображають операції, пов'язані із ЗЕД. Крім фінансової звітності, підприємства формують обліково-аналітичне забезпечення для зовнішньоекономічних операцій у податковій звітності. Наприклад, у декларації з ПДВ відображаються податкові зобов'язання, податкові кредити, операції, які оподатковуються за ставкою ПДВ 0%, або звільнені від оподаткування ПДВ на підставі митних документів.

У декларації з податку на прибуток фігурують доходи, отримані від ЗЕД, які включаються до оподатковуваних доходів. В акцизній декларації при здійсненні зовнішньоекономічних операцій з підакцизними товарами суб'єкти господарювання також мають відображати відповідну інформацію.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств відрізняється в залежності від видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснює конкретний суб'єкт господарювання. Крім того, окрім стандартного заповнення первинних документів, які використовуються при зовнішньоекономічній діяльності, існують особливості у відображенні інформації у звітній документації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воскресенська Т. І., Вінярський Б. І. Формування обліково-аналітичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств в розрізі її видів. *Економіка та суспільство*. URL : <https://economyandsociety.in.ua/>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12> (дата звернення: 15.03.2024).

Кучеренко Сергій,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах господарювання одним із пріоритетних напрямів діяльності підприємств має бути управління своїми податковими ризиками. Ефективне управління податковими ризиками передбачає чітку ясність щодо поточного стану податкових справ компанії та прогнозованість їхньої динаміки у майбутньому. Це дозволить забезпечити фінансову стабільність, безболісно адаптуватися до законодавчих змін, мінімізувати фактор непередбачуваності.

Будь-яка діяльність потребує свого забезпечення, відсутність якого унеможлиблює як її в цілому, так і окремі процеси зокрема. Не є виключенням і діяльність з управління податковими ризиками, результативність якої багато в чому залежить від наявності якісної інформації про всі сфери функціонування підприємства, адже важко знайти якусь сферу, яка б не мала потенційного впливу на податкові аспекти його діяльності. Саме наявна інформація відіграє першочергову роль при прийнятті управлінських рішень.

Оскільки управління податковими ризиками покликане мінімізувати фінансові втрати, то використовується в цьому процесі переважно фінансова інформація про діяльність суб'єкта господарювання, яка міститься в його бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. В цілому, за розрахунками науковців, питома вага обліково-аналітичної інформації в системі інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання становить близько 70% від загального обсягу економічної інформації [3, с. 21].

Отже, можна стверджувати, що ключова роль при управлінні податковими ризиками покладається на обліково-аналітичне забезпечення цієї діяльності, яке являє собою комплексну систему формування, збору, аналітико-синтетичної обробки, накопичення та передачі обґрунтованої й релевантної обліково-аналітичної інформації, сформованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу для прийняття управлінських рішень [1, с. 22].

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Обліково-аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і представляє собою цілісну інформаційну систему, мета якої - забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства [3, с. 20-21].

В той же час, враховуючи величезне значення, яке ми надаємо бухгалтерському обліку в системі інформаційної підтримки управління ризиками, при формуванні та використанні облікової інформації необхідно дотримуватись певного рівня обачності, закріпленого на сьогодні в національному законодавстві відповідним принципом бухгалтерського обліку [2, с. 335].

Традиційно виділяють такі компоненти системи обліково-аналітичного забезпечення як облікова, аналітична та контрольна. Перед ними ставляться наступні завдання:

- підсистема обліку збирає відомості про господарські факти, реєструє їх та узагальнює у формі звітності;
- аналітична підсистема досліджує причинно-наслідкові зв'язки між господарськими явищами для виявлення резервів економічного зростання;
- контрольна підсистема здійснює нагляд за господарськими процесами та виявляє відхилення.

В контексті управління податковими ризиками ключове значення цих компонентів пояснюється наступним:

- облікова складова: складання податкової звітності базується на показниках бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- аналітична складова: аналіз показників фінансової та податкової звітності дозволяє виявити індикатори можливих податкових ризиків;
- контрольна складова: контроль за правильністю та повнотою відображення в обліку та звітності підприємства всіх його господарських операцій є передумовою низького рівня його податкових ризиків.

Обліково-аналітична система використовує облікові дані, планові дані, норми і нормативи, дані звітності, довідково-інформаційний фонд та систему аналітичних показників [5].

Якісно побудована система дозволяє вчасно прийняти ефективні управлінські рішення на підставі даних аналітичних розрахунків та облікової інформації та буде спрямованою на забезпечення захисту економічних інтересів підприємства [4].

На нашу думку, можна говорити про можливість виокремлення самостійної обліково-аналітичної системи управління податковими ризиками суб'єктів господарювання, яка повинна забезпечувати:

- ідентифікацію податкових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання;
- оцінку наслідків виникнення цих ризиків;
- розробку та впровадження заходів щодо запобігання та мінімізації податкових ризиків.

Відповідно до цих завдань в рамках такої самостійної обліково-аналітичної системи можна виокремити наступні компоненти:

1. Облік податкових ризиків. Цей компонент повинен використовуватись для ідентифікації та зберігання інформації про податкові ризики, пов'язані з діяльністю суб'єкта господарювання.
2. Аналіз податкових ризиків. В рамках цієї складової має відбуватися процес оцінки ймовірності та наслідків виникнення податкових ризиків.
3. Реагування на податкові ризики. Його завдання полягає в розробці та впровадженні заходів щодо запобігання та мінімізації податкових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланюк І., Пилипів Н., Якубів В. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2014. 292 с.
2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навчальний посібник / О. Лаговська та ін. Житомир : Житом. держ. технол. ун-т, 2017. 416 с.
3. Гоголь Т. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія. Чернігів : Вид. Лоз. В.М., 2014. 384 с.
4. Гуріна Н., Томша А. Аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-15> (дата звернення: 17.02.2024).
5. Юзва Р. Обліково-аналітична система – інформаційне забезпечення управління підприємством. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL : <https://magazine.faaf.org.ua/oblikovo-analitichna-sistema-informaciynе-zabezpechennya-upravlinnya-pidpriemstvom.html> (дата звернення: 17.02.2024).

Легка Валентина,
*виконавчий директор,
Федерація професійних бухгалтерів
і аудиторів України*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР: ФОКУС НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Поняття сталого розвитку, по своїй суті, формує загальну концепцію щодо необхідності дотримання балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів прийдешніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому навколишньому середовищі. Свого часу Комісія Брундтланд сформулювала визначення сталого розвитку у своїй доповіді як «розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби».

Основні події, що сприяли формуванню концепції сталого розвитку наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Хронологія заходів світової спільноти
зі становлення концепції сталого розвитку

Дата, місце події	Основний зміст
1	2
1972 рік, Стокгольм	Конференція ООН з проблем середовища, оточуючого людину
1987 рік	Доповідь Всесвітньої комісії з навколишнього середовища і розвитку (Комісія Брундтланд) «Наше спільне майбутнє», в основі якої лежала концепція сталого розвитку
1992 рік, Ріо-де-Жанейро	Конференція ООН (Саміт Землі) з навколишнього середовища і розвитку, Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток з основними принципами екологічного права. Прийнято Порядок денний на ХХІ тисячоліття.
2002 рік, Йоганнесбург	Світовий саміт зі сталого розвитку (Саміт Землі) World Summit on Sustainable Development (Earth Summit 2002). Саміт являв собою зустріч керівників країн та урядів світу на найвищому рівні. Визначено цілі, часові рамки і зобов'язання з широкого спектра питань, які покликані змінити життя у всіх регіонах світу. В рамках саміту уряди країн прийняли два основні документи: Йоганнесбурзький план з імплементації та Йоганнесбурзьку декларацію зі сталого розвитку.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Продовження таблиці 1

1	2
2005 рік (лютий)	Початок дії Кіотського протоколу з 16 лютого 2005 року. Кіотський протокол - це додатковий документ до Рамкової конвенції ООН зі змін клімату, підписаної 1992 року на міжнародній конференції в Ріо-де-Жанейро. Конвенція набрала силу у 1994 році. Сам протокол прийнято в Кіото 11 грудня 1997 року. Період підписання протоколу відкрився 16 березня 1998 року і завершився 15 березня 1999 року.
2005 рік (жовтень)	Екологічне, соціальне та корпоративне управління (Environmental, Social, and Corporate Governance), ESG – це сукупність характеристик управління компанією, при яких досягається включення даної компанії в рішення екологічних, соціальних і управлінських проблем.
2012 рік, Ріо-де-Жанейро	Конференція ООН з питань сталого розвитку (Ріо +20), яка відзначила 20-річчя свого існування. На конференції були підняті 2 теми, погоджені країнами-учасниками: 1. Зелена економіка в контексті сталого розвитку та подолання бідності; 2. Інституційні рамки сталого розвитку.

Джерело: авторська розробка за відкритими даними ООН.

Наразі концепція сталого розвитку вважається найперспективнішою ідеологією не тільки двадцять першого століття, але і усього третього тисячоліття. З поглибленням наукової обґрунтованості сталого розвитку, ця концепція стає домінуючою понад усі діючі світоглядні концепції, як неспроможні забезпечити збалансований розвиток цивілізації.

У вересні 2015 року на семидесятій сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку. Резолюцією саміту з назвою «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» визначено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. У 2019 році Україна взяла напроям на досягнення Цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України.

У межах досягнення цілей сталого розвитку почала діяти (з 2024 року) і Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD). Сама Директива була опублікована у грудні 2022 року і для певних компаній почне застосовуватися у 2024 фінансовому році. Під дію CSRD підпадають приблизно 50 000 компаній, які зареєстровані на регульованих ринках ЄС або провадять значну діяльність у країнах ЄС. Поряд з управлінням ESG-ризиками, у звіті мають бути представлені соціальні виклики, такі як ставлення до працівників в організації, принципи інклюзивності, рівності та справедливості вздовж ланцюжка створення вартості.

Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку стосується не лише звітності, вона стимулює трансформацію бізнесу та впливає на велику кількість бізнес-процесів. Директива сприяє більш ретельному, структурованому підходу до стратегічного планування та сталих перетворень. Прийняття Директиви підкреслює важливість впровадження сталих практик ведення бізнесу, а також підвищення прозорості та надійності нефінансової звітності.

Професіонали в галузі фінансів і бухгалтери відіграють вирішальну роль у тому, щоб стати основою процесу прийняття рішень і підтримувати відповідальну практику в інтересах суспільства. Однак вони повинні мати належну освіту та навички.

Важливо відмітити, що Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) є незмінно активним провідником цілей сталого розвитку. Особливо це стосується освітньої діяльності Федерації, що визначається четвертою Глобальною ціллю. Четверта Глобальна ціль зосереджується на забезпеченні всеохоплюючого та справедливого доступу до якісної освіти і поширення можливостей для навчання протягом усього життя. У глобальних масштабах четверта ціль полягає у тому, що до 2030 року всі діти планети повинні отримувати повну безкоштовну та якісну початкову і середню освіту, а дорослі повинні мати можливість отримати доступну та якісну вищу освіту. Освітні матеріали повинні включати знання та навички для поширення принципів сталого розвитку.

У межах цих завдань ФПБАУ розробляє сертифікаційні програми та проводить систематичні навчання по підвищенню кваліфікації своїх членів. Також Федерація організовує і проводить міжнародні форуми та конференції, активно співпрацює з міжнародними організаціями, вищими закладами освіти і з партнерськими вітчизняними компаніями для підвищення рівня професійних компетентностей діючих і майбутніх фахівців в галузі обліку, аудиту та інформаційних технологій. На сьогодні Федерацією розроблено трьох-рівневу сертифікаційну програму, яка визнаватиметься і на міжнародному рівні (рис.1).

Важливим аспектом освітньої діяльності ФПБАУ є розробка окремих навчальних курсів та розміщення їх на безкоштовній платформі Prometheus. Це дає можливість вивчати такі курси самостійно та використовувати їх у процесі професійної діяльності та в навчальному процесі.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

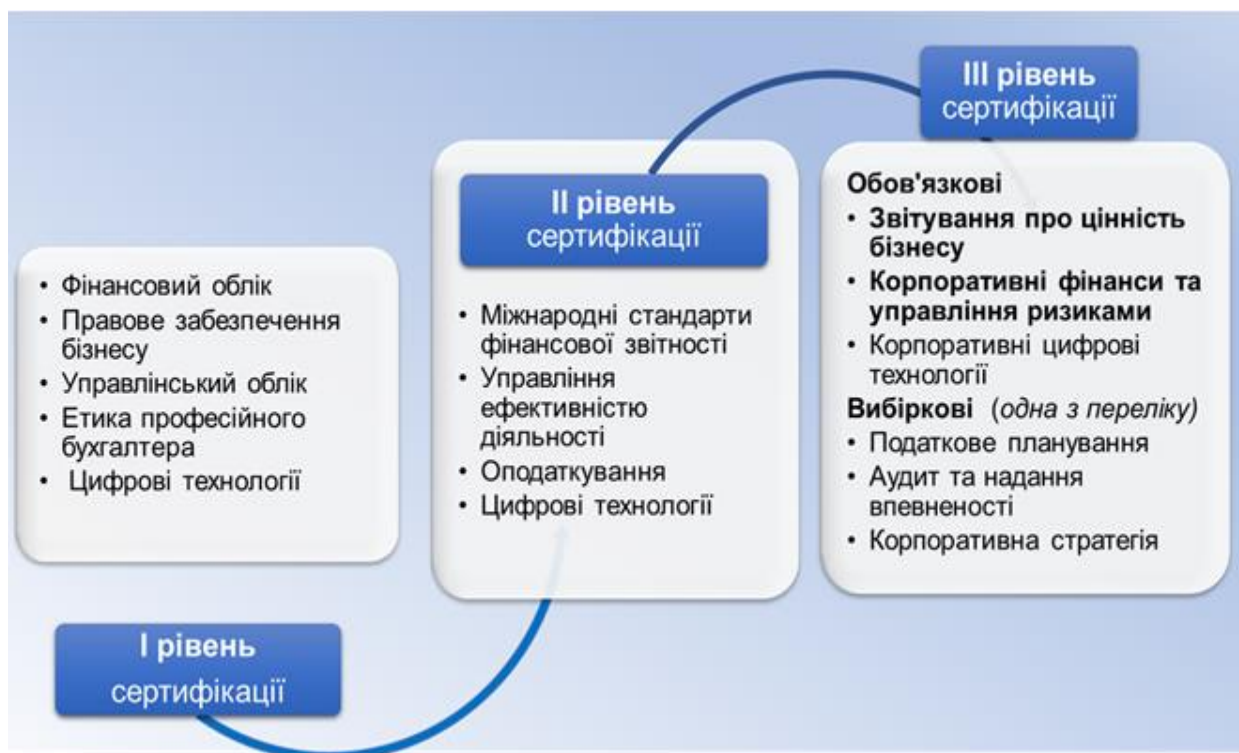

Рисунок 1 – Сертифікаційна програма ФПБАУ CPAUkraine
Джерело: авторська розробка.

Отже, підсумовуючи розкриту інформацію, можна зробити наступні висновки:

Світова спільнота акцентує свою увагу на сталому розвитку, який має забезпечити життєдіяльність існуючих і майбутніх поколінь у триєдиному просторі- екологічному, соціальному та корпоративному;

З поглибленням наукової обґрунтованості сталого розвитку, ця концепція стає домінуючою понад усі діючі світоглядні концепції, як неспроможні забезпечити збалансований розвиток цивілізації

У межах досягнення цілей сталого розвитку прийнята Директива ЄС, яка передбачає подання компаніями звітності зі сталого розвитку;

Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України є незмінно активним провідником цілей сталого розвитку. Особливо це стосується освітньої діяльності Федерації, що визначається четвертою Глобальною ціллю;

У межах завдань сталого розвитку ФПБАУ розробляє сертифікаційні програми, безкоштовні навчальні курси, проводить систематичні навчання по підвищенню кваліфікації своїх членів, організовує і проводить міжнародні форуми та конференції, активно співпрацює з міжнародними організаціями, вищими закладами освіти і з партнерськими вітчизняними компаніями для підвищення рівня професійних компетентностей діючих і майбутніх фахівців в галузі обліку, аудиту та інформаційних технологій.

Морозюк Олександр,

здобувач вищої освіти

третього (освітньо-наукового) рівня

Науковий керівник:

Ізмайлов Ярослав,

д-р екон. наук, професор,

професор кафедри адміністрування

податків,

Державний податковий університет

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ПІДПРИЄМСТВАХ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Україна, як країна з багатими природними ресурсами, особливе значення приділяє розвитку паливно-енергетичного комплексу. Однак, в умовах постійних змін на ринку та технологій, ефективне використання основних засобів у підприємствах паливно-енергетичного комплексу стає надзвичайно важливим завданням. Сучасні методи обліку та аналізу надають можливість підприємствам отримувати об'єктивну інформацію про стан їхнього майнового складу, ефективність використання ресурсів та приймати обґрунтовані управлінські рішення [1].

У підприємствах паливно-енергетичного комплексу України для забезпечення ефективного використання основних засобів застосовуються сучасні методи обліку та аналізу. Деякі з них включають:

Метод АВС-аналізу (аналізу асортименту): Цей метод дозволяє класифікувати основні засоби за рівнем важливості для підприємства. Зазвичай використовуються категорії "А" (найважливіші), "В" (середньої важливості) та "С" (найменш важливі), щоб раціонально розподіляти увагу та ресурси на управління цими засобами.

Метод АВС-аналізу (аналізу асортименту) є одним з ключових інструментів у сучасних методах обліку та аналізу для забезпечення ефективного використання основних засобів у підприємствах паливно-енергетичного комплексу. Цей метод базується на принципі класифікації елементів асортименту за їхньою важливістю та впливом на фінансові результати та виробничий процес підприємства [2].

У контексті паливно-енергетичного комплексу, де основними активами є різноманітні види обладнання, інфраструктура для видобутку, транспортування та переробки паливних ресурсів, ABC-аналіз може бути використаний для класифікації цих активів за їхньою важливістю та впливом на ефективність виробничих процесів.

1. *Категорія "А" (найважливіші)*: Це включає обладнання та активи, які мають найбільший вплив на виробничий процес та фінансові результати підприємства. Наприклад, це можуть бути основні види технологічного обладнання для видобутку або переробки паливних ресурсів, які безпосередньо впливають на обсяг виробництва та його якість.

2. *Категорія "В" (середньої важливості)*: Сюди включаються активи, які мають помірний вплив на виробничий процес. Це може бути, наприклад, транспортне обладнання для доставки сировини або готової продукції, яке, хоча і важливе, але не має безпосереднього впливу на якість продукції.

3. *Категорія "С" (найменш важливі)*: Це включає активи, які мають найменший вплив на виробничий процес та фінансові результати. Це може бути, наприклад, офісне обладнання або інші ресурси, які не є прямо пов'язаними з виробництвом паливних ресурсів.

Впровадження методу ABC-аналізу в облік та аналіз підприємств паливно-енергетичного комплексу дозволяє керівництву ефективно розподіляти ресурси, фокусуючись на найважливіших активах, що сприяє оптимізації виробничих процесів, зниженню витрат та підвищенню загальної ефективності підприємства.

Метод Life Cycle Costing (аналіз вартості життєвого циклу): Цей підхід враховує всі витрати, пов'язані з основними засобами протягом їхнього життєвого циклу, включаючи вартість придбання, експлуатації, обслуговування та видалення. Це дозволяє приймати більш об'єктивні рішення щодо інвестування, ремонту та заміни обладнання [3].

Метод Life Cycle Costing (аналіз вартості життєвого циклу) є важливим інструментом для забезпечення ефективного використання основних засобів в підприємствах паливно-енергетичного комплексу. Цей метод орієнтований на розрахунок всіх витрат, пов'язаних з основними засобами, протягом їхнього життєвого циклу — від придбання до вилучення з експлуатації.

У контексті паливно-енергетичного комплексу, де велике значення мають обладнання, машини та інфраструктура, метод Life Cycle Costing дозволяє оцінити загальні витрати, включаючи вартість придбання, установки, експлуатації, обслуговування, ремонту та вилучення основних засобів.

Основні етапи методу Life Cycle Costing включають: *Аналіз вартості придбання*: Оцінка витрат на придбання основного засобу, включаючи ціну

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

придбання, транспортні витрати, мита, податки та інші витрати, пов'язані з його введенням в експлуатацію. *Вартість експлуатації*: оцінка витрат на експлуатацію протягом життєвого циклу, таких як енергоспоживання, обслуговування, ремонт та заміна запчастин. *Вартість обслуговування та ремонту*: врахування витрат на планове обслуговування, регулярні огляди, ремонт та заміну частин для забезпечення нормальної роботи обладнання протягом його життєвого циклу. *Вартість вилучення з експлуатації*: оцінка витрат на вилучення та утилізацію основних засобів в кінцевому етапі їхнього життєвого циклу, що включає видалення, демонтаж та повторне використання чи переробку.

Впровадження методу Life Cycle Costing дозволяє підприємствам паливно-енергетичного комплексу приймати обґрунтовані рішення щодо придбання, експлуатації, обслуговування та заміни основних засобів. Цей підхід сприяє оптимізації витрат, збільшенню продуктивності та тривалості служби обладнання, а також зменшенню негативного впливу на довкілля за рахунок більш ефективного використання ресурсів.

Метод калькуляції собівартості продукції: Для підприємств нафтогазової галузі важливо точно визначати собівартість виробництва, включаючи витрати на використання основних засобів. Цей метод допомагає керівництву приймати рішення щодо цінової політики та оптимізації виробничих процесів.

Метод калькуляції собівартості продукції є ключовим елементом у сучасних методах обліку та аналізу для забезпечення ефективного використання основних засобів у підприємствах паливно-енергетичного комплексу. Цей метод полягає в систематичному розрахунку витрат, пов'язаних з виробництвом конкретної продукції, включаючи витрати на сировину, працю, енергію, амортизацію обладнання та інші накладні витрати. На основі цього сформовано таблицю, що ілюструє етапи методу калькуляції собівартості продукції.

Таблиця 1 – Етапи методу калькуляції собівартості продукції

Етап калькуляції собівартості продукції	Опис
Визначення складових собівартості	Витрати на сировину, працю, енергію, амортизацію обладнання та накладні витрати.
Розрахунок вартості кожного складника	Розрахунок вартості матеріалів, праці та інших ресурсів відповідно до обсягів використання та цін на них.
Складання сумарної собівартості продукції	Обчислення загальної вартості продукції, що включає всі складові собівартості.
Аналіз і управління собівартістю	Аналіз ефективності виробництва, розрахунок рентабельності, розробка стратегій зниження собівартості та підвищення ефективності використання основних засобів.

Впровадження сучасних методів обліку та аналізу, таких як метод ABC-аналізу, аналіз вартості життєвого циклу та калькуляція собівартості продукції, є важливим кроком для забезпечення ефективного використання основних засобів у підприємствах паливно-енергетичного комплексу. Ці методи дозволяють керівництву здійснювати обґрунтоване управління ресурсами, розробляти стратегії зниження витрат та підвищення продуктивності, а також приймати виважені рішення для досягнення конкурентної переваги на ринку паливно-енергетичних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сопко В. В., Мельничук Г. М., Науменко Г. О. Облік та аналіз в управлінні підприємством : підручник. К. : Техніка, 2017. 182 с.
2. Мазур О. Є. Особливості визначення вихідних характеристик в ABC-аналізі асортименту. *Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства* : тези І Міжнародної науково-практичної конференції, м. Житомир, 8–9 листопада 2018 р. Житомир, 2018. С. 156–159.
3. Про затвердження Примірної методики визначення вартості життєвого циклу : наказ Мінекономіки від 28.09.2020 № 1894. URL : <https://www.me.gov.ua/LegislativeActs/Detail?lang=uk-UA&id=32140d03-d5eb-4988-8790-6d60d1c84a93>

Мосійчук Євгенія,
*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня*
Науковий керівник:
Роздимаха Ірина,
*старший викладач
кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність особливостей обліку вибуття основних засобів в сучасному бізнес-середовищі надзвичайно важлива з огляду на постійні зміни в законодавстві, високу конкурентну боротьбу та потребу у забезпеченні ефективного фінансового управління. Дієва стратегія вибуття основних засобів може вплинути на фінансові результати підприємства, його стабільність та конкурентоспроможність. Тому розуміння особливостей обліку вибуття основних засобів стає важливим для успішного функціонування будь-якої організації.

Проблематика особливостей обліку вибуття основних засобів належить до актуальних питань бухгалтерського обліку та фінансового управління підприємства. Знищення, продаж або інше вибуття основних засобів породжує численні виклики, пов'язані з оцінкою залишкової вартості, правильністю визначення фінансових наслідків та веденням обліку з урахуванням податкових та правових аспектів. Відсутність чіткої інструкції щодо обліку вибуття може призводити до неточності у фінансовій звітності, а також порушень відповідності законодавству. Таким чином, розгляд проблем особливостей обліку вибуття основних засобів є важливим для забезпечення точності та надійності фінансової звітності підприємства.

Дослідженням проблематики особливостей обліку вибуття основних засобів у своїх публікаціях займалися наступні науковці і практики: Антонова О.Д., Краєвський В.М., Колісник О.П., Гуріна Н.В., Пчелинська Г. В., Роздимаха І.М., Сماشнюк О. В., Феофанова І.В., та інші.

Метою дослідження є розкриття особливостей обліку вибуття основних засобів, а також розробленні рекомендацій щодо вибуття основних засобів.

Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Облік вибуття основних засобів - це систематичний процес реєстрації та обліку вибуття (відчуження, списання) основних засобів з балансу підприємства. Він включає в себе фіксацію факту вибуття, оцінку його вартості, а також здійснення відповідних облікових проводок. Процес вибуття основних засобів необхідний для забезпечення точності та достовірності фінансового звіту підприємства, а також для визначення впливу вибуття основних засобів на його фінансовий стан [2].

Відповідно до НП(С)БО № 7 «Основні засоби», вибуття основних засобів може мати кілька причин, зокрема, безоплатна передача, ліквідація, невідповідність критерію активу та продаж [1].

1) Процедура безоплатної передачі об'єктів основних засобів формалізується через Акт приймання-передачі, який має форму № ОЗ-1. Зазначений акт складається у двох примірниках, один з яких залишається на підприємстві, а інший передається особі, яка приймає об'єкт від імені нового власника (при цьому наявність довіреності у такої особи є обов'язковою). Прикріплено до акта приймання-передачі є інвентарна картка обліку переданого об'єкта у формі ОЗ-6 [5, с. 154].

2) Вибуття основних засобів через невідповідність критерію активу є важливим процесом у системі обліку бухгалтерського обліку, дана ситуація виникає, коли об'єкт не відповідає встановленим критеріям для визнання його активом за чинними стандартами.

3) Вибуття основних засобів через ліквідацію активу є однією з можливих причин відчуження майна підприємства. Ліквідація активу може бути здійснена з різних причин, таких як закриття частини бізнесу, зміна стратегії компанії, або оптимізація активів. Процедура ліквідації активу зазвичай включає в себе складання відповідних документів, визначення ринкової вартості майна, пошук покупця або визначення методу відчуження, а також виконання всіх необхідних юридичних та фінансових процедур. Врахування різних причин та методів ліквідації активу допомагає підприємству адаптуватися до змін на ринку та забезпечити оптимальне використання своїх ресурсів [3].

4) Продаж об'єктів основних засобів визначає постійно діюча комісія. Після прийняття рішення про переведення ОЗ до необоротних активів, утримуваних для продажу, оформлюється Акт приймання-передачі ОЗ (типова форма № ОЗ-1), у двох примірниках (з місця експлуатації на склад) [5, с.157].

Особливості обліку вибуття основних засобів визначаються рядом факторів, які включають в себе правила бухгалтерського обліку та внутрішні підприємницькі процедури, а саме:

- однією з основних особливостей є визначення причин вибуття основних засобів, це може бути обумовлено технічною застарілістю, фізичним зношенням, рішенням про ліквідацію, продажем, передачею в безоплатне використання тощо;

- визначення вартості вибуття передбачає розрахунок залишкової вартості та інших витрат, пов'язаних з процесом вибуття, таких як транспортування, демонтаж, пов'язані податки тощо;

- обрання відповідного методу вибуття, такого як прямий метод або метод зниження вартості залишкової вартості, впливає на обчислення фінансових показників та податкових зобов'язань [3];

- облік документації, а саме проведення точного обліку включає в себе створення відповідних документів, таких як акти списання, акти передачі, інвентарні картки та інші;

- вибуття основних засобів може мати податкові наслідки, тому важливо дотримуватися правил і вимог податкового законодавства;

- кожне підприємство може мати власні внутрішні процедури, пов'язані з вибуттям основних засобів, такі як затвердження вибуття керівництвом, внутрішні аудити та контрольні механізми [3].

Особливості обліку вибуття основних засобів можуть змінюватися в залежності від сфери діяльності підприємства, його внутрішніх політик та специфіки обліку.

Вибуття основних засобів може супроводжуватися рядом проблем, які важливо враховувати під час цього процесу. Однією з основних проблем є визначення правильної вартості вибуття, що може стати предметом дебатов і неоднозначності через різні методи оцінки, варіації вартості транспортування та демонтажу, а також вплив додаткових витрат. Також проблемою може стати доцільність вибуття із збереженням залишкової вартості. В деяких випадках основний засіб може мати залишкову вартість, і підприємство може вагатися, чи краще зберегти його для внутрішнього використання або продати на вторинному ринку. Паралельно з цим, проблемами можуть стати

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

відсутність єдиних стандартів вибуття для різних видів основних засобів та відсутність чітких процедур та контролю в процесі вибуття, що може призвести до можливих фінансових непорозумінь чи недоліків у бухгалтерському обліку. Враховуючи ці проблеми, підприємство повинно ретельно аналізувати і регулювати процес вибуття основних засобів, дотримуючись як бухгалтерських стандартів, так і внутрішніх норм та процедур, щоб уникнути можливих ризиків та забезпечити точність фінансового обліку [4, с. 207].

Для удосконалення обліку вибуття основних засобів рекомендується реалізувати низку напрямків, спрямованих на покращення ефективності та точності цього процесу:

- розробка чітких процедур та зрозумілих внутрішніх стандартів та процедур для оцінки, реєстрації та вибуття основних засобів, що допоможе уникнути непорозумінь та забезпечить консистентність облікових записів;
- використання інтегрованої системи обліку, яка забезпечить автоматизовану фіксацію всіх процесів вибуття та дозволить уникнути помилок, пов'язаних з ручним введенням даних;
- розробка чітких критеріїв та методологій для оцінки залишкової вартості основних засобів перед їх вибуттям, що дозволить обґрунтовано визначати ефективність процесу вибуття та його вплив на фінансовий стан підприємства;
- використання новітніх технологій, таких як технології блокчейн чи штучний інтелект, для автоматизації процесів обліку та забезпечення прозорості та безпеки даних;
- підвищення кваліфікації персоналу, а саме організація тренінгів та навчань для бухгалтерського та адміністративного персоналу з питань вибуття основних засобів, щоб забезпечити їхню компетентність та свідомість про необхідність дотримання стандартів;
- регулярне проведення аудиту процесів вибуття та встановлення системи внутрішнього контролю для своєчасного виявлення та виправлення можливих невідповідностей;
- забезпечення доступності інформації про процес вибуття для зацікавлених сторін, включаючи аудиторів та фінансові установи, для підвищення довіри та створення умов для ефективного управління.

Реалізація запропонованих напрямів сприятиме вдосконаленню обліку вибуття основних засобів, забезпечить дотримання стандартів та оптимізацію цього важливого фінансового процесу.

Отже, особливості обліку вибуття основних засобів є важливим етапом в бухгалтерському обліку, вимагають ретельної організації та точності у визначенні залишкової вартості, а також взаємодії з іншими підрозділами підприємства. Важливо враховувати всі аспекти, що впливають на вибуття, включаючи правові норми, технічний стан та стратегічні плани підприємства. Правильна організація обліку наявності і руху основних засобів забезпечить якісні показники фінансової звітності та ефективне управління активами компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 08.03.2024).
2. Пчелинська Г. В. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-13> (дата звернення: 08.03.2024).
3. Смашнюк О. В. Особливості обліку основних засобів на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра»*. 2022. URL : http://www.vtei.com.ua/images/2020/25_03_2020/3/17.pdf (дата звернення: 08.03.2024).
4. Феофанова І. В., Антонова О. Д. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2020. № 11 (87). С. 205–208.
5. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна, І. М. Роздимаха та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с

Новицький Микола,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет

ІНВЕСТИЦІЙНА НЕРУХОМІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна категорія «облікова політика» запозичена з заходу і стала використовуватись внаслідок перекладу терміну – «accounting policies», що міститься в міжнародних стандартах фінансової звітності. Та, починаючи з 1996 року, вітчизняними науковцями зазначений термін наповнився змістом. У ст. 1 «Визначення термінів» Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1]. До речі, всі визначення, що наводяться в економічній літературі, не суперечать тлумаченню, поданому в Законі України, вони доповнюють його, так само як один одного, з точки зору можливості застосування в практиці прийнятої облікової політики на підприємстві.

Необхідність правового регулювання облікової політики виникає в умовах функціонування ринкової системи господарювання, де суб'єкти мають вільний вибір щодо створення найбільш оптимальної системи обліку, при цьому несучи повну відповідальність за правильність та достовірність інформації, отриманої в результаті такої організації.

Інвестиційна нерухомість – нерухомість (земля чи будівля, або частина будівлі, або їх поєднання), утримувана (власником або орендарем як актив з правом використання) з метою отримання орендних платежів або збільшення вартості капіталу чи для досягнення обох цілей, а не для: а) використання у виробництві чи при постачанні товарів, при наданні послуг чи для адміністративних цілей, або б) продажу в звичайному ході діяльності [2].

З метою організації обліку об'єктів інвестиційної нерухомості у наказі про облікову політику необхідно зафіксувати такі моменти:

критерії віднесення до інвестиційної нерухомості;

порядок документування наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості;

порядок формування доходів і витрат від операцій з інвестиційною нерухомістю;

методику аналітичного та синтетичного обліку об'єктів інвестиційної нерухомості;

методику організації управлінського обліку операцій з інвестиційною нерухомістю, яка включає: аналіз динаміки, складу та структури, ефективно-сті використання необоротних активів;

механізм виділення об'єктів інвестиційної нерухомості з наявних на підприємстві необоротних активів, що неефективно використовуються;

аналіз доцільності придбання інвестиційної нерухомості. При цьому повинні враховуватись фінансові можливості господарюючого суб'єкта, розглянуті інші шляхи надходження об'єкта інвестиційної нерухомості на підприємство [3];

аналіз динаміки, складу та структури інвестиційної нерухомості;

вивчення руху і технічного стану об'єктів інвестиційної нерухомості та способів її оновлення;

визначення показників ефективності використання інвестиційної нерухомості та розробка пропозицій на перспективу.

Об'єкти інвестиційної нерухомості значно різняться між собою. Прогнозовані доходи від такої нерухомості також характеризуються певною невизначеністю. У контексті повномасштабної війни та сучасної невизначеності в українській економіці, яка впливає на діяльність практично всіх підприємств, операції з об'єктами інвестиційної нерухомості виступають як альтернатива для забезпечення економічної стабільності. Тому розробка облікової політики для таких активів повинна забезпечити користувачів облікової інформації необхідними об'єктивними даними щодо утримуваної інвестиційної нерухомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.03.2024).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 «Інвестиційна нерухомість» / Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2040_ukr.pdf (дата звернення: 08.03.2024).

3. Богуцька Л. Т. Інвестиційна нерухомість як об'єкт облікової політики підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. № 1 (45), т. 2.

Роздимаха Ірина,
*старший викладач
кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Матеріально технічна база підприємств є основою функціонування суб'єктів господарювання. Роль основних засобів, як вагомій складової матеріально технічної бази підприємств, є головною умовою здійснення конкурентоспроможної господарської діяльності та перспектив розвитку.

Від правильної організації обліку основних засобів залежить якість управлінських рішень про їх оновлення, поповнення та ефективність використання.

Питанням теоретичних засад і методичних підходів до вирішення проблем визнання об'єктів, оцінки, обліку і аналізу основних засобів внесли вчені-економісти М.Я. Дем'яненко, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, В.П. Завгородній, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Г. Лінник, О.О. Лисиченко, Н.Ф. Огійчук, В.В. Сопко та інші вчені. Облік основних засобів має нормативно-правове регулювання, як на міжнародному, так і на національному рівні. Методологічні питання отримання інформації про «основні засоби» на національному рівні визначаються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та Податковим Кодексом України [1; 2].

Обліково - аналітична інформація про основні засоби (далі ОЗ) для прийняття ефективних управлінських рішень має великий обсяг та є дуже різноплановою. Особливе місце для суб'єктів господарювання займає інформація про вплив рішень на формування показників прибутковості підприємства. Безпосередній вплив на формування фінансового результату діяльності підприємства у складі витрат має сума амортизації основних засобів, з якою б метою такі ОЗ не використовувались суб'єктом господарювання.

Важливо почати з визначення об'єкту основних засобів. Правильна організація обліку саме з погляду визначення об'єкту ОЗ може дати управлінням важелі впливу на оптимізацію формування витрат і фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання. Мова піде про компонентний облік основних засобів.

Так, в п. 4 НП(С)БО 7 «Основні засоби» в переліку об'єктів ОЗ йде мова про контрольовану підприємством частину активу, який відповідає визначенню ОЗ.

В НП(С)БО 7 зазначено, «якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів» [1].

Так само трактується правило, у п. 4 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджених наказом Мінфіну України від 30.09.2003 р. № 561 (далі - Методрекомендації № 561). І саме в ньому такі частини названо компонентами. Також у п. 8 Методрекомендацій № 561 зазначено: «якщо частина (компонент) ОЗ визнана підприємством окремим об'єктом ОЗ, то їй також присвоюють інвентарний номер» [3].

Практика організації бухгалтерського обліку на підприємствах в розрізі об'єктів ОЗ показує, що як правило, використовуються більш «класична», звична до застосування методика обліку цілісних об'єктів ОЗ.

Якщо підприємство придбало основний засіб (обладнання), окремі складові частини якого, зважаючи на практику, необхідно замінювати через певні проміжки часу, і це можуть бути двигуни, електродвигуни, вузли виробничого обладнання, покрівля будівлі, будь-які інші важливі складові цілісного об'єкту ОЗ. Але у супровідних документах визначено тільки загальну вартість придбання основного засобу без розподілу на вартості окремих складових. Чи потрібно згідно з НП(С)БО обліковувати такі складові частини одного об'єкта як окремі основні засоби? У зв'язку із цим на підставі НП(С)БО 7 для цілей бухгалтерського обліку підприємство має можливість розділити об'єкт основного засобу на частини відповідно до потреби.

Тобто, впровадження саме обліку ОЗ за компонентами, доцільне, тому що забезпечує більш економічно обґрунтований розподіл витрат у вигляді амортизації між звітними періодами, який ґрунтується на очікуваному строкові корисного використання окремих частин одного об'єкту основних засобів. Облік амортизації компонентів складає різні витрати на різні частини цілого об'єкта основних засобів. Оскільки ці компоненти зношуються з різною швидкістю і мають різні значення зносу, кожен компонент знецінюється окремо.

На перший погляд визначені засади організації «компонентного» обліку основних засобів, здаються простими. Та суперечності між нормативними документами, відсутність методики виокремлення складових з цілісних об'єктів, їх оцінки та забезпечення правильного професійного підходу до впровадження обліку ОЗ за компонентами ставлять перед бухгалтерами складні завдання.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

Повністю поділяємо думку автора Лисиченко О. О., про необхідність закріплення в Наказі про облікову політику підприємства конкретних положень про:

- 1) умови розподілу об'єктів на компоненти;
- 2) вартісний поріг з якого об'єкти відносяться до окремих облікових одиниць;
- 3) встановлення строку корисного використання;
- 4) методики нарахування амортизаційних відрахувань;
- 5) організацію та методику обліку проведення ремонтів [4].

Не менш важливим є якість оформлення документів для підтвердження факту виділення компонентів об'єкту для обліку. При цьому необхідно дотримуватись норми про збереження приналежності компонента до цілісного об'єкта ОЗ, який може виконувати свої технічні і технологічні функції тільки комплексно. Такий документ має містити всю необхідну інформацію про цілісний об'єкт і про його складові. Дуже важливо залучити до роботи створеної комісії експертів-фахівців з інженерною та технологічною освітою, для врахування їх професійного судження про технічну характеристику об'єкту та необхідність заміни окремих складових через конкретні проміжки терміну використання при прийнятті рішення про застосування компонентного обліку для конкретного об'єкта ОЗ.

Важливим фактором, за яким компоненти відображаються як окремі об'єкти, є вартість компонента. Цей фактор також потребує регламентації у Наказі про облікову політику підприємства з урахуванням норм Податкового кодексу України.

Податковий Кодекс України, на відміну від НП(С)БО 7 «Основні засоби», містить вартісну межу вартості основних засобів. За умовами ПКУ: «основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що признаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [2].

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Така вартісна межа при застосуванні компонентного обліку може, як наслідок, змінювати параметри аналітичного і синтетичного обліку об'єкта ОЗ, а саме переводити такі об'єкти в іншу класифікаційну групу ОЗ або в класифікаційну групу МНМА, що має безпосередній вплив на формування показників фінансової звітності суб'єкта господарювання та об'єкта оподаткування податком на прибуток. Для спрощення вирішення даного питання можна запропонувати зазначити розпорядженням по підприємству необхідність розподілу об'єктів на компоненти якщо вартість останніх складає конкретний відсоток(наприклад не менш 10%) від первісної вартості об'єкта.

«Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» [4], нормативний документ, який не містить чіткої норми про інвентаризацію об'єкта основного засобу, до якого підприємствами застосовується облік за компонентами. Це також зобов'язує підприємства правильно організувати процес інвентаризації таких об'єктів і визначення результатів інвентаризації.

«Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством (у розпорядчому акті) при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації»[1].

«Строк корисного використання (експлуатації) - очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)» [1].

Оскільки амортизаційні нарахування безпосередньо і суттєво впливають на загальну суму витрат підприємств то не менш важливим питанням є регламентування методики нарахування амортизаційних відрахувань в обліковій політиці при впровадженні обліку за компонентами. Вибір методу однозначно має залежати від технічних характеристик компонента, від інтенсивності його зношення та умов його використання.

Слід також зважати на те, що витрати на ремонт та регулярне технічне обслуговування можуть містити матеріальну складову у вигляді заміненних запасних частин відокремлених компонентів об'єкта основного засобу, а також можуть мати нематеріальну форму у вигляді вартості послуг сторонніх організацій та /або виконаних робіт фахівцями підприємства. Необхідність та періодичність отримання такого нагляду, технічного обслуговування має бути визначена також компетентними спеціалістами. Відображення витрат по ремонту об'єктів в бухгалтерському обліку має бути чітко визначена в

обліковій політиці підприємства, через те що витрати поточного і капітального ремонту об'єктів ОЗ суттєво відрізняються за змістом і методикою відображення .

Організація обліку об'єктів основних засобів за компонентами заслуговує уваги, як один з перспективних шляхів вдосконалення бухгалтерського обліку з використанням міжнародного досвіду. Застосування компонентного обліку є доцільним з погляду можливості впливу на ефективність управлінських рішень. Ретельний аналіз складу основних засобів, умов їх використання вимагають фахового підходу і взаємодії різних служб підприємства для розробки і обґрунтування організаційних та методичних прийомів, які необхідні для впровадження такого обліку на підприємствах різних видів економічної діяльності та для різних об'єктів основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
2. Податковий кодекс України, затв. Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>
4. Лисиченко О. О. Організація та методика обліку об'єктів основних засобів за компонентами. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 29. С. 144–150. URL : <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4060/1/17.pdf>
5. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : положення, затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

Слюсар Вадим,

здобувач вищої освіти

третього (освітньо-наукового) рівня,

Державний податковий університет

ЗАСОБИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У контексті стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу (ЄС), одним з основних елементів реформ є удосконалення системи державного фінансового контролю. Це є не тільки вимогою для забезпечення ефективності використання державних ресурсів, але й однією з передумов для успішного виконання критеріїв вступу до ЄС. Для врахування встановлених вимог, необхідно удосконалити взаємодію внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.

Важливим є врахування досвіду країн ЄС щодо взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств. Досвід Франції, Італії та Польщі заслуговує особливої уваги, оскільки системи фінансового контролю таких країн подібні до української. Така схожість проявляється в особливостях функціонування Рахункових палат, а також спеціалізованих органів внутрішнього фінансового контролю, які підзвітні уряду. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю таких країн включає механізми обміну інформацією та спільного планування діяльності. Цьому сприяє цифрове забезпечення такої взаємодії, яке відіграє основну роль у спрощенні комунікації та координації між контролюючими органами.

Для забезпечення обміну інформацією між внутрішнім та зовнішнім фінансовим контролем державних підприємств України необхідно уніфікувати методичне забезпечення контролюючих органів, яке повинно проводитись з урахуванням міжнародних стандартів INTOSAI. При цьому, для досягнення ефективної взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств необхідно удосконалити методичне та організаційне забезпечення синхронно (табл. 1). Оскільки, це сприяє створенню єдності фінансового контролю, злагодженості у діях контролюючих органів та підвищенню управління державними підприємствами. Одночасне удосконалення методичного та організаційного забезпечення дозволить контролюючим

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

органам мати спільне розуміння цілей та завдань, використовувати однакові методи оцінки та досягти ефективної взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.

Спільне планування між контролюючими органами потребує систематичного проведення координаційних зустрічей та нарад. Для цього необхідно створити робочі групи, які будуть складатися з представників Рахункової палати та Державної аудиторської служби. Завдання таких груп мають полягати у розробці та впровадженні стратегій комунікації. Також, важливим є проведення систематичного моніторингу та оцінювання ефективності реалізованих стратегій співпраці. Це передбачає збір та аналіз даних щодо результатів спільної роботи з метою виявлення областей для подальшого удосконалення. Окрім цього, існує необхідність у розробці програми навчання працівників.

Цифрове забезпечення взаємодії контролюючих органів може бути реалізоване через створення єдиної інформаційної системи, яка забезпечить оперативний обмін інформацією, координацію дій та прозорість контрольних процесів. Єдина інформаційна система повинна містити інформацію про контрольні заходи державних підприємств. Вона має включати результати фінансового аудиту, який проводять обидва контролюючі органи, а також інформацію про перевірку закупівель та інспектування (ревізію), які здійснює Державна аудиторська служба. Під час планування аудиту, виконання аудиторських процедур, опрацювання матеріалів, складання проекту звіту а також обговорення та узгодження, корисною може бути функція спільного редагування документів. Вона дасть змогу користувачам одночасно працювати над одним документом, редагувати його, відслідковувати версії документа та залишати коментарі. При цьому така система може сповіщати відповідних учасників процесу про зміну статусу документа або його редагування.

Враховуючи, що система може зберігати в собі конфіденційну інформацію, першочерговим завданням її розробки є захист від несанкціонованого доступу, втрати або зміни інформації. Тому питання безпеки займає найважливіше місце у цьому процесі.

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

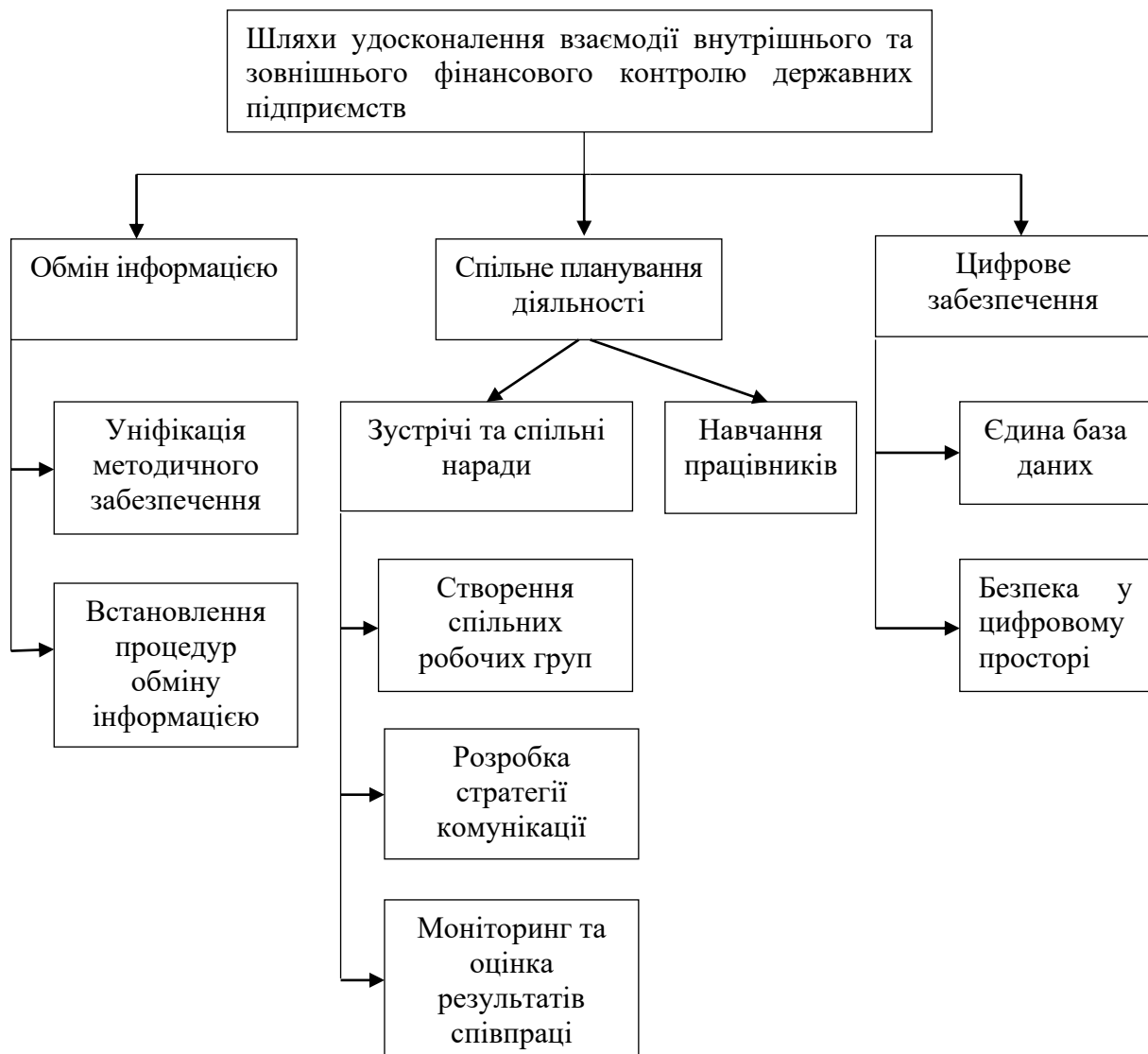

Рисунок 1 – Шляхи удосконалення взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств

Джерело: розроблено автором.

Отже, взаємодія внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств може бути реалізована через обмін інформацією та забезпечення спільного планування діяльності. Створення єдиної інформаційної системи внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств сприятиме поліпшенню комунікації та координації контролюючих органів. Це забезпечить швидкий, безпечний та систематизований доступ до необхідної інформації, яка стосується внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.

Судак Валерія,
здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:
Колісник Олена,
канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

СПЕЦІФІКА АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану на території України вплинуло на різні сфери господарської діяльності. Зовнішньоекономічне середовище, ускладнені воєнним станом економічні відносини напряду корелюють з результатами діяльності підприємства, впливаючи на коректність показників фінансової звітності та затвердження ефективних управлінських рішень. Воєнний стан також вплинув на процеси, пов'язані з рухом та експлуатацією основних засобів, що призвело до виникнення специфічних аспектів в області нарахування амортизації. Наразі деякі підприємства мають у власності основні засоби, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях; відомі також випадки, коли основні засоби не використовуються за призначенням через оголошення простою, призупинення діяльності, або є мобілізованими для військових потреб. Ці господарські операції зумовлюють потребу у врегулюванні питання нарахування амортизації основних засобів в умовах воєнного стану згідно з вимогами національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку.

У процесі експлуатації основні засоби поступово зношуються фізично і морально. Не змінюючи свою початкову фізичну форму, вони передають частинами свою вартість новоствореному продукту, стаючи складовою його собівартості, тим самим збільшуючи суму витрат підприємства і зносу основних засобів.

Отже, сума зносу – амортизації (від лат. *Amortisatio* – оплата боргів) компенсує витрати підприємства на придбання основних засобів [1].

Згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби», «амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [2].

Відповідно до п. 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, «амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [3].

Підприємства, які складають фінансову звітність згідно з національними стандартами, ведуть облік основних засобів відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». Згідно з п. 23 цього стандарту, нарахування амортизації проводиться «протягом строку його корисного використання основного засобу, що визначається підприємством у розпорядчому акті при визнанні його активом під час зарахування на баланс» [2].

Відповідно до вимог НП(С)БО 7 і Методичних рекомендацій №561, «нарахування амортизації призупиняється у випадках вибуття об'єкта основних засобів або його переходу на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання чи консервацію» [4]. Проте важливо зазначити, що вимушений простій у зв'язку з воєнним станом не входить до цього переліку.

Також варто уточнити, що простій основних засобів не є тотожним їх консервації. Згідно з п. 2 №1183, консервація «передбачає комплекс заходів, спрямований на тривале їх зберігання у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності, з можливістю подальшого відновлення протягом трьох років» [5]. Тобто основні засоби можуть бути законсервовані, лише якщо за техніко-економічним обґрунтуванням визнано тимчасово недоцільним їх подальше використання у виробництві. Проте воєнний стан зумовлює простій, що пов'язаний не з недоцільністю основних засобів, а з неможливістю їх використання. Як вже зазначали автори Т.Г. Китайчук та І. В. Копчикова [6], «під час простою підприємство може не призупиняти нарахування амортизації в обліку, оскільки НП(С)БО 7 не містить такої вимоги; це рішення лежить в компетенції керівництва».

У випадку прийняття керівництвом рішення про виведення основних засобів з експлуатації (а не їх консервування), стає необхідним належним чином документування цієї операції. Згідно з п. 23 НП(С)БО 7, строк експлуатації об'єкта встановлюється підприємством у розпорядчому акті. Однак, оскільки справа стосується не консервації, а перегляду оцінки щодо строків, то період простою не вважатиметься строком корисного використання об'єкта. Попри те, що норми бухгалтерських стандартів та податкового кодексу встановлюють свої правила, остаточне рішення здебільшого лежить у відповідальності менеджменту підприємства.

Таким чином, амортизація не нараховується за період невикористання (експлуатації) основних засобів у господарській діяльності у зв'язку з їх консервацією.

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що введення воєнного стану в Україні певним чином вплинуло на специфіку нарахування амортизації основних засобів. Всупереч упередженим обставинам, у випадках розташування основних засобів на тимчасово окупованій території, або в районах, де тривають бойові дії, амортизація повинна нараховуватись згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку. Прийняття рішень про консервацію основних засобів, або їх виведення з експлуатації, повністю лежить в межах компетенції управлінського персоналу суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с. URL : <https://dpu.edu.ua/vizytivka-dpu?view=article&id=1789>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.00 № 92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 13.03.2024).
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 13.03.2024).
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 13.03.2024).
5. Про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1997 № 1183. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.03.2024).
6. Китайчук Т. Г., Копчикова І. В. Особливості нарахування амортизації основних засобів в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 19–20. С. 73–77.

Тарашенко Володимир,

канд. екон. наук, доцент,

докторант,

Державний податковий університет

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ: КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

Одним із основних завдань діяльності податкових органів будь-якої країни світу є адміністрування податків і платежів. Не зважаючи на значні, напрацьовані наукою та практикою здобутки у сфері оподаткування, даній сфері залишаються притаманними непевність, конфліктність та нестабільність, спричинені невизначеністю економічних, політичних, соціальних умов, де проводиться податкова діяльність та динаміку яких вона враховує [1, с. 80]. Ризики є невідривним складовим елементом податкових правовідносин та інструментом усунення невизначеності в них, їх варто моніторити та враховувати під час прийняття рішень задля уникнення фінансових та репутаційних втрат. Саме тому наведене активізує інтерес науковців та практиків до вивчення ризиків, пов'язаних зі сферою оподаткування. Розгляд зарубіжної практики управління податковими ризиками спонукав податкові органи України свого часу запровадити певні заходи з підвищення ефективності оцінки та управління ризиками під час здійснення податкового контролю. Насамперед це проявилось у комплексному відпрацюванні податкових ризиків з ПДВ та створенні ризикоорієнтованої системи відбору платників податків для проведення планових документальних перевірок. Не залишилися осторонь і платники податків, котрі розглядають податкові ризики здебільшого через призму донарахувань податків та платежів і сплати відповідних штрафних санкцій внаслідок виникнення розбіжностей між даними платника податків та результатами податкової перевірки. Проте результативна реалізація практичної складової феномену податкових ризиків потребує теоретичного усвідомлення та належного наукового обґрунтування.

За своєю природою податкові ризики є багатоаспектними, що вказує на їх складність. Виходячи з цього, важливою і відповідальною процедурою теоретико-методологічного і логічного характеру як для виявлення, вивчення і управління податковими ризиками, так і для організації наступної дослідни-

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

цької діяльності є класифікація податкових ризиків. Складність побудови останньої зумовлена наявністю різних завдань, які стоять перед суб'єктами податкових правовідносин, та належних для них критеріїв поділу масиву ризиків на групи. Крім цього, один вид податкового ризику може входити до кількох груп з різними класифікаційними ознаками. Встановлення класифікаційних ознак здійснюється з урахуванням причин та джерел ризиків, їх характеристик за пріоритетною спільною ознакою, властивою для кожної групи.

Г.Коломієць в своєму дослідженні розглядає такі класифікаційні ознаки податкових ризиків:

за суб'єктами податкові ризики бувають: держави, платників податків (у розрізі юридичних та фізичних осіб), податкових агентів, пов'язаних осіб;

за факторами, які визначають ризики (джерелами виникнення): внутрішні та зовнішні;

за часом виникнення ризику бувають існуючі та майбутні;

за можливістю прогнозування – прогнозовані та непрогнозовані;

за характером результату ризикової події – чисті (в свою чергу за величиною можливих втрат поділяються на припустимі, критичні та катастрофічні) та спекулятивні;

за видом наслідків – ризики податкового контролю, збільшення податкового тягара, карної відповідальності;

за зв'язком з іншими видами ризиків – ризик втраченої вигоди, ризик втрати податкоспроможності та інвестиційний ризик [2, с. 31].

Ю. Потернак вказує на можливість існування ризиків, однакових для всіх суб'єктів податкових правовідносин, без їх зазначення. Науковець в своїй праці вказує лише на кількісні та якісні критерії поділу податкових ризиків з позиції держави. До кількісних ризиків, на думку автора, відносяться допустимі, критичні та катастрофічні ризики з точки зору їх впливу на формування дохідної частини бюджету держави. Якісні ризики поділяються на три групи з послідовним поділом на підгрупи:

- за впливом наслідків ризиків (виправдані, невинуватені);

- за часом виникнення (перспективні, поточні, оперативні);

- за функціональними ознаками (загальносуспільні (політичні, економічні, інфляційні тощо) та податкові (ризики пов'язані з діяльністю у сфері оподаткування; ризики функціонування податкового механізму; ризики спричинені податковими правопорушеннями) [3, с. 341].

Наведене вказує на схожість думок щодо класифікації податкових ризиків. При цьому варто зазначити, що один вид податкового ризику може входити до кількох груп з різними класифікаційними ознаками.

До недоліків наявних сформульованих класифікацій податкових ризиків, на нашу думку, доцільно віднести неврахування належності податкових ризиків стосовно суб'єктного складу. Адже до кола суб'єктів податкових правовідносин, які здатні утворювати податкові ризики, відносяться платники податків, податкові агенти, взаємопов'язані сторони, держава в особі контролюючих органів. Для кожної групи суб'єктів податкових правовідносин за ознакою належності податкові ризики, на нашу думку, можуть бути характерними, спільними та взаємозумовленими. Наприклад, ймовірність уникнення від оподаткування є типовим (характерним) податковим ризиком щодо платників податків, пов'язаних з ними сторін, податкових агентів (адже податковий агент хоча і діє від імені фізичної особи з нарахування та сплати ПДФО, військового збору із доходів, що виплачуються такій особі, проте є платником податків і зборів у частині нарахувань на фонд оплати праці і тому зацікавлений в їх зниженні чи взагалі несплаті). Уникнення від оподаткування платниками податків може передбачати залучення до скоєння податкових правопорушень окремих посадових осіб податкових органів. Обернений випадок – коли посадова особа податкового органу з метою отримання неправомірної вимоги пропонує платнику податків повне/часткове уникнення від оподаткування. Скоєння посадовими особами податкового органу правопорушення у сфері оподаткування є характерним ризиком для держави. Таким чином, характерні податкові ризики можуть формувати взаємозумовлені ризики. До спільних податкових ризиків відносяться ризики, котрі притаманні всім суб'єктам податкових правовідносин (наприклад, ризики виникнення помилок в діяльності суб'єктів податкових правовідносин, зумовлені недостатнім досвідом виконавців, мінливістю податкового та бухгалтерського законодавства, його неправильним тлумаченням, ненавмисним неправильним відображенням операцій в обліку, звітності, актах перевірки тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Десятнюк О. М. Діалектика ризиковості розбудови податкової системи України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 425 с.

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

2. Коломієць Г. І. Податкові ризики: сутність та класифікація. *Ринок цінних паперів*. 2009. № 6. С. 27–33.
3. Потернак Ю. П. Ризики в оподаткуванні та їх вплив на податкову безпеку держави. *Науково-інформаційний вісник*. 2013. № 7. С. 339–344.

Чижиков Володимир,
*старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
фінансової політики,
Державний податковий університет*

БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Традиційні системи бухгалтерського обліку та аналітичної підтримки десятиліттями були основою фінансової звітності та процесів прийняття рішень для суб'єктів господарювання. Удосконалення програмного забезпечення дало змогу автоматизувати процеси, підвищивши ефективність і точність. Незважаючи на суттєвий прогрес цифрових технологій, існуючі системи бухгалтерського обліку мають ряд проблем, що впливають на їх ефективність:

1. Неефективність: введення даних вручну, процеси узгодження та необхідність повторної перевірки в різних системах призводять до операційної неефективності. Ці завдання займають багато часу, присутній людський фактор, що впливає на загальну продуктивність бухгалтерської функції.

2. Схильність до шахрайства: централізовані системи з їх концентрованим сховищем даних і точками доступу за своєю суттю вразливі до шахрайства та підробки даних. Маніпуляції з фінансовими даними можуть призвести до значних фінансових втрат і завдати шкоди репутації компанії.

3. Відсутність доступу до даних у реальному часі: звичайним системам часто важко забезпечити доступ до фінансових даних у реальному часі. Затримка в обробці даних і звітності може перешкоджати своєчасному прийняттю рішень і фінансовому аналізу, що впливає на конкурентне становище компанії на ринку.

Блокчейн представляє собою новітню технологію, яка відкриває шлях до революції в інфраструктурі фінансових послуг та інших галузях, включаючи системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами. В основі технології блокчейн лежить принцип децентралізації. На відміну від традиційних систем бухгалтерського обліку, які покладаються на центральний орган або посередника (наприклад, банк або фінансову установу) для перевірки транзакцій, блокчейн працює в одноранговій мережі. Ця

Панель 1
Обліково-аналітична система бізнес-процесів
в умовах сталого розвитку

мережа перевіряє транзакції через консенсус, гарантуючи, що всі учасники мають синхронізовану бухгалтерську книгу без необхідності центрального органу. У бухгалтерському обліку це означає можливість перевірки операцій і балансів у реальному часі, що робить фінансові дані більш доступними та надійними для всіх зацікавлених сторін.

Однією з найважливіших переваг технології блокчейн є незмінність журналу її транзакцій. Після запису транзакції в блокчейні її неможливо змінити або видалити без згоди мережі. Ця функція особливо актуальна для бухгалтерського обліку та фінансової звітності, де цілісність фінансових записів має першочергове значення. Незмінність може допомогти запобігти шахрайству та помилкам у фінансовій звітності, оскільки кожен транзакцію можна перевірити та відстежити її походження. Цей рівень цілісності гарантує, що фінансові звіти точно відображають економічну діяльність підприємства, створюючи надійну основу для прийняття рішень.

Технологія блокчейн підвищує прозорість і безпеку фінансових транзакцій кількома способами. По-перше, у той час як окремі деталі транзакції можуть бути конфіденційними, існування самої транзакції видно всім учасникам мережі, що робить фінансову систему більш прозорою. Така видимість дозволяє усім зацікавленим сторонам: інвесторам, регуляторам та громадськості, мати більшу довіру до фінансової інформації, яку надають підприємства.

Існуючі кейси реалізацій технології блокчейн у сфері фінансового обліку та звітності ілюструють її потенційні переваги та проблеми.

Компанія Ernst & Young запустила аналізатор блокчейнів, який підтримує аудит бізнес-транзакцій криптовалюти. Надаючи технологію, яка може аналізувати транзакції на основі блокчейну, Ernst & Young підвищила ефективність і результативність процесів аудиту, продемонструвавши роль блокчейну в підвищенні прозорості та можливості відстеження фінансових даних [1].

Компанія IBM є лідером у застосуванні технології блокчейну в різних секторах, включаючи фінансові послуги. Їхні рішення демонструють, як блокчейн може оптимізувати платежі, забезпечити автентичність фінансових інструментів і прозорість звітності, тим самим уникнути шахрайства та підвищити ефективність фінансових операцій [2].

Однак інтеграція блокчейну в існуючі системи бухгалтерського обліку не позбавлена проблем.

Технічна складність: впровадження технології блокчейн в бухгалтерські системи вимагає швидкого навчання та значних вимог до інфраструктури,

крім того розуміння нюансів блокчейну, включаючи розумні контракти та механізми консенсусу, вимагає додаткового навчання персоналу та використання спеціальних знань.

Регуляторна невизначеність: правовий ландшафт для додатків блокчейну залишається мінливим, оскільки нормативні акти значно відрізняються залежно від юрисдикції. Ця невизначеність може перешкодити застосуванню блокчейну в бухгалтерському обліку, оскільки компанії повинні орієнтуватися в складній мережі проблем відповідності, які можуть вплинути на правове поле застосування систем на основі блокчейну.

Інтеграція з існуючими системами: основними проблемами є сумісність і взаємодія з наявними системами бухгалтерського обліку та програмним забезпеченням. Забезпечення безпроблемної взаємодії блокчейн-рішень із застарілими системами без порушення існуючих робочих процесів і цілісності даних вимагає ретельного планування та підтримки.

За допомогою основних характеристик блокчейну, таких як децентралізація, незмінність і прозорість, можна значно покращити ефективність, безпеку і прозорість процесів бухгалтерського обліку. Подальші дослідження та співпраця між розробниками технологій, бізнес-структурами та регуляторними органами є критичними для подолання існуючих проблем. Стандартизація практик блокчейну разом із розробкою законодавчої бази, яка враховує унікальні аспекти технології, матиме ключове значення у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктами господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. EY Blockchain Analyzer: Reconciler. URL : https://www.ey.com/en_gl/services/blockchain/platforms/reconciler
2. IBM Blockchain. URL : <https://www.ibm.com/blockchain>

ПАНЕЛЬ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Барицький Роман,
*здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет*

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОДАТКОВОГО ЗВІТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Централізація електронного податкового звітування - це процес об'єднання всіх податкових даних з різних джерел у єдину централізовану систему з метою збору, обробки, аналізу та контролю [5, с. 13–17]. Такий підхід дозволяє забезпечити більш ефективне управління податковою системою, збільшити прозорість та точність податкової звітності, а також зменшити ймовірність виникнення корупції та уникнення оподаткування на підприємствах. Можна визначити декілька основних переваг централізованої системи, які дозволяють досягнути вищезазначені цілі.

Ефективність і контроль. Централізована система дозволяє збирати, аналізувати та контролювати дані про податкову звітність з усієї країни в одному місці. Це робить процес збору та аналізу інформації більш ефективним і дозволяє швидше виявляти податкові проблеми або маніпуляції [1, с. 3]. Тут можна виділити декілька переваг, які є ключовими для централізованої системи:

1. Оптимізація збору даних: Централізована система дозволяє автоматизувати процес збору податкових даних з усіх джерел, включаючи підприємства, фінансові установи та інші організації. Це дозволяє значно пришвидшити процес збору інформації, уникнути помилок, які можуть виникати при ручному введенні даних, та забезпечити точність і достовірність інформації.

2. Швидкий доступ до даних: Централізована система надає можливість отримати швидкий доступ до податкових даних для урядових органів і служб, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства. Це дозволяє визначати та реагувати на податкові порушення та маніпуляції в реальному часі і приймати відповідні заходи.

3. Запобігання уникненню податків: Централізована система дозволяє виявляти можливі випадки податкових ухилянь. Аналіз податкових даних як одного, так і декількох підприємств, може допомогти виявити недостачі в звітності підприємства, недекларовані доходи та інші податкові порушення. Виявлення та реагування на порушення в процесі податкового звітування сприяє збільшенню податкових надходжень у бюджет країни.

4. Забезпечення виконання податкового законодавства: Централізована система дозволяє урядовим органам забезпечувати дотримання податкового законодавства шляхом моніторингу та перевірки податкової звітності підприємств і громадян. Це сприяє підвищенню дисципліни у платниках податків та зменшенню податкових порушень.

Мінімізація обмежень. Централізована система може спростити процес звітування для підприємств, оскільки вони можуть використовувати єдину платформу або стандартизований формат для податкових звітів. Це означає потенційне зменшення адміністративних та технічних обмежень для підприємств та інших суб'єктів господарювання під час здійснення податкового звітування [4, с. 2]. Це може бути досягнуто за допомогою виконання таких процесів:

1. Стандартизація форматів: Централізована система дозволяє встановити єдині стандарти форматів податкової звітності для всіх суб'єктів господарювання. Це допомагає уникнути розбіжностей та непорозумінь при поданні звітності та спрощує процес обробки та аналізу податкових даних.

2. Спрощення процедур: Централізована система може включати спрощені процедури для підприємств з малою або середньою капіталізацією, які не мають великих ресурсів для ведення складної бухгалтерії та звітності. Це може включати використання автоматизованих сервісів, шаблонів звітності та інших інструментів, які полегшують процес податкового звітування.

3. Мінімізація витрат: Завдяки централізованій системі підприємства можуть зменшити витрати на ведення бухгалтерського обліку та звітності завдяки більш ефективним процесам, які економлять час та ресурс, а також уникненню штрафів за порушення податкової дисципліни.

4. Збільшення доступності: Централізована система робить податкове звітування більш доступним для підприємств у всіх регіонах країни, оскільки вони можуть користуватися онлайн-сервісами та іншими інструментами незалежно від свого місцезнаходження.

Ефективне планування: Аналіз централізованих податкових даних дозволяє уряду краще розуміти економічну ситуацію в країні та здійснювати

ефективне фінансове планування та розподіл ресурсів за допомогою таких процесів [3, с. 70–80]:

1. Прогнозування податкових надходжень: Централізована система збору та аналізу податкових даних дозволяє урядовим органам проводити більш точні прогнози щодо очікуваних податкових надходжень. Це дозволяє країні планувати бюджетні витрати та інвестиційні проекти на основі реальних фінансових даних.

2. Макроекономічний аналіз: Централізовані податкові дані дозволяють проводити аналіз макроекономічних показників, таких як обсяги оборотів підприємств, рівень споживчих витрат, інвестиційна активність тощо. Це допомагає урядовим органам розуміти економічну ситуацію в країні та приймати стратегічні рішення для підтримки стійкого економічного зростання.

3. Стимулювання інвестицій та розвитку підприємництва: Якісний аналіз податкових даних дозволяє виявляти потенційні сфери для інвестицій та розвитку підприємництва. Це може включати ідентифікацію пріоритетних галузей економіки, виявлення перешкод для бізнесу та розробку заходів для покращення бізнес-середовища.

Боротьба з корупцією: Боротьба з корупцією є однією з ключових переваг централізації електронного податкового звітування. Технології та методи, які можна використати в централізованій системі електронного податкового звітування, потенційно допоможуть уникнути корупційних схем та збільшити прозорість та ефективність податкової системи завдяки аналізу податкових даних та виявленню відхилень у звітності за рахунок таких факторів [5, с. 153–160]:

1. Автоматизація контролю: Централізована система дозволяє автоматизувати багато процесів, пов'язаних з податковою звітністю та контролем. Це включає в себе автоматичну перевірку звітів на виявлення аномалій, порівняння з попередніми звітами та аналіз змін в податковій звітності. Такий автоматичний контроль допомагає виявляти можливі корупційні схеми та недекларовані доходи без залучення людських ресурсів на ручні звірки та перегляди звітів.

2. Цифрова ідентифікація: Централізована система може включати в себе цифрову ідентифікацію платників податків, що робить процес перевірок більш ефективним.

3. Аналіз податкових ризиків: Централізована система дозволяє аналізувати податкові дані з більшою деталізацією та точністю, що дозволяє виявляти потенційні ризики та порушення. Наприклад, система може автоматично

виявляти ситуації, коли платник податків декларує обсяг доходів нижчий за очікуваний, що може свідчити про недекларовані фінансові операції або ухилення від сплати податків.

4. Зменшення людського втручання: Централізовані системи дозволяють зменшити втручання людини у процеси податкової звітності та контролю, що зменшує ризик виникнення корупційних схем або помилок внаслідок людського фактору.

5. Прозорість і доступність інформації: Централізована система дозволяє забезпечити більшу прозорість у податкових процесах та доступність інформації для всіх зацікавлених сторін, включаючи громадськість, ЗМІ та міжнародні організації. Це створює додатковий механізм контролю та запобігання корупції.

Сприяння міжнародним стандартам: Централізована система може допомогти країні відповідати міжнародним стандартам звітності та оподаткування, що сприяє її інтеграції в світову економіку в рамках глобалізації економіки та залученню зовнішніх інвестицій. Тут варто виділити такі аспекти, притаманні централізованій системі [3, с. 66–70]:

Технологічна сумісність: Централізована система дозволяє впроваджувати технології та стандарти, які відповідають міжнародним вимогам та нормам електронного звітування. Це дозволяє забезпечити сумісність з іншими країнами та міжнародними організаціями у плані обміну податковою інформацією.

Доступність інформації: Централізована система робить податкову інформацію більш доступною та зрозумілою для міжнародних аудиторів та організацій, що сприяє відповідності до міжнародних стандартів.

Стандартизація звітності: Централізована система дозволяє використовувати стандартизовані формати та процедури податкового звітування, що відповідають міжнародним вимогам та сприяють зменшенню ризику невідповідності.

Обмін інформацією: Централізована система сприяє обміну податковою інформацією з іншими країнами на основі міжнародних стандартів та процедур, таких як Common Reporting Standard (CRS) для автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Патраманська Л. Ю. Електронна комерція: переваги та недоліки, *Ефективна економіка*. 2015. № 11.
2. Таранюк А. В. Система оподаткування та її вплив на розвиток підприємницького середовища держави. Житомир, 2023.
3. Оніщенко Г. О. Теоретичні засади фіскальної політики. *Фінансовий простір* : міжнародний науково-практичний журнал, 2021.
4. Ревенко О. В. Вплив податкових факторів на результати діяльності підприємства. *Ефективна економіка* : електронне наукове видання, 2021.
5. Електронне оподаткування – сутність та перспективи застосування / Мельник П. М., Новицький А. М., Долгих О. А., Ріппа С. П. та ін. Ірпінь, 2010.

Костенко Анастасія,

здобувачка вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Новікова Олена,

*старший викладач кафедри обліку та
консалтингу,*

Державний податковий університет

ПОНЯТТЯ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкові відносини в Україні супроводжуються значними змінами економічного, інформаційного та правового середовища. Відповідно до цих процесів змінюються довгострокові та короткострокові цілі компаній і значно зростає роль інформаційного забезпечення в обґрунтуванні управлінських рішень. У сучасних умовах будь-якій компанії для ефективної діяльності потрібна інформація про економічних партнерів. Тому більше уваги приділяється фінансовій звітності як основному джерелу інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності у звітному періоді.

Основні методологічні принципи складання фінансової звітності регулюються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та затвердженими Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, згідно з якими фінансова звітність – це звітність, яка дає інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітний період [1].

Також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає бухгалтерську звітність як звітність, яка складена на основі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів [2]. Тобто, законодавчі акти розділяють ці два поняття, при цьому виділяючи фінансову звітність як складову бухгалтерської.

Міжнародними стандартами введений термін «фінансові звіти загального призначення», під якими й розуміють фінансову звітність, і визначаються вони як звіти, що відповідають потребам користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб [3].

Панель 2
Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

Розглянемо більш детально поняття фінансової звітності, проаналізувавши його трактування вітчизняними дослідниками. Порядок розкриття поняття фінансової звітності у працях українських вчених-економістів наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Визначення терміну «фінансова звітність»
у наукових працях вчених економістів

Автор	Трактування терміна
Кужельний М. В.	Звітність – трактує як сукупність затверджених в установленому порядку згідно законодавства звітних форм, що об'єднують загальний комплекс систематизованих показників, які в свою чергу характеризують фінансово-господарську діяльність підприємств за відповідний період.
Пархоменко В. М., Сопко В. В.	Фінансова звітність підприємств на думку авторів це система узагальнених показників, тих які характеризують результати фінансово-господарської діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік).
Ткаченко Н. М.	Фінансова звітність на думку Ткаченко Н. це загальна кількість усіх форм звітності, що складаються на основі даних бухгалтерського обліку кінцевий результат є отримання користувачем узагальненої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства, задля прийняття користувачами ефективних управлінських рішень
Матківська Н. І.	На думку цього автора фінансова звітність – це загальна кількість форм звітності, яка складається на підставі даних обліку мета якої надання користувачам інформації про фінансовий стан та діяльність підприємства, а також зміни у фінансово-господарській діяльності за звітний період для прийняття цими користувачами управлінських рішень.

Джерело: сформовано на основі [4; 5; 6].

У тлумачному словнику бухгалтера надано таке визначення бухгалтерської звітності – це сукупність показників обліку, які відображені у формі визначених таблиць, що характеризують рух майна та фінансового стану підприємства, організації за звітний період [3].

Отже, фінансова звітність підприємства – це узагальнена інформація про фінансовий та майновий стан підприємства, а також показники виробничо-господарської діяльності, яка є підсумковим етапом ведення обліку [7, с. 42].

Завдяки своєму призначенню фінансова звітність є джерелом інформації та основним носієм важливої інформації обліку для користувачів. Як об'єкт аналітичної діяльності вона використовується ними для прогнозування сценарію розвитку підприємства та прийняття відповідних економічних рішень. Фінансова звітність є основним елементом інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства, економічними та виробничими процесами на ньому, оскільки забезпечує інформаційні потреби суб'єктів господарювання щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами, корпоративними правами, оцінки якості управління, розподілу власності та заробленого прибутку, діагностики фінансової стійкості підприємства, визначення його здатності своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами [4, с. 74].

Основна мета користувачів фінансової звітності – мати достовірну інформацію про стан справ на підприємстві та на цій основі прийняти правильне, економічно доцільне рішення відносно підприємства.

Діапазон цих рішень неодмінно вплине на діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що уособлює залежність між процесом формування та подання даних фінансової звітності та рішенням користувачів.

Інформаційні потреби користувачів повинні задовольнятися на основі даних фінансової звітності, але у сучасних умовах спостерігаються тенденції збільшення недовіри до обліково-звітної інформації, що унеможлиблює використання фінансової звітності як єдиного джерела достовірної інформації про діяльність підприємства. Цю проблему частково можливо розв'язати використовуючи підтвердження даних незалежним аудитором, що здатно суттєво зменшити ризики користувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l39062>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l395549>
3. Банера Н. П. Удосконалення складу фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. *International Scientific Conference The Modern Trends in the Development of Business Social Responsibility* : Conference Proceedings, May 19th, 2017. Lisbon, Portugal: Baltija Publishing. 296 pages. P. 197–200.

4. Сторожук Т. М., Блищик Л. В. До питання термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». *Облік і фінанси*. 2019. № 4 (86). С. 54–62.
5. Ковач О. В. Економічна сутність та значення фінансової звітності у системі економічної інформації. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції* : збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». 2021. № 11. С. 43–50.
6. Матківська Н. І. Фінансова звітність підприємства та використання її показників для прийняття управлінських рішень. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України* : матеріали XXVIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2021. С. 104–106.
7. Звітність підприємства : підручник / М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М. Орищенко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 570 с.
8. Звітність підприємства : навчальний посібник / Гейер Е. С., Головащенко О. М., Наумчук О. А., Тимчина Л. І. Донецьк : ДонНУЕТ, 2014. 435 с.

Лінива Катерина,
здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:
Сторожук Тетяна,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

ОСНОВНІ ЗМІНИ У ФІНАНСОВІЙ ТА ПОДАТКОВІЙ ЗВІТНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Вагому роль в діяльності будь-якого підприємства відіграє правильно складена та подана фінансова, податкова та інші форми звітності. В умовах воєнного стану, питання щодо складання та подання звітності зазнали значних змін в законодавчо-нормативній базі. Також зміни зумовлено гармонізацією українського законодавства до європейських стандартів та коригуванням пільг. Таким чином, дослідження змін щодо складання та подання фінансової і податкової звітності під час дії воєнного стану в Україні є важливим та актуальним питанням на сьогодні.

З початком введення воєнного стану в Україні, влада держави оперативно внесла достатню кількість корективів в законодавчу базу, яка регламентує складання та подання звітності підприємствами. Зокрема, одним із основних ухвалених законів став Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [1], згідно з яким основними нововведеннями є наступні:

- фізичні особи, фізичні особи - підприємці та юридичні особи подають податкові, облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та будь-які інші документи у паперовій та/або електронній формі відповідно до норм чинного законодавства;
- у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення до фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців, юридичних осіб не застосовується адміністративна та/або кримінальна відповідальність за неподання чи несвоєчасне подання звітності;
- особи, які беруть участь у бойових діях та не мають фізичної можливості протягом строку подати звітність, звільняються від адміністративної

Панель 2

Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

та/або кримінальної відповідальності та подають звітність чи документи протягом одного місяця з дня закінчення наслідків, які унеможливили їх подання;

- у період дії воєнного стану або стану війни будь-які перевірки щодо своєчасності та повноти подання будь-яких звітів чи документів звітowego характеру уповноваженими органами не здійснюються.

З приводу інших змін, то 19 липня 2022 року було прийнято Закон Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], відповідно до якого групи підприємств поділяються на малі (чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро включно), середні (чистий дохід від – до 40 мільйонів євро включно) або великі (чистий дохід – понад 40 мільйонів євро).

В свою чергу, як зазначає Д. Сушко [3], такий поділ є актуальним для підприємств (материнських компаній), що контролюють інші підприємства (дочірні підприємства), і які крім фінансових звітів про власні господарські операції, складають та подають консолідовану фінансову звітність. Так, згідно змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малі та середні групи (крім груп у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес), було звільнено від складання та подання консолідованої фінансової звітності та консолідованого звіту про управління.

Крім того, підприємства, які при складанні звітності застосовували Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), зобов'язані складати і подавати фінансову та консолідовану фінансову звітність органам державної влади та іншим користувачам на їх вимогу в порядку, визначеному вищезгаданим Законом, на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ в єдиному електронному форматі, визначеному Міністерством фінансів України [2]. Іншими словами, фінансова звітність таких підприємств щодо показників, що підлягають розкриттю подається відповідно до МСФЗ систематично та в електронному вигляді на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ.

Варто зазначити також те, що з 1 січня 2024 року введено ряд нових форм податкових декларацій. Зокрема, оновились декларації з плати на землю, з податку на нерухомість, про майновий стан і доходи, з рентної плати, з транспортного податку, екологічного податку, з податку на прибуток тощо.

Виходячи із вищезазначених законодавчих змін, а також проаналізованих нормативних актів, слід сказати, що українська влада з початком війни здійснила ряд законодавчих та правових змін щодо подання фінансової та податкової звітності з метою підтримки бізнесу в нестабільній економічній

ситуації. В свою чергу, відповідними змінами влада України зменшила навантаження на певних суб'єктів господарювання та спростила ведення та оприлюднення ними фінансової звітності. Самі ж форми фінансової звітності не зазнали змін і подаються до органів статистики не пізніше 28 лютого, що настає за звітним роком та до податкових органів у строк, передбачений для подання податкової звітності. Не дивлячись на ряд спрощень, підприємства повинні урахувувати, що деякі зміни щодо подання фінансової звітності мають тимчасовий характер і діють лише на період воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#n6>
2. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : Закон України від 19.07.2022 № 2435-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2435-20#Text>
3. Сушко Д. Фінансова звітність в період воєнного стану: що змінюють закони № 2115 та № 2435. URL : https://biz.ligazakon.net/analytics/216571_fnansova-zvtnst-v-perod-vonnogo-stanu-shcho-zmnyuyut-zakoni-2115-ta-2435

Метелиця Володимир,
*д-р екон. наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ПЛАТФОРМА ЗВІТНОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Звітність щодо сталого розвитку розкриває інформацію про ефективність діяльності підприємства та її вплив на аспекти ESG. Звітність може стати для компанії інструментом, що дає змогу краще зрозуміти її вплив і ризики та ефективніше керувати ними.

Інформація, яка відображається у «Звіті зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки» (на прикладі вирощування зернових і технічних культур), повинна відповідати таким основним принципам:

- актуальність – інформація повинна містити актуальні дані для внутрішніх і зовнішніх користувачів;
- повнота – інформація повинна бути конкретною і суттєвою;
- баланс – інформація не повинна містити маціпуляцій, бути чіткою, збалансованою і зрозумілою у формі таблиць, графіків і діаграм.
- послідовність – інформація повинна бути послідовною впродовж тривалого часу;
- порівнянність – інформація повинна бути порівнянною серед підприємств галузі в регіоні діяльності;
- перевірюваність – розкриття інформації повинно бути надійним, об'єктивним та перевірюваним на основі запису аудиту;
- своєчасність – інформація повинна надаватися на своєчасній основі для оперативного впливу на рішення;
- когерентність – інформація повинна бути пов'язаною із показниками фінансової звітності та може містити посилання на інші звіти.

Розкриття інформації у «Звіті зі сталого розвитку та інвестицій» відповідає цілям сталого розвитку ООН та цілям зеленої угоди Європейського союзу [1; 2].

До прикладу, показник звіту «Екологічні ризики військових дій» відповідає – Цілі 16. «Мир, справедливість та сильні інститути» з сукупності Цілей розвитку ООН та Цілі 4. «Ресурсозберігаюче будівництво» і Цілі 7. «Збереження біорізноманіття» з переліку Цілей Зеленої Угоди ЄС.

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Оцінюючи «Екологічні ризики військових дій» необхідно: визначити вид ризику та обов'язково здійснити опис його наслідків, встановити часовий період (короткостроковий, середньостроковий чи довгостроковий), ймовірність його настання (низька або висока). Співвідношення зазначених показників надає можливість сформулювати оцінку впливу, тобто встановити бал (від Нейтрального (-1), чи Негативного (-2 або -3) до Дуже негативного (-4 або -5)), одночасно розрахувавши показник «Фінансові наслідки». Зменшення впливу таких ризиків досягається за допомогою інвестиційних заходів впливу та прогнозується цільовий показник на відповідний період.

Формуючи матрицю щодо оцінки впливу екологічних ризиків військових дій, необхідно порівняти ймовірність настання ризику, що м. б. визначена, як низька та висока, з впливом якісного характеру, який цей ризик вчиняє (табл. 1).

Отже, розподіливши ймовірність настання ризику на низьку та високу, можемо прокоментувати це таким чином. При низькій та високій ймовірності настання ризику вплив все одно буде визначатися як один з таких, що знаходиться за межею позитивного впливу: нейтральний, негативний або дуже негативний. Якщо ймовірність ризику висока, але при цьому вплив характеризується як нейтральний, то у кількісному відображенні можна представити значення (- 1), у разі високої ймовірності настання ризику з негативним впливом – оцінюється у (- 3). Висока ймовірність при значенні (- 5), має дуже негативний вплив за різних часових періодів.

Таблиця 1 – Матриця «Оцінка впливу екологічних ризиків військових дій»

Вплив	Ймовірність	
	Ризиків	
	Низька	Висока
Дуже позитивний		
Позитивний		
Нейтральний		-1
Негативний	-2	-3
Дуже негативний	-4	-5

Так, у короткостроковому часовому періоді можуть проявитися ризики, які спричинять наступне:

1. Забруднення землі вибухонебезпечними предметами та речовинами – як наслідок, поява на поверхні земельних ділянок, що обробляються, вибухонебезпечних предметів, хімічних речовин, залишків паливно-мастильних

матеріалів, а це призведе до неможливості їх обробітку і втрати фізико-хімічних властивостей ґрунту, вітрової та водної ерозії на невизначений період. Заходами впливу на такий ризик є залучення Державної служби України з надзвичайних ситуацій та операторів протимінної діяльності до очищення землі від мін і снарядів.

2. Забруднення поверхневих і підземних вод хімічними речовинами – як наслідок, потрапляння хімічних сполук у поверхневі і підземні води може викликати загибель посівів. Заходами впливу на такий ризик є залучення Державного агентства водних ресурсів України до моніторингу якості поверхневих і підземних вод.

3. Знищення приміщень, техніки, врожаю – як наслідок, військові обстріли створюють загрозу знищення майна. Одним із заходів впливу є розосередження матеріально-технічної бази.

4. Відключення електроенергії – як наслідок, перебої з електропостачанням можуть призвести до відсутності опалення, водопостачання і освітлення, результатом чого стане ускладнення постачання виробничих ресурсів, зниження продуктивності виробництва та псування готової продукції. Заходом впливу на такий ризик є децентралізація джерел постачання ресурсів та зберігання продукції. Як варіант, закупівля генераторів, безперебійників, автономних джерел живлення.

5. Блокада морських портів і ускладнення логістики – призводить до згортання зернового коридору, що унеможливорює експорт урожаю. Основними заходами впливу може бути розробка сухопутних і річкових маршрутів вивезення продукції за межі митної території України.

У середньостроковому періоді ризики можуть бути пов'язані з такими ситуаціями:

1. Масштабні викиди парникових газів, можуть виникнути внаслідок потрапляння уламків ракет, дронів, літальних апаратів, артилерійських снарядів і як наслідок вивільнення великих об'ємів забруднюючих речовин у повітря, а це пряма загроза виникнення екологічної катастрофи. Один із заходів впливу – рекультивація земель.

2. Знищення лісів може призвести до втрати середовищ біорізноманіття, зникнення видів звірів, птахів, комах, підвищення частоти пожеж. Основним заходом впливу може бути залучення Державного агентства лісових ресурсів України та операторів протимінної діяльності до очищення лісів від уламків снарядів.

У довгостроковому періоді низька ймовірність настання ризику з негативним впливом (при значенні (-2), може проявитися у вигляді кібератак, що стануть причиною пошкодження ІТ-забезпечення. Як можливий захід впливу – удосконалення технічної інфраструктури та програмного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 р. URL : <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030-UA.pdf>
2. Європейський Зелений Курс (European Green Deal). URL : <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>

Новікова Олена,
старший викладач
кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах розвитку економіки та її глобалізації процес консолідації фінансової звітності набуває нового значення. Значна частина вітчизняних компаній розуміють, що об'єднання капіталів для збереження стійкого фінансового стану стає необхідністю. У зв'язку з виходом українських підприємств на зарубіжні ринки підвищується роль і значення звітності, складеної відповідно до вимог міжнародних стандартів. Методологія складання консолідованої фінансової звітності впливає з економічної сутності бізнесу та ролі звітності, що є інформаційною базою для прийняття управлінських та інвестиційних рішень. Ще одним важливим аспектом на користь актуальності тематики дослідження є мета складання консолідованої фінансової звітності: надати інвесторам, кредиторам, власникам компаній та іншим зацікавленим особам інформацію щодо результатів фінансово-господарської діяльності групи підприємств. Вищенаведені твердження підвищують актуальність дослідження методів та організаційних основ складання консолідованої фінансової звітності.

При розгляді сутності консолідованої звітності необхідно зазначити таке: основне призначення звітності – формування загального уявлення про діяльність групи; консолідація являє собою не просте підсумовування показників звітності організацій, які входять до групи. Порядок складання та подання консолідованої фінансової звітності регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Окремі положення консолідації фінансової звітності висвітлено в національних і міжнародних стандартах [2, с. 209]: Міжнародним стандартом фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність» [3]; Міжнародним стандартом фінансової звітності 12 «Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання» [4]; Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» [5]; Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці [1]. Таке ж визначення надають НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НПСБО 2 «Консолідована фінансова звітність».

Консолідовані фінансові звіти, згідно з МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» – це фінансова звітність групи, у якій активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати і потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств представлені як активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати і потоки грошових коштів єдиного суб'єкта економічної діяльності [3]. Консолідована фінансова звітність складається з таких складових (рис. 1).

Рисунок 1 – Складові консолідованої фінансової звітності
Джерело: [7, с. 757].

Причина розвитку консолідованої фінансової звітності – це розширення кола і потреб користувачів звітності, до яких відносяться власники, інвестори і кредитори (у т.ч. фізичні особи, банки, державні органи). Головною вимогою користувачів консолідованої фінансової звітності є отримання у звітності показників, що характеризують діяльність групи взаємопов'язаних підприємств, як єдиної економічної одиниці. Користувачів цікавить, як в дійсності функціонує майно, чи відбулися певні зміни капіталу та реальний фінансовий стан підприємства. Таку інформацію не надає ні первинна фінансова звітність, ні звичайна зведена фінансова звітність. При складанні зведеної

фінансової звітності відбувається просте додавання статей первинної звітності, що, в свою чергу, призводить до необ'єктивного відображення показників діяльності групи в цілому із-за наявності в такій звітності результатів внутрішньогрупових операцій [8].

Таким чином, консолідована фінансова звітність виконує для користувачів дві функції:

- функцію об'єднання, яка реалізується не тільки шляхом складання показників первинних фінансових звітів, а й шляхом виключення результатів внутрішньогрупових операцій;

- функцію доповнення даних первинної звітності, пов'язаною з тим, що консолідована фінансова звітність не може повністю замінити первинну фінансову звітність дочірніх підприємства. Консолідована фінансова звітність відіграє важливу роль при обґрунтуванні та прийнятті рішень конкретними користувачами цих даних: власників цікавлять фінансові результати та фінансова стійкість, інвесторів та кредиторів – кредитоспроможність, керівників – всі сторони діяльності підприємства. Залежно від користувачів звітності змінюється обсяг, форма, повнота розкриття та аналітичність даних.

Консолідація передбачає, що всі структурні підрозділи підприємства і материнська компанія подають облікову інформацію в єдиному форматі, для чого впроваджується спільна облікова політика групи компаній. Проблема складання консолідованої фінансової звітності тісно пов'язується з необхідністю елімінування статей, тобто наслідки щодо реалізації угод між членами корпоративної групи не включаються в консолідовану звітність, показуються тільки активи і зобов'язання, доходи і витрати від операцій з третіми особами. В цілому проблема організації складання консолідованої фінансової звітності визначає методику складання консолідованої звітності, технологію складання консолідованої фінансової звітності та суб'єктів складання звітності. Консолідація не зводиться до простого додавання відповідних статей активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат, а передбачає цілий ряд спеціальних розрахунків і може бути представлено у вигляді багатоетапної процедури консолідації [9].

Оскільки процес складання консолідованої фінансової звітності регулюється МСФЗ, однією з проблем є необхідність підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби. Підвищення повинно стосуватися не тільки отримання теоретичних знань, але і придбання компетентності щодо застосування таких знань на практиці, вміння правильно трактувати положення міжнародних стандартів і трансформувати бухгалтерську звітність,

складену за вимогами вітчизняного законодавства відповідно до вимог МСФЗ [10]. На практиці таку проблему можна вирішити шляхом розробки та впровадження єдиної облікової політики та єдиних вимог до працівників бухгалтерської служби, щодо кваліфікації, на кожному підприємстві, що входить в фінансову групу. Якщо дочірнє підприємство не може застосовувати прийняту єдину облікову політику, то воно повинно подавати материнському підприємству трансформовану фінансову звітність. Вміння трансформувати фінансову звітність відповідно до МСФЗ потребує достатнього високого рівня кваліфікації.

Консолідована фінансова звітність призначена для характеристики загального фінансового стану та спільного фінансового результату діяльності групи підприємств як єдиної економічної одиниці. При цьому вона також відображає всі економічні взаємозв'язки між суб'єктами господарювання та виконує функцію контролю для материнського підприємства. Отже, консолідована фінансова звітність, яка складається за всією сукупністю показників контрольованих компаній, повинна відображати майновий фінансовий стан і результати господарської діяльності всіх компаній, які входять у сферу консолідації як єдиного економічного цілого, а також здійснення порівняльного аналізу всіх методик складання консолідованої фінансової звітності та виявленні доцільності їх застосування в Україні. Водночас Україна також повинна робити відповідні кроки щодо поліпшення та вдосконалення принципів і методів ведення консолідованої фінансової звітності. Це дозволить нашій державі зрушитися в напрямі побудови міцної економіки, спираючись на сучасні аспекти глобалізації та інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l39062>
2. Клименко Я. В. Сутність консолідованої фінансової звітності. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 31. С. 208–218. URL : <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6905/1/24.pdf>
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 (МСФЗ 10). Консолідована фінансова звітність. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l411754>

4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 12 (МСФЗ 12). Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l412056>
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт від 27.06.2013 № 628. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l404951>
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт, Форма, Звіт, Перелік від 07.02.2013 № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l395549>
7. Івченко Л. В., Федорченко О. Є. Консолідована фінансова звітність: основні аспекти. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 756–761. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/125.pdf
8. Костюченко В. М., Уманців Г. В., Фоміна О. В. Консолідація фінансової звітності : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун т, 2021. 388 с.
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>
10. Будько О. В., Губський Ю. Г. Особливості формування консолідованої фінансової звітності підприємства. DOI : [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss2\(7\).293772pp92-98](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss2(7).293772pp92-98)

Романюк Анастасія,

*керівник департаменту таксономії
ТОВ «МІК «СТАРТ»;*

Корник Марія,

*керівник департаменту маркетингу
ТОВ «МІК «СТАРТ»;*

Колісник Олена,

*канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ТАКСОНОМІЯ UA iXBRL ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Тема впровадження таксономії МСФЗ та подання фінансової звітності у форматі iXBRL являється однією з найактуальніших протягом останніх років. Існує безліч матеріалів, доступних як на офіційному сайті frs.gov.ua, так і на інших, щодо цього процесу, але все ж таки питань залишається багато.

Таксономія МСФЗ розроблена для використання з розширеною мовою бізнес-звітності (XBRL), яка забезпечує електронний обмін та аналіз фінансової інформації. Це підвищує ефективність процесів фінансової звітності, зменшує ризик помилок і дозволяє більш автоматизовано та точно аналізувати фінансові дані. Таксономія покращує прозорість фінансової звітності, надаючи структурований і стандартизований спосіб подання фінансової інформації. Ця прозорість безумовно важлива для зміцнення довіри між інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами, а також допомагає зменшити інформаційну асиметрію між підприємствами та зацікавленими сторонами, сприяючи створенню більш проінформованого та ефективного ринку капіталу [3].

Прикладом удосконалення фінансової звітності за допомогою таксономії може бути розкриття інформації про оренду. Згідно МСФЗ відображення інформації про результат обліку орендних операцій у фінансовій звітності відображаються у примітках «Активи у формі права користування» - де розкривається інформація про первісну вартість, накопичену амортизацію та чисту балансову вартість активів, що орендуються на звітну дату. Нерідко, такі активи можна зустріти у складі примітки про Основні засоби, особливо якщо це ремонти або покращення орендних активів.

І відповідно, якщо суб'єкт звітування має орендований актив, в нього виникають зобов'язання по цьому активу, поточні та довгострокові, які відображаються у примітці «Зобов'язання з оренди».

Панель 2

Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

Також згідно МСФЗ 16 [2] орендар розкриває у примітках до фінансової звітності інформацію при короткострокову оренду (до 12 міс), які визнані у прибутку або збитку. Однак, нерідко при складанні приміток до фінансової звітності розкривається мінімум інформації стосовно оренди, або її не відділяють від основних засобів і користувач фінансової звітності може помилково вирішити, що у компанії всі активи – власні.

В Таксономії активи у формі права користування та зобов'язання з оренди розкриваються у примітці 832610 «Оренда». Ця примітка містить розкриття згідно МСФЗ 16 і підходить для розкриття інформації про оренду з боку орендаря та операційну і фінансову оренду з боку орендодавця. Розкриття оренди з боку орендаря у форматі Таксономії UA iXBRL представлено на рисунках 1-2.

Активи з права користування

	тис. грн	
	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду
Активи з права користування, які не відповідають визначенню інвестиційної нерухомості	136,166	146,622

Опис статей звіту про фінансовий стан, які включають активи з права користування

Активи з права користування включено до статті Звіту про фінансовий стан: Основні засоби.

			Земля та будівлі		Автомобілі	
	Будівлі					
	Поточний..	Порівняльний..	Поточний..	Порівняльний..	Поточний..	Порівняльний..

Розкриття кількісної інформації про активи з права користування

Амортизація, активи з права користування	84,188	78,242	84,188	78,242	8,211	5,944
Активи з права користування на кінець періоду	128,118	129,042	128,118	129,042	4,543	12,553

	Транспортні засоби		Офісне обладнання		Основні засоби	
	Поточний..	Порівняльний..	Поточний..	Порівняльний..	Поточний..	Порівняльний..

Розкриття кількісної інформації про активи з права користування

Амортизація, активи з права користування	8,211	5,944	1,935	2,455	94,334	86,641
Активи з права користування на кінець періоду	4,543	12,553	3,505	5,027	136,166	146,622

Рисунок 1 – Відображення активів з права користування в примітці 832610

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

	тис. грн	
	Поточний звітний період	Порівняльний звітний період
Розкриття іншої кількісної інформації про оренду для орендаря		
Процентні витрати за орендними зобов'язаннями	21,598	18,948
Витрати, пов'язані з орендою малоцінних активів, до яких застосовано звільнення від визнання	7,925	20,433
Вибуття грошових коштів за договорами оренди	80,609	104,849
Приріст активів з права користування	102,796	110,032

Рисунок 2 – Відображення іншої інформації про оренду в примітці 832610

Під час трансформації приміток до звітності у формат Таксономії UA iXBRL можуть виникати суперечення з приводу відображення тієї чи іншої інформації через відсутність чітких вимог чи певної затвердженої методології. Однак, кожний компонент в Таксономії має визначений формат розкриття: текст, дата, додатні чи від'ємні грошові суми, грошова сума в періоді чи на кінець періоду, за дебетом чи за кредитом. Наприклад, рядок «Амортизація, активи з права користування» з рис. 1 – може виникнути питання, яку саме суму потрібно відображати в цій статті – нараховану амортизацію за період чи амортизацію на 31.12.2023. Звертаючи увагу на формат для цієї статті можна чітко визначити, що правильним буде внесення саме нарахованої амортизації за період, оскільки формат має наступне формулювання: «X duration», що означає грошова сума з додатним знаком за період.

Підсумовуючи, запровадження таксономії МСФЗ у сучасному світі відповідає потребам у глобальній стандартизації, полегшує електронну звітність та аналіз даних, покращує прозорість, адаптується до технологічних змін, сприяє дотриманню нормативних вимог і покращує зв'язок між підприємствами та зацікавленими сторонами. Таким чином, у той час як Таксономія МСФЗ приносить ряд переваг, таких як глобальна стандартизація та підвищена прозорість, існують проблеми, пов'язані зі складністю, витратами на впровадження, можливістю неправильного тлумачення, необхідністю регулярних оновлень і залежністю від технологій. Загальний вплив залежить від того, наскільки добре компанії орієнтуються та вирішують ці проблеми під час прийняття таксономії. Успішне впровадження Таксономії МСФЗ залежить від наявності та надійності технологій. Компанії потребують доступу до відповідного програмного забезпечення та інфраструктури для ефективної звітності XBRL.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакун О. В., Городиський М. П., Грабчук І. Л., Соловійов Б. С. Проблеми впровадження стандарту звітності XBRL. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2020. № 2 (46). URL : [https://doi.org/10.26642/pbo-2020-2\(46\)-3-8](https://doi.org/10.26642/pbo-2020-2(46)-3-8)
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда» (переклад українською мовою, 2022 рік) / Міністерство фінансів України. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed1.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
3. Ольшанська М., Новоставська І. Вплив класифікації оренди на відображення її в обліку і фінансовій звітності. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). С. 392–404. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/download/1708/1706>

Сторожук Тетяна,
*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ВІДТВОРЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЛІСІВ

Протягом усієї історії людства ліс завжди відігравав величезну роль в житті людини і незамінну роль у підтримці життя на землі. Сьогодні значення та важливість лісів значно посилилась через глобальне потепління, розвиток технологічного прогресу і їх наслідків. Роль лісу в житті людини поділяють на три складові: економічну, екологічну і соціальну.

Економічна роль лісу – це деревні на недеревні лісові ресурси, які є сировиною для багатьох галузей економічної діяльності країни. І, не дивлячись на те, що людство шукає заміну лісовим ресурсам, деревина завжди була, є і буде затребувана людиною.

Екологічна роль проявляється через продукування кисню, очищення та зволоження повітря, регулювання водного балансу, як шумоізоляція, перешкода сильним вітрам тощо. Взагалі лісові масиви регулюють клімат та біологічний баланс землі.

Соціальна роль лісу полягає в тому, що він є елементом розвитку народів і їх культури, джерелом ресурсів (їжа, вода, притулок), які необхідні для виживання, має рекреаційні та оздоровчі можливості тощо. Тому значення та актуальність інформації про стан лісів є надзвичайно важливими для суспільства.

На виконання Закону України «Про офіційну статистику» [1] та п. 4 Положення про Державну службу статистики України [2], відповідно до ст. 80, 81, 95 ЦКУ [3], ст. 19 та 55 ГКУ [4], для проведення державного статистичного спостереження щодо лісогосподарської діяльності й отримання повної, всебічної та об'єктивної інформації, наказом Державної служби статистики від 08.06.2022 р. № 160 [5] затверджено Звіт про відтворення та захист лісів форми № 3-лг (річна). Дану форму звітності (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279) внесено до Загального табелю (переліку) форм державних статистичних спостережень на 2024 рік [6]. Юридичні особи, які здійснюють лісогосподарську діяльність такий звіт подають

один раз на рік не пізніше 28 лютого наступного за звітним року. Звіт складається з семи розділів, які розміщені на 4 сторінках:

Розділ I. Заготівля недеревної лісової продукції.

Розділ II. Загибель лісових насаджень.

Розділ III. Відтворення лісів.

Розділ IV. Лісокультурні роботи.

Розділ V. Лісорозведення та знеліснення за породним складом дерево-станів.

Розділ VI. Захист лісів від шкідників і хвороб.

Розділ VII. Лісозахисні заходи боротьби.

У розділі I. «Заготівля недеревної лісової продукції» відображають в натуральних показниках (кг, шт) дані про кількість заготовленої недеревної лісової продукції за видами: гриби, ягоди, лікарські рослини, кора, сіно, деревна зелень, дерева різдвяні, деревні соки, дикорослі плоди, горіхи, очерет, деревне вугілля. Недоречним вважаємо зазначення над таблицею загального вимірника в кілограмах, оскільки різдвяні дерева вимірюються в штуках. Тому доцільним вважаємо подання показників виміру в колонці А «Найменування недеревної лісової продукції» після кожного виду продукції. Тим більше, що, наприклад, сіно більше доречно вимірювати в центрах.

Крім того, в даному розділі варто було б передбачити подання деяких видів недеревної лісової продукції більш деталізовано, в виду їхньої різної цінності і, відповідно, вартості. Так, гриби подавати за видами (їстівні і неїстівні) та конкретними назвами: білі гриби, опеньки, масляки, лисички, сироїжки (сироїжки зелені, сироїжки хвилясті, сироїжка харчові). Це ж стосується і горіхів, ягід, деревних соків тощо. По різдвяних деревах доцільно подавати дані за видами (ялинка, сосна) і висотою, яка вимірюється в метрах. В даному розділі доцільно передбачити і подання даних про інші види заготовленої недеревної лісової продукції.

Розділ II. «Загибель лісових насаджень» призначений для відображення даних про загальні площі, на яких загинули лісові насадження і в розрізі причини загибелі: від пошкоджень шкідливими комахами, від хвороб лісу, від впливу несприятливих погодних умов, від лісових пожеж, від пошкоджень дикими тваринами, від антропогенних факторів, від надмірної вологості. Доцільно було б виділити ще окремі рядки для подання даних про пошкоджені площі з інших, не зазначених вище причин та площі лісових насаджень, які пошкоджені частково. Окремою колонкою в даному розділі подають дані про площі, на якій загинули лісові насадження хвойних порід.

Також важливо додати окрему колонку для відображення даних про загибель цінних та рідкісних порід дерев (дуб, клен акація, берека, явір, ялівець, тис ягідний, горіх, каштан, вишня, груша, черешня та інші). Подання таких даних варто здійснювати не за площею, а за кількістю дерев. В даному розділі також доцільно передбачити подання даних про загибель лісових насаджень з інших причин, крім передбачених в колонці А.

У розділі III. «Відтворення лісів» відображають дані про площу, на якій проведено роботи з лісовідновлення та окремою колонкою зазначають дані про площу, на якій проведено роботи з лісорозведення. Дані подають про загальні площі лісовідновлення та лісорозведення і за способами створення лісових насаджень: садіння та висівання лісу і природне поновлення лісу.

В даному розділі доцільно дані подавати не тільки про площі та способи створення лісових насаджень, але і відображати за рядком 3100 «садіння та висівання лісу» який породний склад дерев.

Розділ IV. «Лісокультурні роботи» передбачено для подання інформації про загальну площу, на якій проведено лісокультурні роботи і в тому числі за видами лісокультурних робіт:

- переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі;
- переведення природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі.

У розділі V. «Лісорозведення та знеліснення за породним складом деревостанів» подають дані про площі:

1) переведення ділянок земель різного призначення (площі земель під забудовою, площі земель сільськогосподарського призначення, заболочені землі, ділянки земель іншого призначення) в ділянки для лісорозведення;

2) і навпаки переведення заліснених ділянок земель в ділянки іншого призначення (під землі сільськогосподарського призначення, землі під забудову, заболочені землі та іншого призначення);

3) кількість заготовленої деревини в результаті проведеного знеліснення. Такі дані про площі і кількість заготовленої деревини подають за породним складом деревостанів в розрізі різних порід дерев.

Подання даних розділу потребує удосконалення.

Так, в колонці А «Найменування породного складу деревостану» необхідно подавати відомості за групами (виділити жирним кольором) і назвами дерев:

- хвойні (ялина, сосна, інші хвойні;
- твердолистяні (дуб, бук, інші твердолистяні);

Панель 2
Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

- м'яколистяні (вільха, осика, береза, інші м'яколистяні);
- інші деревні породи;
- чагарники.

Крім того, необхідно чітко виділити колонки в яких подають дані про лісорозведення, а в яких знеліснення. Для цього необхідно колонки 1-4, в яких подають дані про площі земель під забудовою, площі земель сільськогосподарського призначення, заболочені землі, ділянки земель іншого призначення, які були переведення в ділянки для лісорозведення подавати під загальною назвою: «Лісорозведення». А колонки 5-8 в яких подають дані про площі заліснених ділянок земель, які були переведені в ділянки іншого призначення (під землі сільськогосподарського призначення, під забудову, для заболочення та іншого призначення) подавати під загальною назвою: «Знеліснення».

Розділ VI. «Захист лісів від шкідників і хвороб» призначено для відображення даних про площі осередків лісу, вражених шкідниками і хворобами та даних про способи їх захисту:

- площі виявлених нових осередків шкідників;
- площі виявлених нових осередків хвороб;
- ліквідація осередків шкідників заходами боротьби;
- ліквідація осередків хвороб заходами боротьби;
- ліквідація осередків шкідників під впливом природних факторів;
- ліквідація осередків хвороб під впливом природних факторів.

Даний розділ варто доповнити окремими рядками «Площі виявлених в попередніх звітних періодах, але не погашених осередків: шкідників лісу» (наприклад, код 6000) та «Площі виявлених в попередніх звітних періодах, але не погашених осередків: хвороб» (наприклад, код 6050).

Розділ VII. «Лісозахисні заходи боротьби» передбачений для подання даних про площі лісових насаджень, на яких проведені превентивні лісозахисні заходи. Подають дані про загальну площу оброблених ділянок лісу та в розрізі видів боротьби:

- захист лісів від шкідників і хвороб біологічним методом;
- захист лісів від шкідників і хвороб хімічним методом.

У випадку відсутності даних у звіті необхідно зазначити (поставити позначку) одну з наведених причин відсутності даних: не здійснюється вид економічної діяльності, який спостерігається; діяльність суб'єкта припинена або перебуває в стадії припинення; здійснюється сезонна діяльність або економічна діяльність, пов'язана з тривалим циклом виробництва; тимчасово

призупинено економічну діяльність через економічні чинники або карантинні обмеження; проведено чи проводиться реорганізація або передано виробничі фактори іншому суб'єкту; відсутнє явище, яке спостерігається.

Удосконалення подання даних з метою забезпечення доступності, гласності й відкритості інформації шляхом впорядкування та розширення інформації Звіту про відтворення та захист лісів ф. № 3-лг (річна) дозволить забезпечити внутрішніх та зовнішніх користувачів важливою інформацією, спростить та пришвидшить роботу з показниками звіту та збільшить аналітичні можливості звіту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про офіційну статистику : Закон України. Документ 2524-IX, редакція від 16.08.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text> (дата звернення: 22.02.2024).
2. Положення про Державну службу статистики України : постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2014 р. № 481. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2024).
3. ЦКУ: Документ 435-IV, редакція від 30.01.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 27.02.2024).
4. ГКУ. Документ 436-IV, редакція від 01.01.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 27.02.2024).
5. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 3-лг (річна) «Звіт про відтворення та захист лісів» : наказ Державної служби статистики від 08.06.2022 № 160. Документ v0160832-22. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0160832-22#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
6. Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень на 2024 рік : наказ Державної служби статистики 27 листопада 2023 року № 319. Документ v0319832-23. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0319832-23#Text> (дата звернення: 29.02.2024).

Суворов Олександр,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ВПЕВНЕНOSTІ ЩОДО ЗВІТУ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИРЕКТИВИ CSRD ЄС

Глобалізація економіки, необхідність забезпечення прозорості на міжнародних ринках капіталу та ефективного захисту прав інвесторів спонукають до реформування методів розкриття економічної інформації підприємствами. У цьому контексті, сталість розвитку перетворюється на ключовий елемент, який впливає на інвестиційні стратегії. Сучасний бізнес дедалі більше прагне до надання, а інвестори та кредитори – отримання детальної, уніфікованої на глобальному рівні інформації про екологічні, соціальні ризики та можливості, що є відображенням їх відповідального підходу до сталого розвитку.

Питання звітування зі сталого розвитку знайшли врегулювання в ЄС шляхом прийняття Європейським Парламентом і Радою Директиви (ЄС) 2022/2464 про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 537/2014, Директиви 2004/109/ЄС, Директиви 2006/43/ЄС і Директиви 2013/34/ЄС щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (Директива CSRD) [1] та Делегованого Регламенту Комісії ЄС/2023/5303, що доповнює Директиву 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо стандартів звітності зі сталого розвитку [2].

Директива CSRD визначає етапи її запровадження в залежності від публічного статусу та розміру підприємства. Так, на першому етапі обов'язковість її застосування вимагається від великих лістингових компаній з подальшим розширенням категорій підприємств.

Регламентом визначено необхідність застосування Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS), які мають використовуватися підприємствами для звітування про сталий розвиток. Такий звіт, зазвичай, виділяється в окремий розділ річного звіту, інформація у якому має бути підготовлена відповідно до ESRS з деталізованим розкриттям впливу діяльності компанії на аспекти сталого розвитку та опису впливу цих аспектів на їхнє функціонування, продуктивність та статус. Цей звіт має бути підтвердженим

незалежним надавачем послуг шляхом надання спочатку обмеженої впевненості, а в подальшому після схвалення Європейською комісією стандартів надання впевненості щодо обґрунтованої впевненості у звітності зі сталого розвитку за результатами оцінки того, чи є обґрунтована впевненість досяжною для аудиторів і підприємств – обґрунтованої впевненості.

Разом із цим Міжнародна федерація бухгалтерів знаходиться на завершальному етапі створення та затвердження окремого спеціалізованого стандарту з надання впевненості щодо сталого розвитку [3], який розглядається ЄС як базис для Європейських стандартів надання впевненості.

Враховуючи зобов'язання України перед ЄС щодо приведення вітчизняного законодавства у відповідність до європейських норм, а також необхідність відповідати стандартам звітування для компаній, що працюють на глобальних ринках капіталу, стислі строки до старту першого звітування, вкрай важливим є вчасне формування збалансованого та реалістичного для бізнесу нормативно-правового забезпечення зі звітування про сталий розвиток та його глибока методична підтримка.

З урахуванням майбутніх змін у стандартах аудиту, якими слід керуватися при наданні впевненості зі сталого розвитку, Україна потребує якнайшвидшого правового врегулювання їх запровадження, включаючи офіційний переклад та оприлюднення, для використання суб'єктами аудиторської діяльності.

В Україні про сталий розвиток за власною ініціативою звітує обмежена кількість підприємств або груп, господарська діяльність яких тісно пов'язана із міжнародними ринками капіталу та фінансовими інституціями. Лише щодо декількох з таких звітів аудиторами надавалась обмежена впевненість відповідно до МСЗНВ 3000 [4].

Слід зазначити, що послуги з надання впевненості щодо звіту зі сталого розвитку, у разі, якщо його обов'язковість буде вимагатися законодавством, відноситимуться до інших обов'язкових завдань [5]. Це зумовлює можливість їх надання тільки суб'єктами аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, а у випадку звітування підприємств, що становлять суспільний інтерес – суб'єктами аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес.

Станом на 1 березня 2024 року право проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес мали 70 суб'єктів аудиторської діяльності [6], які у період з 1 січня 2022 року по

30 червня 2023 року виконали завдання із обов'язкового аудиту фінансової звітності для понад 850 великих підприємств, що становлять суспільний інтерес. Вочевидь, що вимоги до складання та оприлюднення звітності зі сталого розвитку разом із звітом з надання впевненості перш за все стосуватимуться саме цих підприємств.

В той же час, пропозиція послуг зі стійкого розвитку та ESG обмежена кількома суб'єктами аудиторської діяльності, які входять до найбільших глобальних аудиторсько-консалтингових мереж. Ще менше з них мають безпосередній досвід зі складання такого звіту або надання впевненості щодо нього. Враховуючи відносно невеликий обсяг таких послуг та, відповідно, кількість фахівців, необхідність швидкого багатократного масштабування суб'єктами аудиторської діяльності послуг з надання впевненості щодо звіту зі сталого розвитку задля задоволення потенційного ринкового попиту неминуче призводитиме до підвищення ризику неналежної якості аудиторських послуг.

Положення інших мережевих та немережевих суб'єктів аудиторської діяльності ускладнене відсутністю розуміння самих стандартів звітування зі сталого розвитку, практичного досвіду надання впевненості щодо звіту зі сталого розвитку, методологічного забезпечення та інструментарію для якісного надання такої впевненості у відповідності з міжнародними стандартами аудиту. Певним чином це може бути компенсоване залученням до складу команди із завдання з надання аудиторських послуг зовнішніх експертів у сфері ESG, які у свою чергу можуть не розумітися на міжнародних стандартах аудиту. Втім, достатність таких експертів в Україні наразі передбачити неможливо.

Недостатність кваліфікованих спеціалістів як у підприємств, так і суб'єктів аудиторської діяльності, призводить до занепокоєння у якісному звітуванні зі сталого розвитку, принаймні у перші кілька років до того, як буде напрацьована певна практика застосування ESRS, підготовлена достатня кількість фахівців підприємств та аудиторів з питань ESG.

Отже забезпечення якості звітності неможливе без достатньої кількості кваліфікованих аудиторів та фахівців підприємств, які мають глибоке розуміння стандартів звітності зі сталого розвитку. Важливим є проведення програм їх навчання та сертифікації у сфері сталого розвитку, а також забезпечення доступу до міжнародних практик та обміну досвідом.

В таких умовах виглядає доцільним встановлення певних обґрунтованих вимог до аудиторів, які планують виконувати завдань з надання впевненості щодо звітності зі сталого розвитку, щодо необхідного рівня теоретичних

знань з питань, необхідних для якісного надання таких послуг, а також їх практичного застосування.

Суб'єктам аудиторської діяльності необхідно оцінити ризики якості, пов'язані із наданням нових послуг з надання впевненості щодо звіту зі сталого розвитку, розробити та запровадити дії у відповідь на такі ризики, щоб гарантувати ефективність своїх систем управління якістю.

Разом з цим необхідним є узгодження повноважень Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю та інструментів для контролю якості надання впевненості щодо звіту зі стійкого розвитку, що сприятиме забезпеченню її достовірності та прагненню суб'єктів аудиторської діяльності, що надають такі послуги, до постійного удосконалення.

Впровадження цих заходів забезпечить не тільки виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках імплементації Директиви CSRD, але й підвищення загального рівня корпоративної прозорості, якості надання впевненості щодо звіту зі сталого розвитку, сприяючи відновленню економіки та залученню інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464> (дата звернення: 19.03.2024).
2. COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) /... supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=PI_COM%3AC%282023%295303 (дата звернення: 19.03.2024).
3. Proposed International Standard on Sustainability Assurance 5000, General Requirements for Sustainability Assurance Engagements. URL : https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-08/IAASB-International-Standard-Sustainability-5000-Exposure-Draft_0.pdf (date of access: 19.03.2024).
4. 978-1-60815-167-7. INTERNATIONAL STANDARD ON ASSURANCE ENGAGEMENTS (ISAE) 3000 REVISED, ASSURANCE ENGAGEMENTS OTHER THAN AUDITS OR REVIEWS OF HISTORICAL FINANCIAL INFORMATION. Effective from 2013-12-09. Official edition. 2013. 140 p. URL : https://www.iaasb.org/_flysystem/azure-private/publications/files/ISAE%203000%20Revised%20-%20for%20IAASB.pdf (date of access: 19.03.2024).

Панель 2
Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII: станом на 16 берез. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 19.03.2024).

6. Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. *Реєстр*. URL : <https://register.apob.org.ua/uk/search> (дата звернення: 19.03.2024).

Ходзицька Валентина,
*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського
обліку та консалтингу,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОРПОРАЦІЇ: КРОК ДО РЕЛЕВАНТНОЇ КОМПОНЕНТИ УПРАВЛІННЯ

Глобальна ініціатива зі звітності вважає свої Принципи звітності основними для досягнення високої якості звітності у сфері сталого розвитку. Сформульовані Принципи звітності розумно поділені на дві групи: Принципи визначення змісту звіту та Принципи визначення якості звіту.

До Принципів визначення змісту звітності належать:

- Залучення зацікавлених сторін.
- Широкий контекст діяльності корпорації в контексті сталого розвитку.
- Відображення значного економічного, екологічного та соціального впливу корпорації.
- Повнота та охопленість істотних аспектів [1].

До Принципів визначення якості звітності відносять:

- Правдивість наведеної інформації.
- Збалансованість як забезпечення можливості обґрунтованої оцінки загальної ефективності.
- Зрозумілість та доступність наведеної інформації.
- Зіставність відображеної інформації.
- Можливість компілювання та аналізу інформації, що суттєво впливає на якість та суттєвість інформації.
- Періодичність звітування задля прийняття релевантних рішень [2].

Рада зі стандартів сталого бухгалтерського обліку застосовує систематичний підхід до своєї діяльності щодо встановлення стандартів, щоб гарантувати суттєвість використання принципів для кожної галузі, ефективність для емітентів та корисність для інвесторів.

Для досягнення цих цілей стандарти Ради зі стандартів сталого бухгалтерського обліку квінтесує принципи:

- Засновані на оцінці фактичних даних з достатньою ймовірністю впливу на фінансовий стан або EBITDA корпорації.

Панель 2

Удосконалення звітності в умовах сталого розвитку

- Інформативність задля надання користувачам та постачальникам фінансового капіталу суттєвої, корисної для прийняття рішень та економічно ефективного розкриття інформації.

- Концентрація на галузевих особливостях.

Рада зі стандартів сталого бухгалтерського обліку враховує наступний набір принципів щодо тем стійкого розвитку, які мають бути розкриті корпораціями:

- значна впливовість на корпоративну вартість.
- потенційна значущість п'яти факторів:
- прями фінансові наслідки та ризик;
- правові, нормативні та політичні фактори;
- галузеві норми, передовий досвід та фактори конкуренції;
- лобіювання інтересів зацікавлених сторін;
- можливості інноваційного розвитку.
- врахування галузевих особливостей.
- врахування контролю та впливу окремих корпорацій.
- розкриття суттєвої інформації для більшості компаній галузі [3].

Основа звітності ООН за керівними принципами визначають основні наскрізні принципи, якими слід керуватися при складанні звітності відповідно до Основи. Вони є наступними:

- Розкриття бізнес-моделі компанії, організаційної структури та стратегії.
- Дотримання мінімального порога інформативності.
- Вдосконалення інформації задля реалізації Керівних принципів.
- Концентрація уваги на дотриманні прав людини.
- Зосередження розкриття інформації про права людини.
- Розв'язання значущих проблем щодо прав людини.
- Опис важливих факторів щодо причин відсутності необхідної інформації.

Таксономія ЄС вимагає, поширення потреб в розкритті нефінансової інформації відповідно до Директиви про нефінансову звітність, включення до (консолідованого) нефінансового звіту, інформації про екологічно сталу діяльність.

Різні ініціативи часто вимагають розкриття інформації з різною спрямованістю.

- Передбачуваною аудиторією Глобальної ініціативи зі звітності є зацікавлені сторони в отриманні інформації про вплив на економіку, довкілля та/або суспільство.

- Міжнародна рада з інтегрованої звітності ґрунтується на принципах, задля задоволення інтересів інвесторів
- Стандарти Ради зі стандартів сталого бухгалтерського обліку зосереджені на суттєвих факторах, які можуть вплинути на здатність корпорації створювати довгострокову цінність. Це дозволяє компаніям по всьому світу виявляти, керувати та передавати своїм інвесторам фінансово-суттєву інформацію про сталий розвиток.
- Принципи звітності цільової групи з питань розкриття кліматичної фінансової інформації, де цільовою аудиторією є інвестори, практично ідентичні принципам Глобальної ініціативи зі звітності.
- Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку прагне надавати високоякісну, прозору та порівняльну інформацію для інвесторів, забезпечує світові ринки капіталу спільною мовою для аналізу фінансової звітності, що сприяє стабільності ринку капіталу та послідовному застосуванню стандартів [4].

Пріоритети глобальної політики, включаючи Паризьку угоду, пріоритети політики ЄС, такі як Керівні принципи ООН у сфері бізнесу та прав людини та Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств, відображають загальноприйняті цілі, спрямовані на просування сталого розвитку. ЄС.

Багато існуючих стандартів і основ посиляються на один або кілька пріоритетів глобальної політики. Корпорації відіграють ключову роль у досягненні цілей, включених до цих пріоритетів, і часто повідомляють про деякі з них, застосовуючи існуючі стандарти та основи. З огляду на зобов'язання ЄС та важливість ролі бізнесу у досягненні цілей, включених до пріоритетів політики, дуже важливо надати бізнесу достатні рекомендації та інструменти.

З розглянутих основ та стандартів кілька ініціатив включають конкретне посилення на Цілі у сфері сталого розвитку, стандарти чи інші основні документи. Однак є лише обмежена кількість ініціатив, які явно намагалися інтегрувати Цілі у сфері сталого розвитку у свою основну структуру чи стандарт. У кращому разі ініціативи відображають зв'язки між їхніми ініціативами та ключовими концепціями, цілями та показниками. Винятками з відсутності інтеграції між системами та Цілями у сфері сталого розвитку є Міжнародна рада з інтегрованої звітності, Глобальна ініціатива зі звітності та Система звітування за Керівними принципами ООН, для яких доступні рекомендації щодо узгодження між їхніми стандартами та Цілями у сфері сталого розвитку.[5]

Таким чином, оскільки нефінансова звітність вимагає докладного розуміння бізнес-моделі, ринку та макроекономічного середовища, він зумовлює стійкість успіху розвитку підприємства у воєнний час. Стратегічний управлінський облік в поєднанні з екологічним допомагає корпораціям приймати вдалі рішення, виокремлюючи з інформації її інвестиційну цінність. Рішення, що ґрунтуються на об'єктивних даних чи виважених судженнях, а не припущеннях, роблять стратегічний успіх більш досяжним. Усі глобальні принципи управлінського обліку є похідними від цього прагнення. Використання стратегічного екологічного управлінського обліку може сприяти перспективному погляду на екологічні проблеми, що відповідає загальним стратегічним цілям країни. Стратегічний екологічний управлінський облік може вийти за організаційні рамки, взаємодіючи з конкурентами та залучаючи споживачів. У воєнний час та з розвитком концепції сталості значущість стратегічного екологічного управлінського обліку зростає. Більш тісно інтегруючи принципи планетарних кордонів та справедливості між поколіннями, стратегічний екологічний управлінський облік може ще більше просуватися до мети сталості розвитку. Гнучкість стратегічного екологічного управлінського обліку дозволяє досліджувати взаємозв'язок між стратегією екологічного/сталого розвитку та механізмами аудиту, а також дозволяє інтегрувати фінансові та нефінансові механізми аудиту у загальну організаційну стратегію корпорації з урахуванням чинника війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global Reporting Initiative (GRI). URL : <https://www.globalreporting.org/standards/>
2. International Accounting Standards Board (IASB). URL : <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>
3. International Integrated Reporting Council (IIRC). URL : <https://www.integratedreporting.org/>
4. Non-Financial Reporting Directive. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>
5. Riccaboni A., Luisa Leone E. Implementing strategies through management control systems: the case of sustainability. *International Journal of Productivity and Performance Management*. 2010. Т. 59, № 2. С. 130–144. URL : <https://doi.org/10.1108/17410401011014221>

6. Solovida G. T., Latan H. Linking environmental strategy to environmental performance. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*. 2017. Т. 8, № 5. С. 595–619. URL : <https://doi.org/10.1108/sampj-08-2016-0046>

7. Wijethilake C. Proactive sustainability strategy and corporate sustainability performance: The mediating effect of sustainability control systems. *Journal of Environmental Management*. 2017. Т. 196. С. 569–582. URL : <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2017.03.057>

8. Norris G., O'Dwyer B. Motivating socially responsive decision making: the operation of management controls in a socially responsive organisation. *The British Accounting Review*. 2004. Т. 36, № 2. С. 173–196. URL : <https://doi.org/10.1016/j.bar.2003.11.004>

ПАНЕЛЬ 3

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Гуріна Наталія,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Професійне судження бухгалтера є ключовим інструментом для забезпечення економічної безпеки підприємства. Цей процес допомагає бухгалтерам виявляти, оцінювати та контролювати різноманітні економічні загрози, які можуть виникати у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства.

Професійне судження бухгалтера застосовується в різних сферах діяльності підприємства. В бухгалтерському обліку, бухгалтер використовує це судження для перевірки правдивості фінансових даних, виявлення помилок і порушень, а також для створення рекомендацій з покращення облікової політики та фінансового управління. У фінансовому аналізі, професійне судження бухгалтера застосовується для оцінки фінансового стану та результатів підприємства, виявлення можливих проблем і розробки рекомендацій для їх вирішення. Під час аудиту, це судження використовується для перевірки певності фінансової звітності та виявлення суттєвих ризиків, пов'язаних з фінансовою звітністю.

Ефективність професійного судження бухгалтера залежить від декількох факторів, включаючи рівень знань і досвіду бухгалтера, його кваліфікацію і морально-етичні якості [2, с. 273]. Щоб покращити ці навички, можуть бути вжиті наступні заходи:

- 1) Розробити методику оцінки професійного судження бухгалтера, яка враховуватиме рівень знань, досвід та морально-етичні якості.
- 2) Проводити програми підвищення кваліфікації для бухгалтерів, включаючи навчання, тренінги і стажування.

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

3) Запровадити систему стимулювання для бухгалтерів, які ефективно використовують професійне судження, щоб мотивувати їх до подальшого розвитку цих навичок.

Професійне судження бухгалтера є важливим елементом бухгалтерського обліку, яке дозволяє приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та неоднозначності. Оцінка професійного судження бухгалтера дозволяє визначити його сильні та слабкі сторони, а також розробити заходи щодо підвищення його ефективності. Оцінку можна здійснювати за такими аспектами як результати роботи, тестування чи інтерв'ю (табл. 1).

Таблиця 1 – Класифікації методів оцінки професійного судження бухгалтера

Метод оцінки	Оцінка за результатами роботи	Оцінка за результатами тестування	Оцінка за результатами інтерв'ю
Опис методу	Цей метод передбачає аналіз фінансової звітності, проведених перевірок, консультацій, а також інших документів, які відображають діяльність бухгалтера.	Цей метод передбачає використання спеціально розроблених тестів, які дозволяють оцінити знання, навички та досвід бухгалтера в застосуванні професійного судження.	Цей метод передбачає проведення бесіди з бухгалтером, в ході якої можна оцінити його аналітичні здібності, логіку мислення, етичні якості тощо.
Приклади	Аналіз фінансової звітності. Цей метод дозволяє оцінити відповідність облікових записів вимогам законодавства та облікових стандартів, а також певність фінансової звітності.	Тести на знання вимог облікових стандартів.	Інтерв'ю з експертами. Цей метод передбачає проведення бесіди з бухгалтером, в ході якої експерти оцінюють його знання, навички та досвід в застосуванні професійного судження.
	Аналіз проведених перевірок. Цей метод дозволяє оцінити якість проведених перевірок, а також дотримання бухгалтером встановлених вимог.	Тести на знання облікових методів, які застосовуються в різних ситуаціях.	Інтерв'ю з колегами. Цей метод передбачає проведення бесіди з колегами бухгалтера, в ході якої вони оцінюють його професійні якості.
	Аналіз консультацій. Цей метод дозволяє оцінити рівень компетентності бухгалтера в наданні консультацій з облікових питань.	Тести на аналітичні здібності, необхідні бухгалтерам для прийняття обґрунтованих рішень.	Інтерв'ю з керівництвом. Цей метод передбачає проведення бесіди з керівництвом бухгалтера, в ході якої вони оцінюють його роботу.

Джерело: [3; с. 11].

На основі результатів оцінки професійного судження бухгалтера можна визначити його сильні та слабкі сторони. Сильні сторони можна використувати для подальшого розвитку професійних навичок, а слабкі сторони – для розробки заходів щодо їх усунення.

Для підвищення ефективності професійного судження бухгалтера можна використовувати такі заходи:

- Постійне підвищення кваліфікації. Бухгалтер повинен регулярно проходити навчання та підвищення кваліфікації, щоб ознайомитися з новими обліковими стандартами та методами.
- Розвиток аналітичних здібностей. Бухгалтер повинен розвивати свої аналітичні здібності, щоб приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності.
- Відпрацювання навичок прийняття рішень. Бухгалтер повинен відпрацьовувати навички прийняття рішень в різних ситуаціях, щоб удосконалили свій досвід [3, с. 11–12].

Отже, варто відзначити, що професійне судження бухгалтера є критично важливим інструментом для ефективного управління економічною безпекою підприємства в сучасних умовах ринкової нестабільності й конкуренції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довбня С. Б., Гічова Н. Ю. Діагностика економічної безпеки підприємства як інструмент визначення напрямків його інноваційного розвитку. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2008. № 3. С. 36–42.
2. Садовська І., Нагірська К. Інструменти професійного судження бухгалтера для формування інтегрованої звітності. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств* : тези. Міжнар. наук. конф., 4–5 жовт. 2019 р. Житомир, 2019. С. 273–274.
3. Гуріна Н. В., Приходько К. К. Професійне судження бухгалтера як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу* : міжнародний збірник наукових праць. 2023. № 3 (56). С. 9–13.
4. Accounting and analytical support for assessing the level of economic security of the enterprise / V. M. Kraievskyi, L. V. Tytenko, T. M. Paianok and other. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 4 (35). P. 87–98.

Маценко Вікторія,
*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:*
Колісник Олена,
*канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах динамічного розвитку ринкових відносин та постійної зміни зовнішнього середовища, ефективне управління суб'єктами господарювання стає все більш складним завданням. Успішне функціонування підприємства в таких умовах неможливе без прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що ґрунтуються на глибокому аналізі інформації та знаннях.

Одним із ключових інструментів, що забезпечує ефективність управлінської діяльності, є професійне судження.

Професійне судження – це обґрунтоване твердження, що ґрунтується на знаннях, досвіді та навичках фахівця. Воно використовується для прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику, коли не існує чітких алгоритмів дій [1, с. 6].

Складовими професійного судження є:

- Знання: теоретичні та практичні знання в галузі економіки, менеджменту, бухгалтерського обліку, фінансів тощо.
- Досвід: практичний досвід роботи в конкретній сфері діяльності.
- Навички: аналітичні, комунікативні, управлінські тощо.

Важливо розуміти, що професійне судження не є догмою.

З часом воно може змінюватися під впливом нових знань, досвіду та інформації.

Тому важливо, щоб фахівці постійно вдосконалювали свої знання та навички, а також критично оцінювали власні судження.

Професійне судження відіграє важливу роль в управлінні суб'єктами господарювання, а саме:

- Допомагає в прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

Панель 3
Професійне судження як інструмент забезпечення
ефективного управління суб'єктами господарювання

- В умовах невизначеності та ризику, коли не існує чітких алгоритмів дій, професійне судження дозволяє керівникам та фахівцям враховувати всі фактори та обирати оптимальний курс дій.

- Дозволяє оцінювати ризики та можливості.

- Професійне судження дає можливість визначити потенційні проблеми та загрози, а також ідентифікувати перспективні напрямки розвитку.

- Сприяє розробці та впровадженню ефективних стратегій розвитку.

На основі професійного судження керівництво підприємства може сформулювати чітку стратегію та визначити пріоритетні напрямки діяльності.

Якщо взяти на прикладі бухгалтера то професійне судження є ключовим інструментом для забезпечення економічної безпеки підприємства [2, с. 2].

Цей процес допомагає бухгалтерам виявляти, оцінювати та контролювати різні економічні загрози, які можуть виникнути у внутрішньому та зовнішньому середовищі компанії.

Ключові аспекти професійної ролі бухгалтера щодо забезпечення економічної безпеки бізнесу включають виявлення та оцінку загроз, розробку заходів для запобігання та усунення загроз, а також контроль за виконанням заходів для забезпечення економічної безпеки.

Професійне судження бухгалтерів використовується в багатьох сферах бізнесу.

У бухгалтерському обліку бухгалтери використовують це судження для перевірки достовірності фінансових даних, виявлення помилок і порушень і надання рекомендацій щодо вдосконалення облікової та управлінської політики.

Ефективність професійного судження бухгалтера залежить від низки факторів, враховуючи рівень знань і досвіду, професійну кваліфікацію та морально-етичні якості бухгалтера.

Щоб покращити цю навичку, можна зробити наступні кроки [3, с. 95]:

1) розробити методику оцінки професійного судження бухгалтерів, яка враховує рівень знань, досвід та морально-етичні якості;

2) здійснити програми підготовки бухгалтерів з урахуванням освіти та стажування;

3) запровадити систему, яка заохочує бухгалтерів ефективно використовувати свої професійні судження, щоб мотивувати їх до подальшого розвитку цих навичок.

Компетентне судження бухгалтера відіграє ключову роль у бухгалтерському обліку, сприяючи у прийнятті обґрунтованих рішень у ситуаціях невизначеності та неоднозначності. Аналіз професійного судження бухгалтера

сприяє визначенню його переваг та недоліків і формуванню планів для підвищення рівня ефективності. Оцінку можна здійснювати шляхом аналізу робочих результатів, проведення тестування або інтерв'ю.

Наступні заходи можуть бути використані для підвищення ефективності професійного судження бухгалтерів [3, с. 105]:

1. постійно професійно розвиватися. Бухгалтери повинні регулярно проходити навчання та професійний розвиток, щоб ознайомитися з новими стандартами та методами бухгалтерського обліку;
2. розвивати аналітичні здібності. Бухгалтери повинні розвивати аналітичні навички, щоб приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності;
3. практикувати навички прийняття рішень.

Отже, професійне судження – це цінний інструмент, який може допомогти суб'єктам господарювання приймати більш ефективні управлінські рішення. Завдяки своїй гнучкості та здатності враховувати широкий спектр факторів, воно може доповнювати традиційні методи аналізу та прогнозування.

Переваги використання професійного судження:

1. Підвищення точності прогнозів: досвідчені фахівці можуть краще розуміти нюанси ринку та конкурентного середовища, що дозволяє їм робити більш точні прогнози щодо майбутніх результатів.
2. Швидке реагування на зміни: професійне судження може допомогти суб'єктам господарювання швидше реагувати на зміни ринку, конкурентного середовища або поведінки споживачів.
3. Прийняття кращих рішень: враховуючи широкий спектр факторів, професійне судження може допомогти приймати більш збалансовані та обґрунтовані управлінські рішення.

Для того, щоб максимально використовувати можливості професійного судження, важливо:

1. Створити культуру довіри та поваги до думки фахівців.
2. Забезпечити доступ до необхідної інформації та даних.
3. Надати фахівцям можливість для розвитку своїх навичок та знань.
4. Впровадити систему контролю та оцінки результативності.

Використання професійного судження може стати конкурентною перевагою для суб'єктів господарювання, адже воно дозволяє їм приймати більш ефективні управлінські рішення, швидше реагувати на зміни та краще адаптуватися до нових умов.

Подальший розвиток та вдосконалення методів використання професійного судження допоможе суб'єктам господарювання значно підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарашченко Н. А. Професійна підготовка та роль бухгалтера в забезпеченні економічної безпеки. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 48. С. 280–284.
2. Гуріна Н. В., Дойонко А. М. Застосування професійного судження бухгалтера в умовах ринкової економіки: вітчизняний та міжнародний досвід. *Економічний вісник. Сер. : Фінанси, облік, оподаткування*. 2019. № 3. С. 40–47.
3. Мельничук І. І., Лопатовська О. О. Професійне судження бухгалтера в умовах невизначеності. *Економічний простір*. 2021. № 168. С. 138–141.
URL : <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/870/844>

Савченко Алла,

*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та
економічного аналізу;*

Кібиш Олександра,

*здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний податковий університет*

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

В сучасних економічних умовах ведення бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання є досить складним процесом, адже значна кількість змін законодавства, неврегульованість низки питань бухгалтерського обліку та оподаткування, нові підходи у формуванні та поданні звітності, посилення перевірок контролюючими органами лише підвищують цей нелегкий процес. Відповідно, кожен таку нову форму можна визначити маючи власне професійне судження. Бухгалтер, у зв'язку з цим, повинен постійно оновлювати свої знання, підвищувати уміння та навички, стежити за законодавством і новинками періодичної літератури за фахом.

Питання професійного судження у бухгалтера висвітлюються вітчизняними науковцями та практиками. За останні роки питання професійного судження були розглянуті у роботах І.А. Юхименко-Назарук, Н.В. Гуріної, А.М. Дойонко, О.Л. Шерстюк, Я.І. Устинової, Т.В. Синиця та ін. Результати проведених науковцями досліджень підтверджують актуальність питання і водночас засвідчують необхідність подальших розробок у цьому напрямку.

Метою статті є розгляд змісту професійного судження та аргументування його ролі і значення в умовах невизначеності.

Сьогодні при проведенні аудиту зазвичай говорять про професійне судження, оскільки саме аудитор покладається на власні професійні знання, навички та досвід. Така ж вимога встановлена Міжнародним стандартом контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [1].

Панель 3
Професійне судження як інструмент забезпечення
ефективного управління суб'єктами господарювання

В умовах розвитку теорії бухгалтерського обліку змінюються вимоги до професійного судження та його види. Зокрема [2], професійне судження згідно за неоінституційною теорією формувало свої види в умовах наявності та відсутності нормативного регулювання бухгалтерського обліку. Зокрема, виділено професійне судження, яке здійснюється за аналогією (коли відсутня нормативна база бухгалтерського обліку); судження, яке здійснюється на основі дотримання правил; рішення, яке ґрунтується на обмеженій процедурі (коли є встановлені правила, але існує певна альтернатива їх застосуванню); рішення на основі змішаної процедури (коли є встановлені правила, але є формальний вибір щодо їх застосування). Водночас основою будь-якого судження має бути якість інформації, її корисність, які закладені в МСФЗ та їх концептуальній основі.

Наявність надзвичайних ситуацій, наявність нових об'єктів обліку, прагнення власників за будь-яку ціну максимізувати фінансовий результат вимагають від бухгалтера власного професійного судження та постійного розвитку. Ми вважаємо, що застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності та зарубіжних методик і практик сприяє розвитку професійного судження, оскільки вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку містять низку прописаних альтернатив визнання та оцінки об'єктів, що суттєво обмежує можливості бухгалтера щодо застосовування професійне судження [3].

Зі сторони аудиторських послуг зміст професійного судження варто розглядати як сукупність суб'єктивного та об'єктивного складників, що представляється на трьох рівнях: судження (науковий, зовнішній), професійного судження (професійний, середній) та професійного судження аудитора (фаховий, внутрішній), що дає можливість визначити професійне судження аудитора як думку аудитора, що ґрунтується на результатах виконання процедур отримання та оцінювання аудиторських доказів, спрямованих на вирішення відповідних завдань [4].

Що стосується бухгалтерського обліку, то перш за все слід зазначити, що поняття «професійне судження» відсутнє в чинній вітчизняній законодавчій базі, але його застосування є необхідним для регулювання процедур і правил бухгалтерського обліку в контексті застосування міжнародної бухгалтерської звітності. Відтак, досліджуючи професійне судження бухгалтера, варто визначати його як розумову програму, яка фактично замикає розвиток теорії, методології та практики бухгалтерського обліку, виступаючи його універсальним координатором [5].

Професійне судження розглядають також у двох позиціях:

- 1) виконання облікових функцій і завдань (загальне визначення);
- 2) представлення достовірної та актуальної для користувача інформації у фінансовій звітності (часткове визначення) [6].

Крім того, науковці пропонують закріпити зміст цього поняття в національній нормативній базі бухгалтерського обліку. Виходячи з вищесказаного, варто зазначити, що професійне судження є своєрідною надбудовою, яка формується на основі раніше набутих знань, умінь, навичок і в поєднанні з професійним досвідом дозволяє ефективно вирішувати професійні завдання на основі особливих рішень. Цінність професійного судження прямо пропорційна цінності результату, отриманого від виконання дій, заснованих на такому судженні [7].

Використання такого судження в умовах невизначеності є особливо актуальним, коли:

- 1) застосування одного із методів впливає на ряд інших об'єктів;
- 2) існують альтернативні варіанти застосування методів обліку окремих об'єктів;
- 3) відсутні прописані схеми застосування методів розпізнавання, оцінки, обліку окремих об'єктів.

Професійне судження також слід визначати як обґрунтований висновок, висловлений в умовах невизначеності нормативних правил кваліфікації, класифікації та оцінки фактів господарського життя для цілей формування достовірної бухгалтерської звітності, заснований на принципах обґрунтованості, своєчасності та достовірності подання, врахування індивідуальних особливостей суб'єкта господарювання з метою задоволення інформаційних потреб користувачів для прийняття виважених економічних рішень [8].

Запропонована методика оцінки професійного судження спеціаліста з бухгалтерського обліку, передбачає визначення кількісних та якісних критеріїв його професійної придатності на основі визначення їх пріоритетного рангу експертами з досвідом роботи в бухгалтерському обліку. До таких критеріїв належать: суттєвість впливу виявлених помилок на показники фінансової звітності, кількість вирішених спорів з контролюючими органами, кількість отриманих задовільних аудиторських висновків, наявність підвищення кваліфікації бухгалтерів, членство в професійних спілках, практичний досвід роботи за професією, практичний досвід роботи в галузі, розробка облікової політики, складання фінансової звітності, притягнення до відповідальності.

Висновки. Отже, в роботі бухгалтера професійне судження є однією з основних потреб сьогодення, враховуючи складність бізнес-процесів та появу нових об'єктів обліку. Ця необхідність визначається систематичними змінами законодавства у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування, які не завжди є доцільними та системними. Однак професійне судження не є постійною характеристикою здібностей бухгалтера і тому потребує послідовного розвитку. Відповідно, в умовах сьогодення є конче необхідним формування достатнього професійного судження, тому нами запропоновано принципи, формування яких призводить до якісного забезпечення всіх облікових процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шерстюк О. Л. Професійне судження у виконанні завдань аудиту фінансової інформації. *European cooperation*. 2016. № 5(12). С. 35–44.
2. Юхименко-Назарук І. А. Інституційні засади здійснення професійного судження в бухгалтерському обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 21, ч. 1. С. 185–188.
3. Юхименко-Назарук І. А. Особливості застосування професійного судження бухгалтера в умовах формування облікової політики підприємства: інституційний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 2 (29). С. 195–206.
4. Лень В. С., Нехай В. А. Професійне судження бухгалтера: визначення поняття та зміст. *Облік і фінанси*. 2016.
5. Янчев А. В. Електронний документообіг: методологія та організація : монографія. Х. : ХДУХТ, 2015. С. 289.
6. Тарасова Т. О. Професійне судження бухгалтера як основа інноваційного розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 1(36). С. 260–280.
7. Синиця Т. В. Необхідність та ймовірні ризики застосування професійного судження бухгалтера в обліковій практиці. *Збірник наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2013. Вип. 13. С. 208–212.
8. Ткачук С. В., Стахурська С. А. Інтелектуальна діяльність у контексті подвійної природи інтелектуальної власності. *Наукові праці НУХТ*. 2015. Том 21, № 5. С. 82–90.

Щитова Кристина,

здобувачка вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Новікова Олена,

*старший викладач кафедри обліку та
консалтингу,*

Державний податковий університет

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Сучасний бухгалтер працює у надскладних умовах, що пов'язано зі стрімким розвитком сервісної економіки, який зумовлює формування нових і складних бізнес-процесів та операцій. Оскільки всі операції мають бути відображені у системі бухгалтерського обліку підприємства, виникає необхідність пошуку обґрунтованих методик, які дають змогу реалізувати це в межах чинного правового поля. Проте вітчизняне законодавство у сфері обліку та оподаткування все частіше зазнає змін, які не завжди є доречними та системними. У зв'язку із цим бухгалтер у своїй роботі стикається з проблемними питаннями, які потребують негайного вирішення, однак, прямо не регламентуються нормами законодавства. У таких умовах значно зростають роль та значення професійного судження бухгалтера, яке базується на отриманих знаннях, власних вміннях, навичках, досвіді та професійному чутті й є свого роду надбудовою професійних можливостей. Професійне судження є змінною характеристикою можливостей бухгалтера і вимагає постійного розвитку [1, с. 138].

Для цього варто дотримуватися певних принципів, які допоможуть сформулювати той рівень професійного судження, що дасть змогу результативно вирішувати нестандартні виробничі ситуації та приносити додатковий дохід бухгалтеру (рис. 1).

Панель 3
Професійне судження як інструмент забезпечення
ефективного управління суб'єктами господарювання

Рисунок 1 – Принципи, що мають лежати в основі формування професійного судження бухгалтера

Джерело: сформовано автором [1, с. 140].

У сучасних умовах господарювання вести бухгалтерський облік на підприємстві досить складно, що пояснюється частими змінами у законодавстві, неврегульованістю низки питань у частині обліку й оподаткування, новими підходами у формуванні та поданні різного роду звітності, посиленням перевірок контролюючих органів тощо. Зазначене вимагає від бухгалтера постійного оновлення своїх знань, удосконалення вмінь та навичок шляхом участі у семінарах, відслідковування законодавства та новинок у періодичній літературі фахового спрямування, звернення до порад колег на різних бухгалтерських форумах та платформах. Як свідчить практика, не завжди те, що написано у законі чи іншому нормативному документі в частині обліку й оподаткування, варто сприймати буквально. Зазвичай кожна норма містить низку «підводних каменів», які можливо розпізнати, лише маючи власне професійне судження, значення якого в сучасних умовах лише зростає.

Дотримання представлених на рисунку принципів дасть змогу формувати достатнє професійне судження, яке необхідне для вирішення нестандартних ситуацій, обґрунтування найбільш виграшних із погляду результативності варіантів розвитку подій у частині обліку та оподаткування.

Що стосується бухгалтерського обліку, то варто передусім зауважити, що у чинній вітчизняній нормативно-правовій базі відсутнє поняття «професійне судження», проте його застосування є необхідним за регламентації облікових процедур та правил у контексті застосування міжнародних стандартів обліку і звітності. Розглядаючи зміст професійного судження для потреб обліку, Н.В. Гуріна та А.М. Дойонко трактують його як думку професійного бухгалтера щодо фактів господарського життя, яка ґрунтується не лише на розумових здібностях, інтуїції, знаннях чи професійному досвіді, а й на певних об'єктивних критеріях та джерелах інформації [2, с. 42].

Водночас Марушко Н. С., вважає, що професійне судження бухгалтера у сучасній вітчизняній практиці повинно сягнути міжнародного рівня, де думка професійного бухгалтера – це безцінне, безпристрасне, безкорисливе судження про факти господарської діяльності підприємства. Таким чином, автор розглядає професійне судження бухгалтера як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства [3].

На основі вищезазначеного вважаємо, що професійне судження є свого роду надбудовою, що формується на підставі раніше здобутих знань, умінь, навичок та поєднується з професійним відчуттям та досвідом, дає змогу результативно вирішувати професійні завдання на основі неординарних рішень. Цінність професійного судження має прямо пропорційну залежність від величини результату, отриманого від реалізації дій на підставі такого судження. Особливо актуальним є застосування такого судження в умовах невизначеності, коли: наявні альтернативні варіанти застосування методик обліку окремих об'єктів; відсутні прописані схеми застосування методів визнання, оцінки, обліку окремих об'єктів; застосування одного з методів впливає на низку інших об'єктів.

Недосконалість вітчизняної правової бази у сфері обліку, оподаткування, права дає підстави стверджувати про необхідність формування якісного професійного судження. Т.М. Сторожук [4, с. 198] розглядає два способи його формування: власними силами та із залученням спеціалістів чи спеціальних організацій зі сторони.

Отже, професійне судження у роботі бухгалтера сьогодні є однією з ключових потреб, зважаючи на складність здійснюваних бізнес-процесів та

появу нових об'єктів обліку. Його необхідність підтверджується частими змінами законодавства у сфері обліку й оподаткування, які не завжди є доречними та системними. Проте професійне судження не є сталою характеристикою можливостей бухгалтера, а тому вимагає постійного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельничук І. І., Лопатовська, О. О. ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ. *Економічний простір*. 2021. Вип. 168. С. 138–141. URL : <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-23>
2. Гуріна Н. В., Дойонко А. М. Застосування професійного судження бухгалтера в умовах ринкової економіки: вітчизняний та міжнародний досвід. *Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2019. Вип. 3. С. 40–47.
3. Марушко Н. С. Професійне судження бухгалтера як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. *Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. Серія економічна*. 2014. № 2. С. 319–330.
4. Сторожук Т. М. Способи та проблеми формування професійного судження бухгалтера. *Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2017. Вип. 1. С. 195–200.

ПАНЕЛЬ 4

DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Багрій Конон,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і

оподаткування,

*Чернівецький торговельно-економічний
інститут*

*Державного торговельно-економічного
університету*

ЗНАЧЕННЯ DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тенденція цифровізації сучасної економіки передбачає модифікацію підходів до ведення бізнесу. Враховуючи подальше наростання конкуренції на ринку, топ-менеджери суб'єктів господарювання роблять ставки на нові технології та впровадження інновацій, внаслідок чого актуальним стає дослідження сутності та можливостей застосування технології блокчейн, штучного інтелекту, машинного навчання у бухгалтерському обліку та управлінні суб'єктами бізнесу, завдяки яким можливий розвиток єдиного інформаційного простору, який однаково інтерпретується всіма зацікавленими особами.

Фахівці фінансових служб звикли отримувати дані з одних систем, обробляти їх у форматі Excel і завантажувати результати обробки в інші системи. Бізнес-підрозділи найчастіше використовують власні системи ERP та CRM, а також бухгалтерські програми, загальновідомі та власної розробки, в яких зберігаються окремі масиви даних. Такий підхід до роботи не відрізняється високою ефективністю [1].

Вивчення еволюції розвитку застосування інформаційних технологій у бухгалтерському обліку дозволило виділити такі етапи: застосування електронних таблиць Microsoft Excel, використання спеціалізованих програмних продуктів, застосування інтегрованих ERP систем управління підприємством та хмарних технологій.

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

Електронні таблиці Excel дозволяють систематизувати наявну інформацію за необхідними ознаками, формувати підсумки, вибирати необхідну інформацію, створюючи окремі таблиці, зводити інформацію з декількох файлів один.

Спеціалізовані бухгалтерські продукти – програми «BAS: Бухгалтерія», «М.Е.DOC», «MASTER: Бухгалтерія», «BOOKKEEPER», «SMARTFIN.UA» та інші – дозволяють вводити первинні документи, вести журнал господарських операцій і формувати на його основі різноманітні бухгалтерські, податкові та управлінські звіти. Вони можуть бути адаптовані до особливостей будь-якого підприємства, але самотійна настройка програм безпосередньо бухгалтером істотно обмежена.

ERP-системи управління підприємством дозволяють в умовах складного виробництва, розгалуженої мережі філій, великого асортименту продукції, що випускається, і підвищеним обсягом складських операцій, об'єднати кілька завдань: об'єднати всі бізнес-процеси за єдиними правилами у межах однієї системи; оперативно отримувати інформацію про всі сторони діяльності підприємства; планувати і контролювати діяльність організації [2].

Обробка та зберігання інформації в Інтернеті – «хмарні технології» – це ще один сучасний напрямок автоматизації бухгалтерського обліку. Безсумнівно, він має ряд переваг: не потрібно початкових інвестицій, зручний в доступі, немає обмежень у користувачах.

Разом з тим, існуючим технологіям ведення обліку властиві наступні недоліки: ризики втрат та спотворення інформації; розрізненість та низька якість даних; відсутність можливості автоматизованого формування обліково-аналітичної інформації з урахуванням тимчасової вартості грошей; орієнтація на потребу діючих методик обліку; відсутність інтеграції у міжнародну систему обліку.

Новий етап розвитку інформаційних технологій – штучний інтелект, машинне навчання, технологія блокчейн – дозволять нівелювати зазначені проблеми.

В останнє десятиліття збільшилася кількість суб'єктів господарювання, які запроваджують концепцію цифрової трансформації, що включає в себе не тільки використання нових технологій (наприклад, машинне навчання, додатки штучного інтелекту, Інтернет речей, блокчейн), а й зміни ключових бізнес-елементів, включаючи стратегію, бізнес-модель, бізнес-процеси [3].

Штучний інтелект (Artificial Intelligence, AI) – це насамперед машинне навчання. Мета цієї концепції у створенні програм, які можуть самотійно

аналізувати дані, приймати рішення, створювати концепції та вчитися на основі заданих правил, без застосування додаткового програмування [4]. Застосовуючи статистичні методи та економетричні моделі штучний інтелект може побудувати прогнози та сценарії розвитку подій, переробити масив неструктурованих даних у корисну інформацію, скоригувати свої дії з урахуванням змінних умов господарювання.

Машинне навчання (machinelearning) – алгоритми, що дозволяють комп'ютеру робити висновки на підставі даних, не дотримуючись певних правил [5]. Його метою є часткова або повна автоматизація вирішення складних професійних завдань, причому сфера застосування машинного навчання постійно розширюється.

Використання машинного навчання дає безмежні можливості у прийнятті управлінських рішень: засобами глибинного аналізу можна виявити і передбачити подальший розвиток подій, пов'язаний з максимізацією прибутку та зниженням витрат. Застосування машинного навчання дозволяє оптимально використовувати капітал та кошти компанії, знижувати ризики, підвищувати стійкість на ринку та ефективність. Машинне навчання дозволить провести всебічний аналіз інформації про потенційних постачальників та партнерів.

Одним із напрямків застосування цифрових технологій у діяльності бухгалтера є блокчейн – унікальна технологія, поширення якої відбувається в багатьох галузях діяльності людини. Ця технологія, заснована на обліку, пропонує новий спосіб зберігання та розподілу інформації. Інновація дозволяє вирішити проблему, коли бухгалтери зберігають дані в розрізнених місцях без можливості повної їхньої консолідації та перевірки. Крім того, технологія використовується для відстеження прав власності на активи, а також вартості їх купівлі та продажу [6]. Блокчейн володіє важливою для бухгалтерської роботи властивістю: інформації, яка створена в блокчейні, можна довіряти, навіть якщо довіра до контрагенту відсутня, оскільки транзакція може бути здійснена, тільки якщо вона схвалена обома сторонами угоди. Згодом ця інформація захищена від змін.

При цьому блокчейн формує простір, який дозволяє всім учасникам ринку однозначно оцінити інформацію, а штучний інтелект дозволяє забезпечити багатоваріантність звітів з урахуванням ризиків. Інноваційна технологія дозволяє розміщувати записи для зберігання в загальнодоступній системі, яка надає можливість безпечного доступу аудиторам та стороннім організаціям.

Все вищесказане підтверджує, що невпинне і всеосяжне застосування цифрових технологій у бухгалтерському обліку сприятиме: подальшому розвитку автоматизації великої кількості функцій; застосуванню криптографічного захисту для бухгалтерських записів; фірмам не знадобиться вдаватися до послуг посередників, щоб перевіряти усі свої документи; максимальному спрощенню будь-яких процесів; підвищенню операційної ефективності та прозорості вчинених дій; спрощенню здійснюваних угод міжнародного бізнесу.

В умовах цифрової економіки безперечні переваги при прийнятті управлінських рішень полягають у тому, що керівники суб'єктів бізнесу мають можливість отримувати великі обсяги інформації у необхідних розрізах в найкоротші терміни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрій К. Л. Деякі аспекти автоматизації обліку та фінансової звітності на підприємстві. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Чернівці, 2005. Вип. І. С. 469–479.
2. Багрій К. Л. Важливість автоматизації обліку фінансових результатів у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон : ХДУ Серія «Економічні науки». 2013. Вип. 2. С. 76–79.
3. Vukshic V., Ivanchic L., Vugec D. A Preliminary Literature Review of Digital Transformation Case Studies Conference Proceedings, Rome Italy Sep 17–18, 2018, 20 (9) Part VIII P. 952–957. URL : www.researchgate.net/publication/327906148_A_Preliminary_ (дата звернення: 11.03.2024).
4. Роль штучного інтелекту в бухгалтерському обліку. URL : <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1044623.html> (дата звернення: 11.03.2024).
5. Машинне навчання проти глибокого навчання – ключові відмінності. URL : <https://www.unite.ai/uk/machine-learning-vs-deep-learning-key-differences/> (дата звернення: 12.03.2024).
6. Як блокчейн змінить бухгалтерію. URL : <https://vikna.if.ua/cikavo/87609/view> (дата звернення: 12.03.2024).

Вишняк Анастасія,

здобувачка вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Сторожук Тетяна,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

З кожним днем сучасний світ стає все більш цифровим, перетворюючи традиційні сфери на динамічні електронні простори. У цьому цифровому ландшафті бізнесу, де інновації швидко змінюють підходи до управління та взаємодії, виникає необхідність адаптуватися до нових реалій. Однією з галузей, що відчуває особливий вплив цифрових змін, є бухгалтерський облік.

Сприйняття цифрової трансформації бухгалтерського обліку – це не лише зміна підходів, а й важливий крок до підвищення ефективності та якості фінансової звітності. Сьогодні технології перетворюють традиційні бухгалтерські методи на нові, більш точні та швидкі, а також відкривають двері до аналізу даних і використання інтелектуальних систем.

Цифрові технології вже давно перестали бути просто інструментами та стали важливою складовою сучасного бізнесу. Вони змінюють не лише спосіб ведення обліку, а й впливають на стратегічне планування, прийняття рішень та взаємодію з клієнтами та партнерами. Більшість компаній вже розуміють, що відмовлятися від цифрової трансформації означає відставати від конкурентів та втрачати можливості. Наслідки цієї трансформації відчуває і сфера бухгалтерського обліку. Якісна та точна фінансова звітність є важливим елементом взаємодії підприємства з інвесторами, регуляторами та іншими стейкхолдерами. Цифрові рішення допомагають покращити надійність цих звітів та забезпечити доступ до актуальної інформації в будь-який час.

В науковій літературі активно досліджується та аналізується вплив цифрової трансформації на бухгалтерський облік і його вплив на ефективність та якість фінансової звітності. Дослідники з різних галузей економіки,

інформаційних технологій та менеджменту докладають зусиль вивчення цього важливого феномену. Огляд наукової літератури вказує на ключові аспекти, які спираються на досвід попередніх досліджень та надають глибше розуміння теми «Цифрова трансформація бухгалтерського обліку».

Аналіз сучасних публікацій підтверджує, що цифрова трансформація суттєво впливає на бухгалтерський облік. У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів висвітлено, як впровадження новітніх технологій, таких як хмарні обчислення та автоматизовані системи, сприяє покращенню швидкості обробки фінансової інформації та зменшенню помилок [1; 2]. При цьому наголошується на тому, що це дозволяє бухгалтерам більше уваги приділяти аналізу даних та стратегічному плануванню.

Інші дослідники звертають увагу на те, що цифрова трансформація впливає на якість фінансової звітності. Завдяки використанню аналітики та штучного інтелекту, компанії можуть швидше виявляти аномалії та незвичні патерни у фінансових даних, що сприяє ранньому виявленню можливих фінансових ризиків та шахрайства [3; 4; 5].

Деякі автори підкреслюють, що для досягнення успішної цифрової трансформації бухгалтерського обліку необхідно забезпечити належну підготовку персоналу та визначити оптимальну стратегію впровадження технологій [6; 3; 7]. Вони наголошують на важливості внутрішньої комунікації та співпраці між бухгалтерським відділом та ІТ - спеціалістами.

Поняття бухгалтерії з виникненням сучасних технологій зазнало значних змін. Сьогодні, завдяки цифровій трансформації, бухгалтерія перетворюється на гнучку та динамічну галузь, де ключову роль відіграють технології та інновації. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку охоплює в собі не тільки зміну технічних засобів обробки даних, а й переосмислення стратегій та підходів до ведення бізнесу. Вона привносить неабиякі переваги для підприємств, які бажають не тільки вижити у сучасному конкурентному середовищі, а й піднятися на новий рівень ефективності та якості.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку – це процес впровадження технологій, цифрових інструментів та автоматизованих процесів у бухгалтерську практику для поліпшення ефективності, точності та доступності фінансової інформації. Вона передбачає використання комп'ютерних систем, програмного забезпечення та інших технологій для збору, обробки, аналізу та звітування про діяльність.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку може забезпечити багато переваг, включаючи збільшення продуктивності, скорочення часу на

обробку даних, поліпшення точності фінансової звітності та зростання аналітичних можливостей. Однак, вона також вимагає внесення змін в організаційну культуру, навички персоналу та врахування правових та регуляторних вимог, пов'язаних з обробкою фінансових даних.

Необхідно розуміти, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку має значний вплив на ефективність та якість фінансової звітності компанії. Наприклад, деякі способи, які на це можуть вплинути:

Автоматизація процесів: Цифрова трансформація дозволяє автоматизувати багато рутинних та часомістких процесів бухгалтерського обліку, таких як обробка вхідних даних, проведення розрахунків, формування звітності тощо. Це дозволяє зменшити ймовірність помилок та збільшити швидкість обробки даних.

Збір та аналіз даних: Цифрові інструменти дозволяють збирати та аналізувати дані швидше та ефективніше. Аналітика допомагає виявляти тенденції, прогнозувати фінансові результати та приймати кращі управлінські рішення.

Доступність інформації: Цифрові рішення забезпечують доступність фінансової інформації для відповідних зацікавлених осіб в реальному часі. Це допомагає керівникам приймати швидкі та обґрунтовані рішення.

Мінімізація помилок: Автоматичний облік та обробка даних допомагають знизити ризик помилок, пов'язаних з ручним введенням даних. Це може позитивно позначитися на точності фінансової звітності.

Забезпечення відповідності: Цифрова трансформація може включати в себе впровадження програмних засобів для автоматичної перевірки відповідності фінансової звітності законодавству та стандартам. Це сприяє зменшенню ризику порушення правил та штрафів.

Скорочення часу на підготовку звітів: Цифрові інструменти дозволяють прискорити процес підготовки фінансових звітів. Це особливо важливо для публічних компаній, які повинні регулярно надавати звіти інвесторам та регулюючим органам.

Зручність та гнучкість: Цифрові рішення дають змогу вести бухгалтерський облік з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету. Це зручно для компаній з декількома відділеннями або для віддалених співробітників. Всі ці аспекти сприяють покращенню якості та ефективності фінансової звітності. Однак, важливо враховувати, що цифрова трансформація вимагає від компанії інвестицій у технології, навчання персоналу та впровадження нових процесів.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є невід'ємною частиною сучасної бухгалтерської практики. Вона дозволяє організаціям збільшити ефективність, знизити витрати, поліпшити якість та точність фінансової звітності і прийняття рішень. Проте, варто враховувати, що успішна цифрова трансформація вимагає правильного планування, розробки стратегії, врахування потреб бізнесу та належної підготовки персоналу [8].

Основою для успішної цифрової трансформації бухгалтерського обліку є правильне планування та врахування конкретних потреб організації. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є процесом постійного вдосконалення та адаптації до нових технологій та вимог ринку. Вона може бути унікальною для кожної організації, в залежності від її розміру, галузі та бізнес-потреб. Для успішної цифрової трансформації важливо провести детальний аналіз, розробити стратегію та мати ясний план впровадження, залучаючи всіх зацікавлених сторін та забезпечуючи підтримку необхідним персоналом.

Важливі аспекти цифрової трансформації бухгалтерського обліку включають електронне зберігання документів, автоматизацію бухгалтерських операцій, використання хмарних технологій, аналітику даних, електронні платежі та захист фінансових даних. Ці зміни призводять до збільшення продуктивності, точності фінансової звітності та аналітичних можливостей, а також спрощують процеси оплати і забезпечують безпеку даних. Цифрова трансформація також відкриває нові можливості, які включають автоматизацію процесів, збір та аналіз даних, доступність інформації, мінімізацію помилок, забезпечення відповідності, скорочення часу на підготовку звітів, зручність та гнучкість у веденні обліку.

Незважаючи на всі переваги, цифрова трансформація вимагає від компаній інвестицій у технології, навчання персоналу та впровадження нових процесів. Важливо зрозуміти, що вона впливає на всі аспекти фінансового обліку, підвищуючи якість та ефективність, але вимагає уважного планування, впровадження та управління змінами.

Загалом, цифрова трансформація бухгалтерського обліку є ключовим чинником у підвищенні конкурентоспроможності підприємств у сучасному світі та може стати основою для досягнення високої точності звітності, швидкості обробки даних та забезпечення високої якості управлінських рішень.

Отже, цифрова трансформація у бухгалтерському обліку далеко відстала від днів складних обчислень та паперової документації. Зараз ця галузь перетворюється завдяки впровадженню цифрових технологій та інновацій.

Впровадження цифрових інструментів та автоматизованих процесів дозволяє підприємствам не тільки пристосуватися до конкурентного середовища, але й підвищити ефективність та якість своєї роботи. Цифрова трансформація вимагає змін у культурі організації, навичках персоналу та дотриманні правових та регуляторних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Спільник І. В., Палюх М. С. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 1–2. С. 83–96.
2. Manita R., Elommal N., Baudier P., & Hikkerova L. The digital transformation of external audit and its impact on corporate governance. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020. 150. 119–751.
3. Гавриленко Н., Козицька Н. Аналітичне забезпечення цифрових трансформацій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38.
4. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. Вип. 68(1). С. 70–76.
5. Wahlen J. M., Baginski S. P., Bradshaw M. Financial reporting, financial statement analysis and valuation. *Cengage learning*. 2022.
6. Ярошук О. Блокчейн у системі бухгалтерського обліку. *Перспективи розвитку освіти, науки і бізнесу в глобальному середовищі* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 23 жовтня 2020 р. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2020. 292, [99–100] с.
7. Gulin D., Hladika M., & Valenta I. Digitalization and the Challenges for the Accounting Profession. *Entrenovaenterprise research innovation*. 2019. № 5(1). Р. 428–437.
8. Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33, № 2. С. 239–246. DOI : <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.239>

Главацька Дарія,
*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:*
Новікова Олена,
*старший викладач кафедри обліку та
консалтингу,
Державний податковий університет*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН

Основними тенденціями в розвитку обліку, його затребуваності та подальшого розвитку в напрямку розширення фахових компетенцій є інформаційні технології, інтелектуальний аналіз, комунікативні навички та можливість просування облікових послуг бізнесу в соціальних мережах. Зміст професії «бухгалтер» має якісно трансформуватись, у результаті чого посилення на середньотермінову перспективу діджитал-технологій в облікових процесах спроможне вивести розвиток професії на новий рівень. В умовах діджиталізації обліку бухгалтер є найкращим фахівцем, який може дати корисну пораду перед прийняттям важливих управлінських рішень. За допомогою хмарного програмного забезпечення для бухгалтерського обліку сучасні бухгалтери можуть легко отримати доступ до попередніх облікових даних для проведення швидкого й глибокого аналізу, який дозволяє приймати оперативні бізнес-рішення.

Введення правового режиму воєнного стану в Україні внесло свої корективи відносно діяльності значної частини суб'єктів господарювання, як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців або самозайнятих осіб, зареєстрованих в Україні.

Швидка зміна економічних реалій пов'язана не тільки з діючим воєнним станом, а й зі змінами законодавства в порядку адміністрування податків та зборів, їх нарахування та оподаткування, що вимагають новітніх підходів до ведення бухгалтерського обліку господарських операцій, які провадяться суб'єктами господарювання незалежно від форм власності.

Вторгнення російських військ на територію України у 2022 році спричинило окупацію частини її території, що негативно відобразилося на економіці України як у цілому, так і окремо взятих суб'єктів господарювання.

Значна частина суб'єктів господарювання, яка опинилася на окупованих територіях, а також ті суб'єкти, що постраждали унаслідок обстрілів з боку агресора втратили можливість ведення бізнесу, що, у свою чергу, потягнуло порушення налагоджених логістичних зв'язків із реалізації та постачання сировини й товарів. Унаслідок порушення таких логістичних зв'язків страждають не тільки ті суб'єкти господарювання, які опинилися на окупованих територіях, а й ті, що мали з ними стійкі економічні зв'язки й знаходяться на підконтрольній Україні території.

Порушення логістичних зв'язків між суб'єктами господарювання спричинило не тільки зрив постачання сировини, матеріалів, товарів, а порушило рух бухгалтерських документів між такими суб'єктами, зокрема податкових накладних, видаткових накладних тощо, що у подальшому відображається на питанні оподаткування та підтвердження контролюючому органу проведених операцій.

Надання доступу до інформації, яка знаходиться у «хмарному сховищі» на обґрунтований запит контролюючого органу, наприклад при проведенні камеральної чи документальної перевірки, сприятиме уникненню непорозумінь між суб'єктом господарювання та різними контролюючими органами. Зокрема це може бути за наоподаткування чи обліку трудових ресурсів, офіційного працевлаштування та нарахування заробітної плати.

Поряд із цим, система електронного документообігу і змін у звичному документальному порядку ведення бухгалтерського обліку буде мати й певний екологічний вплив на довкілля, оскільки використання електронного документообігу дасть змогу зменшити кількість паперових документів, витрат на їх архівне зберігання та їх подальшу утилізацію.

Переважна більшість юридичних осіб, мають можливість на договірній (договір цивільно-правової відповідальності) або постійній основі (трудовий договір) залучити для організації бухгалтерського обліку професійного бухгалтера, у той час, як фізична особа-підприємець позбавлений такої можливості й тому, на нашу думку, в рамках програми Президента «Держава у смартфоні» доцільно розробити на допомогу фізичним особам-підприємцям та самозайнятим особам, спеціальні програми, калькулятори та форми фінансової й податкової звітності, які б спрощували ведення обліку та обрахунку отриманих доходів для їх подальшого оподаткування, із автоматичним заповненням залежно від введених показників податкової звітності та передаванням її до податкової служби.

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

Одним із основних напрямків ведення бізнесу, є створення кожним суб'єктом господарювання його офіційної електронної пошти, за допомогою якої має проводитися обмін бухгалтерською інформацією між такими суб'єктами та державними органами. Обов'язковою умовою такого обміну інформацією має бути реєстрація поштових скриньок на спеціально розробленому порталі органів влади та її присвоєння при проведенні державної реєстрації діяльності суб'єкта в органах реєстрації з наданням можливості використання зворотного зв'язку, тобто підтвердження кореспондуючими контрагентами отримання направленої бухгалтерського документа. Таке введення електронних скриньок дасть змогу оперативно обмінюватися бухгалтерською, податковою чи іншою офіційною службовою інформацією з підтвердженням її отримання як між суб'єктами господарювання, так і державними органами.

Таке ведення цифрового документообігу дасть змогу уникнути тіньового руху грошових коштів між суб'єктами господарювання, які у подальшому можуть використовуватись як незаконне джерело збагачення або фінансування тероризму.

Підтвердженням достовірності, наявної у «хмарному сховищі» інформації, є накладений електронний цифровий підпис посадової особи підприємства, установи чи організації або фізичної особи, яка таку інформацію надала відповідно до діючого законодавства.

Отже, організація ведення бухгалтерського обліку в цифровому середовищі за єдиним підходом забезпечить уникнення кризи в діяльності суб'єкта господарювання під час виникнення форс-мажорних обставин, а також полегшить його ведення у звичному робочому режимі. Одним із основних напрямків, який може бути впроваджено в діяльність суб'єктів господарювання, є використання так званих «хмарних сховищ» у мережі Інтернет та зберігання інформації про проведені господарські операції в онлайн режимі. Ведення бухгалтерського обліку із застосуванням сучасних цифрових технологій сприятиме не тільки швидкому відновленню втрачених паперових документів, а й зменшенню фізичних контактів із працівниками контролюючих органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Панасюк В., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2021. Том 68, № 1. С. 70–76. URL : <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34842>
2. Панасюк В., Мельничук І., Мужевич Н. Цифрова трансформація обліку в умовах форс-мажорних обставин. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2022. Том 78–79, № 5–6. С. 51–57.
3. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Accounting and Finance*. 2019. № 1 (83). С. 29–34. URL : <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>

Кучмійова Тетяна,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економічної

кібернетики, комп'ютерних наук та

інформаційних технологій;

Рагуліна Анастасія,

здобувачка вищої освіти

спеціальності 071

«Облік і оподаткування»,

Миколаївський національний аграрний

університет

КОНЦЕПЦІЯ «INTERNET OF THINGS» ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СИСТЕМИ ОБЛІКУ

У сучасному світі, де технології швидко змінюються та проникають у всі сфери життя, концепція «Internet of Things» (Інтернет речей, IoT) стає однією з найбільш впливових та перспективних. Споживчі пристрої, виробничі системи, транспортні засоби та інші об'єкти стають частиною цієї глобальної мережі, що відкриває широкі можливості для управління, моніторингу та оптимізації процесів у всіх сферах. Однією з сфер, яка зазнає значного впливу від інтернету речей, є системи обліку. Ця концепція полягає в тому, щоб з'єднати фізичні об'єкти навколишнього середовища через мережу Інтернет, дозволяючи їм збирати та обмінюватися даними. Вплив «Internet of Things» на системи обліку виявляється в багатьох аспектах, які варто розглянути.

Концепція «Internet of Things» базується на ідеї підключення будь-яких пристроїв до Інтернету для обміну даними та керування ними в реальному часі. Це означає, що об'єкти, які раніше не були здатні до взаємодії в цифровому середовищі, тепер можуть надсилати, отримувати та обробляти дані, що відкриває нові можливості управління та контролю.

Останнім часом у сфері бухгалтерського обліку спостерігається зростання зацікавленості у використанні Інтернету речей в різних країнах світу. Це зумовлено активним впровадженням цифрових технологій у діяльність підприємств та повсякденне життя населення. До країн, які найбільше виявляють інтерес до цієї концепції, входить Китай, США, Австралія, Італія, Іспанія, Франція, Велика Британія, Канада, Україна тощо [1, с. 8].

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Інтернет речей складається з різних інфокомунікаційних технологій, що забезпечують його функціонування. Архітектура відображає взаємодію різних технологій між собою. Розглянемо схематично хронологію рівнів на рисунку 1 [2, с. 174]:

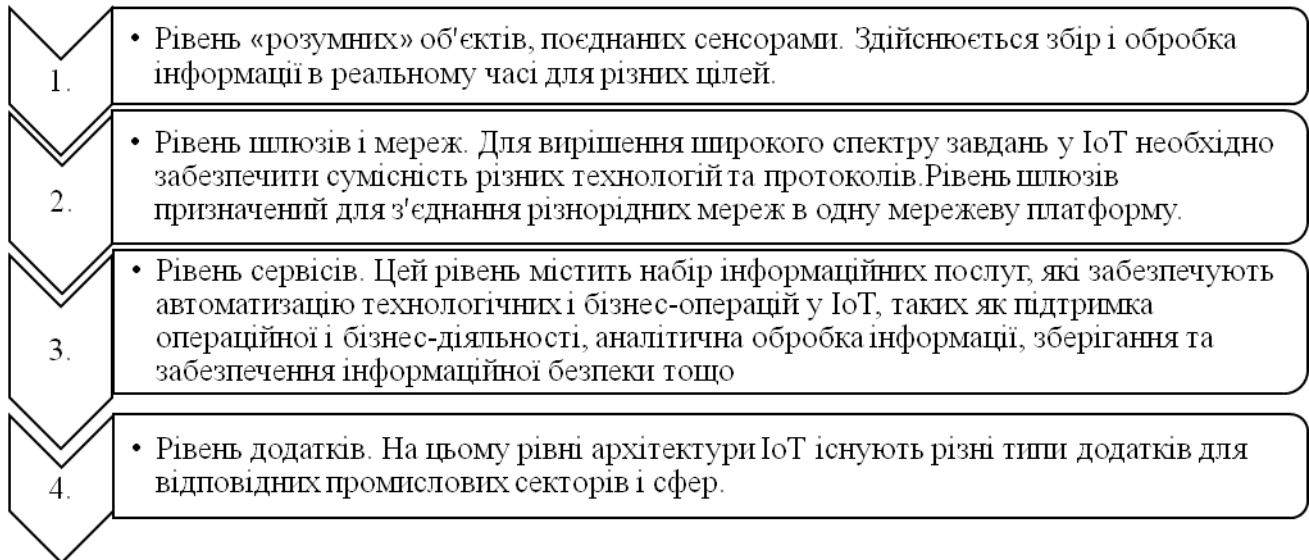

Рисунок 1 – Архітектура Інтернету речей

Джерело: побудовано автором з використанням [2, с. 174].

Поява Інтернету речей значно розширила можливості муніципалітетів у сфері обліку та вимірювань. IoT-мережі об'єднують велику кількість пристроїв, датчиків і механізмів в єдину комплексну інфраструктуру, що дозволяє автоматично збирати дані та передавати їх у режимі реального часу. Це дозволяє кожен лічильник обладнати датчиком або сенсором та під'єднати його до центральної платформи даних. Така інноваційна технологія надає муніципалітетам певні переваги у своїй діяльності.

Розглянемо також переваги та недоліки концепції.

Перевагами концепції є:

- Підвищення ефективності: використання IoT-технологій для набору та аналізу даних у реальному часі сприяє підвищенню продуктивності та оптимізації робочих процесів.

- Автоматизація та контроль: інтеграція IoT-пристроїв дозволяє автоматизувати повсякденні завдання та віддалено контролювати системи.

- Енергоефективність: використання IoT сприяє оптимізації використання енергії та ресурсів, що призводить до зменшення витрат і сприяє сталому розвитку.

- Водночас до недоліків відносять:

- Питання безпеки: зростання кількості IoT-пристроїв може збільшити потенційні точки вторгнення для хакерів, вимагаючи вдосконалених заходів захисту.

- Недостатня приватність: збір, обробка та зберігання великого обсягу даних може порушувати права на приватність користувачів.

- Стандартизація: відсутність уніфікованих стандартів для різних IoT-пристроїв може ускладнювати їх інтеграцію та розширення.

- Інфраструктура: розгортання IoT вимагає розвитку мережевої інфраструктури, хмарних обчислень та аналітичних інструментів, що може бути витратним та трудомістким завданням [3].

Концепція «Internet of Things» вносить революційні зміни в різноманітні сфери, включаючи систему обліку. Завдяки підключенню до Інтернету та здатності обробляти великі обсяги даних в реальному часі, інтернет речей дозволяє підвищити ефективність, точність та автоматизацію процесів обліку. Організації, які використовують ці технології, отримують конкурентну перевагу та можливість швидше реагувати на зміни на ринку. Тому важливо бути в курсі та використовувати нові можливості, які пропонує IoT, для вдосконалення систем обліку і забезпечення успішного розвитку бізнесу. Однак необхідно усвідомлювати ризики, пов'язані з безпекою, приватністю та стандартизацією, і приділяти їм належну увагу для успішного впровадження IoT в системи обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Berezivska M. H., Stoika N. S. The Internet of Things in accounting: a bibliometric analysis. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*. 2023. No. 1(54). P. 3–10. URL : [https://doi.org/10.26642/pbo-2023-1\(54\)-3-10](https://doi.org/10.26642/pbo-2023-1(54)-3-10)
2. Pyrih Y., Kaidan M., Hordiichuk-Bublivska O. Analysis of the concept internet of things and the dynamics of its development in different industries. *Visnyk universytetu "ukraina"*. 2020. No. 1 (28). P. 171–185. URL : <https://doi.org/10.36994/2707-4110-2020-1-28-15>
3. Інтернет речей (IoT). *Termin.in.ua*. URL : <https://termin.in.ua/internet-rechey-iot/> (дата звернення: 03.03.2024).

Мірошниченко Світлана,

здобувачка вищої освіти

Науковий керівник:

Овчарик Роман,

канд. екон. наук, доцент,

*доцент кафедри фінансового аналізу
та аудиту,*

*Державний торговельно-економічний
університет*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ

Аудитори щодня у своїй роботі працюють з безмежною кількістю документів, перевірка яких, навіть огляд, займає багато часу. З цією метою директор аудиторського підприємства може запровадити автоматизацію робочого процесу на своєму підприємстві. Керівник може дозволити використання різноманітних інформаційних електронних засобів для спрощення та автоматизації робочого процесу аудитора, підтвердивши це наказом. У цій роботі хочемо розглянути які електронні засоби може використовувати аудитор, чи існують правила ведення електронних документів та яким чином електронна комунікація може сприяти більш швидкому та ефективному процесу перевірки. У своїй роботі ми будемо використовувати приклади роботи з програмами Microsoft Office, оскільки програмне забезпечення Microsoft встановлене на кожному комп'ютері, має широкі функціональні можливості та є найбільш популярним.

Microsoft Office - офісний пакет, створений корпорацією Microsoft для операційних систем Windows, macOS, iOS та Android. До складу цього пакету входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Його функції можуть використовуватися іншими застосунками, а також самими застосунками Microsoft Office [1].

Найповніший склад Microsoft Office включає Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Outlook, Microsoft PowerPoint, Microsoft Teams, Microsoft One Drive, Microsoft Forms, Microsoft Access, Microsoft InfoPath, Microsoft Publisher, Microsoft Visio, Microsoft Project, Microsoft Query, Microsoft OneNote та інші [1].

У цій роботі ми хочемо розглянути лише ті застосунки, які аудитор використовує найчастіше: Microsoft Word, Microsoft Excel та Microsoft Outlook.

Microsoft Word – це текстовий процесор, який дозволяє готувати документи різної складності [1]. Функціональні можливості цього застосунку дозволяють створювати документи різними мовами, шрифтами, кеглями, різного форматування, доповнювати документи таблицями, фото, фігурами, графіками, формулами та символами. У даному застосунку аудитор може легко занотовувати документи, які було перевірено, будь-які важливі деталі та уточнення, пов'язані з перевіркою, а найголовніше готувати свій аудиторський висновок. Формат таких документів “.docx” відкривається на всіх пристроях, на яких встановлено Microsoft Word, що дозволяє працювати як з комп'ютера, так і з іншого пристрою та дозволяє легко комунікувати.

Аудитор у своїй роботі має справу з цифрами, тому найважливішим інструментом вважаємо Microsoft Excel. Це табличний процес, який підтримує всі необхідні функції для створення електронних таблиць будь-якої складності [1]. Аудитор може використовувати Microsoft Excel для систематизації отриманих даних. Для досягнення цієї мети аудитор може встановлювати фільтри у стовпцях, що значно пришвидшує пошук та відбір інформації. Але найчастіше цей інструмент використовують для розрахунку різноманітних фінансових та арифметичних показників. За допомогою широкого варіативного ряду формул та автоматичного підрахунку аудитор мінімізує допускання людської помилки. Можливість додати у таблицю фото, таблиці, зведені таблиці, гіперпосилання та діаграми, створені на основі даних, сприяють урізноманітненню таблиці та ліпшому аналізуванню інформації. Аналогічно Microsoft Word, формат “.xlsx” таблиць, створених в Microsoft Excel, відкривається на всіх пристроях, на яких встановлено цей застосунок.

Microsoft Outlook - персональний комунікатор, до складу якого входять календар, планувальник завдань, записки, менеджер електронної пошти, адресна книга та в якому підтримується спільна мережева робота [1]. Аудитор може комунікувати з працівниками підприємства, фінансову діяльність якого він оцінює, планувати зустрічі та завдання, а також планувати термін відправлення повідомлень.

Сучасні підприємства ведуть свої бухгалтерські записи та операції в інформаційних спеціалізованих системах обліку. Найбільш відомою програмою є 1С, але через походження цього програмного забезпечення більшої популярності набирає програмне забезпечення BAS або BAF [2]. У процесі

підготовки бухгалтерських документів, звітів у кінці періодів чи з іншою метою бухгалтер може перевірити стан фінансових справ, аналізуючи оборотно-сальдову відомість за відповідний період чи за рахунком.

Аналогічним чином працюють програми для підготовки та передачі податкових документів, наприклад М.Е.Дос [3] чи особистий кабінет платника податків.

Аудитор, так само як і бухгалтер, може використовувати оборотно-сальдові відомості, оборотно-сальдові відомості по рахунку, аналізи рахунків, картки рахунків, обороти рахунків, звіти з податків, головну книгу. Для цього бухгалтер, який має доступ до програмного забезпечення ведення бухгалтерського обліку, може завантажити відповідні документи, які цікавлять аудитора, та потім надіслати їх у форматі “.docx” чи “.xlsx” через Microsoft Outlook чи інші засоби електронної передачі документів.

Хочемо навести деякі практичні приклади проведення аудиту та застосування інформаційних систем. Наприклад, аудиторське підприємство проводить аудиторську перевірку за квартал підприємства А. Аудитор протягом свого робочого дня ознайомився з прибутковими та видатковими касовими ордерами та занотував основні дані, такі як дата, контрагент, підстава, сума, у таблиці Microsoft Excel. З метою опрацювання більшої кількості паперових документів аудитор просить бухгалтера надіслати йому оборотно-сальдову відомість по рахунку 30 “Готівка”. Аудитор, використав функції Microsoft Excel та підрахував сальдо на початок та кінець дня та звірів отримані цифри з даними з оборотно-сальдової відомості. Це звіряння можна також автоматизувати шляхом перенесення цих сальдо до таблиці та розрахунку розбіжностей.

Аудитор у розрізі перевірки має перевірити правильність нарахування та виплати заробітної плати працівникам, правильність вирахування та сплати податків із заробітної плати. Аудитор переглянув картки співробітників, їхні умови роботи та оклади, табелі робочого часу, розрахунково-платіжні відомості за період, відомості на виплати та виписки з банку. Найлегше перевірити правильність розрахунку нарахованої заробітної плати це внести всі необхідні для розрахунку дані, такі як розмір окладу, кількість робочих та відпрацьованих днів, наявність відпустки чи лікарняного та їх тривалість, нарахування премії та її розмір тощо, в таблицю Microsoft Excel і вказати необхідні формули для розрахунку. Приклад можемо побачити на фото нижче. Такий спосіб розрахунку та перевірки дозволяє швидко розрахувати всі відповідні суми та за допомогою функції “Розмножити” порахувати суми для

Панель 4 **Digital-технології у процесі формування** **обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання**

великої кількості працівників за хвилину. Як можемо бачити на рисунку 1, аудитор може одразу зазначити всі податкові ставки, які застосовує підприємство.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
1					Нараховано				Утримано										
2	№	ПІБ працівника	Посадовий оклад	Кількість відпрацьованих днів	З/п (ЗФ)	Премія (СФ)	Відпускні (ЗФ)	Всього нараховано	ПДФО (ЗФ)	ПДФО (СФ)	ВЗ (ЗФ)	ВЗ (СФ)	Всього утримано	До виплати	До виплати (ЗФ)	До виплати (СФ)	ЄСВ (ЗФ)	ЄСВ (СФ)	
3	1	Мірошніченко С.В.	18000	12	9818,18	3927,27	5917,81	19663,26	1767,27	706,91	147,27	58,91	2680,36	16982,90	13821,44	3161,45	3461,92	864,00	
4					C3/D5*D3	E3*D6	(C3*D3/D7)*D8	E3+F3+G3	E3*D9	F3*D9	E3*D10	F3*D10	I3+J3+K3+L3	H3-M3	E3+G3-I3-K3	F3-J3-L3	(E3+G3)*D11	F3*D11	
5		кількість днів робочих днів 22		22															
6		премія, СФ, 40%		40%															
7		кількість календарних днів 359		365															
8		відпустка 10 днів		10															
9		ставка ПДФО		18%															
10		ставка ВЗ		1,50%															
11		ставка ЄСВ		22%															

Рисунок 1 – Приклад розрахунку заробітної плати у програмі Microsoft Excel

Ще одну зручність, яку ми хотіли б відзначити, це можливість працювати у “хмарному” середовищі. При придбанні пакету Microsoft Office аудитор отримує доступ до всіх програмних продуктів, у тому числі до Microsoft OneDrive. Спільна робота в цьому застосунку допоможе при роботі групи аудиторів. Аудитор може переглядати яку роботу вже було пророблено та що ще потрібно виконати. Доступ до “хмарного” середовища також допомагає керівнику аудиторського підприємства контролювати процес перевірки та планувати подальші дії. Застосунок Microsoft Teams може біти використаний аудитором для проведення нарад та зустрічей.

Можемо виділити деякі переваги та недоліки Microsoft Office, деякі з яких вже були згадані. До переваг можна віднести:

- Широкий функціонал: Microsoft Office включає в себе набір програм для роботи з документами, електронною поштою, аналітики даних та інші інструменти, які забезпечують потреби більшості користувачів з офісними завданнями.
- Сумісність: формати файлів, створені в Microsoft Office, є широко підтримуваними і сумісними з іншими програмами, що дає можливість легко обмінюватися документами з іншими користувачами.
- Інтеграція з хмарними сервісами: майже всі програми Microsoft Office мають можливість зберігати та синхронізувати дані через хмарні сервіси, такі як OneDrive, що полегшує доступ до даних з будь-якого пристрою та місця.
- Професійний вигляд документів: засоби форматування та дизайну в Microsoft Office дозволяють створювати професійно стилізовані документи, презентації та електронні таблиці.

- Підтримка корпоративних потреб: Microsoft Office надає широкі можливості для корпоративного використання, включаючи захист даних, спільну роботу та управління правами доступу [4].

До недоліків використання Microsoft Office можемо віднести наступні:

- Вартість ліцензій: ліцензії на використання Microsoft Office можуть бути дорогими для окремих користувачів або невеликих компаній, особливо якщо необхідно використовувати додаткові функції.

- Залежність від оновлень: При регулярних оновленнях можуть виникати ситуації, коли нові функції або формати файлів несумісні з попередніми версіями Office, що може створювати проблеми зі сумісністю.

- Обмежена гнучкість у виборі підходящих інструментів: використання Microsoft Office може бути не найкращим вибором для проектів, що потребують відкритих форматів або спеціалізованих інструментів.

- Проблеми з безпекою: при використанні хмарних сервісів для зберігання та обробки даних можуть виникати проблеми з безпекою, зокрема щодо конфіденційності даних.

- Необхідність навчання: для повного використання всіх можливостей Microsoft Office потрібно вивчити багато інструментів та функцій, що може зайняти час та зусилля.

Отже, сучасна робота аудитора відмінна від роботи аудитора навіть десять років тому. Сучасні технології та інформаційні системи сприяють автоматизації аудиторської роботи. Для ефективної роботи аудитор змушений використовувати різноманітні застосунки та інструменти, мати необхідні навички та знання. У своїй роботі аудитор зазвичай використовує Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Outlook, Microsoft OneDrive та Microsoft Teams. Для роботи з цим програмним забезпеченням аудитором має володіти необхідними навичками роботи та вміти їх застосовувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Microsoft Office. URL : Microsoft Office – Вікіпедія (wikipedia.org).
2. Портфель. BAS Бухгалтерія. URL : <https://portfel.ua/bas-buhgalteriya/>
#:~:text=
3. М.Е.Дос.Бізнес. URL : https://medoc.ua/elektronniy_dokumentoobig
4. Вся правда про можливості сервісів Office 365. URL : <https://eba.com.ua/vsya-pravda-pro-mozhlyvosti-servisiv-office-365/>

Моргуненко Артем,
здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня
Науковий керівник:
Сторожук Тетяна,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет

ВИКЛИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ВНАСЛІДОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобалізації економічних відносин та стрімкого розвитку цифрової торгівлі між суб'єктами господарювання постійно виникає необхідність адаптуватися та модернізувати податкові та правові механізми для ефективного регулювання цих процесів. Одним із головних завдань стає забезпечення адекватного оподаткування послуг та товарів з цифровими елементами, що вимагає спільних зусиль міжнародної спільноти для розробки та впровадження відповідних стандартів та правил. Як результат, питання визначення місця оподаткування прибутку від транскордонної діяльності та відповідності умов контрольованих операцій принципу «витягнутої руки» під час маркетингової та дистриб'юторської діяльності все частіше стає об'єктом наукових досліджень та податкових спорів епохи діджитал середовища.

Організація економічного співробітництва та розвитку в рамках Крок 1 Плану «Розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування» (Base erosion and Profit Shifting – BEPS) публікує проєкт двухкомпонентного рішення (Pillar 1 та Pillar 2) щодо вирішення питання оподаткування компаній цифрового сектору економіки та визначає [1], що сфера прямого оподаткування стикається з рядом викликів спровокованих питанням розподілу прибутку між державами у яких транснаціональна група здійснює свою діяльність.

Метою роботи є дослідити правові ініціативи світової спільноти щодо контролю за трансфертним ціноутворенням унаслідок цифровізації економіки.

Р. Петруццій та С. Буряк [2] зазначають що основною характеристикою цифрової економіки є зниження необхідності фізичної присутності на ринку. Як результат виникає проблема у визначенні території на якій створюється додана вартість та має залишатися прибуток.

Згідно з дослідженням Дибя М. та Гернего Ю. [3], розвинені країни демонструють, що цифрові технології не лише сприяють економічному зростанню, а й створюють синергетичний ефект через зовнішні чинники на різних рівнях.

Враховуючи швидкий прогрес у сфері новітніх технологій та появу нових викликів у оподаткуванні великих високотехнологічних компаній, Україна приєдналася до плану реформування правил міжнародного оподаткування в 2021 році, входячи в число 136 юрисдикцій, які прийняли ці заходи. [4]. Як результат, можна стверджувати, що міжнародна спільнота разом з державними органами розвинених країн постійно зосереджена на пошуку шляхів удосконалення законодавчої бази оперативно реагуючи на виклики, що виникають у зв'язку з розвитком економічного середовища. Це підтверджується рядом опублікованих звітів Організацією економічного співробітництва та розвитку, що відображають постійний інтерес до пошуку оптимальних рішень та стратегій у сфері законодавства для вирішення сучасних економічних викликів.

Імплементация компонента 1 (Pillar 1) має на меті узгодити декілька напрямків, серед яких створити правила щодо розподілення прибутку великих транснаціональних компаній, спростити та покращити правила трансфертного ціноутворення і вирішити ймовірні податкові неузгодженості між країнами. Основними інструментами даного пакету правил є [5]:

- Група один (Amount A) - створює нове право оподаткування для юрисдикцій, «ринку» або місця призначення товару та/або послуги. В результаті розподіляється частка залишкового (нерозподіленого) прибутку транснаціональної корпорації за формулою, навіть без будь-якого фізичного зв'язку або з низьким рівнем присутності;

- Група два (Amount B) - встановлює певну альтернативу для базових маркетингових та дистриб'юторських компаній, які фізично працюють в юрисдикції, де здійснюється торгівля. Відтак, даний підхід покликаний покращити традиційний процес трансфертного ціноутворення з огляду на існуючі проблеми.

Варто зазначити, що основна робота та механізм спрощеного та впорядкованого підходу до принципу «витягнутої руки», опубліковано на розгляд у проєкті «Amount B - Pillar 1» в рамках Інклюзивної програми BEPS [6].

Еден Л., зазначає [6], що проєкт звіту про механізм управління сумою В (Amount B), опублікований секретаріатом ОЕСР, є свого роду міжнародним консенсусом та може призвести до підвищення довіри та ефективності

глобального податкового адміністрування, сприяючи створенню більш прозорості та ефективної діяльності міжнародної податкової системи.

Отже, нові правила в сфері міжнародного оподаткування та трансфертного ціноутворення відкривають певні можливості для світової спільноти, створюючи більш прозорі та зрозумілі правила відповідальності в міжнародному оподаткуванні транснаціональних компаній епохи цифрового розвитку. Однак, постають виклики у забезпеченні балансу між інтересами держави і транснаціональних компаній та іншими учасниками відкритого ринку, основою відносин яких є створення справедливих та ефективних податкових умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, Action 1 – 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project”. OECD. 2015. DOI : <https://doi.org/10.1787/9789264241046-en>
2. Petruzzi, Raffaele and Buriak, Svitlana (2018). Addressing the tax challenges of the digitalization of the economy – A possible answer in the proper application of the transfer pricing rules? *Journal Articles & Papers IBFD*. Bulletin for International Taxation 4a (72): 91–116. 2018. URL : <https://ssrn.com/abstract=3746882>
3. Дибя М. І., Гернего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 7. С. 50–63. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2018_7_5
4. Міністерство фінансів України вітає досягнення міждержавного консенсусу з питань реформування системи міжнародного оподаткування з урахуванням викликів цифрової економіки. *Урядовий портал*. 2022. 2 лип. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-finansiv-ukrayini-vitaye-dosyagnennya-mizhderzhavnogo-konsensusu-z-pitan-reformuvannya-sistemi-mizhnarodnogo-opodatкування-z-urahuvannyam-viklikiv-cifrovoyi-ekonomiki>
5. Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy. OECD. 2021. July 1. URL : <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.pdf>
6. Eden, Lorraine. (2023). Pillar One Amount B: Simplifying the Arm's Length Principle for Baseline Distribution Activities (Submission to the OECD / Inclusive Framework on 1 September 2023 in Response to the 12 July 2023 Public Consultation Document on Pillar One Amount B). URL : <https://ssrn.com/abstract=4560131>

Новіков Назарій,

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня

Науковий керівник:

Сторожук Тетяна,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

РОЗВИТОК ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Головним завданням сучасних інформаційних технологій є своєчасне надання достовірної, необхідної та достатньої інформації фахівцям, експертам і керівникам для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Від точності одержуваних у процесі аналізу результатів залежить правильність прийняття управлінських рішень, тому застосування інформаційних технологій підвищує ефективність облікової та аналітичної роботи. Роль інформаційного ресурсу в управлінні підприємством полягає не тільки в інформаційній підтримці обліку та аналізу, але і в нових можливостях управління. Найбільш відомою та достовірною інформаційною системою, що забезпечує потреби керівництва, є обліково-аналітична система. Інформація, що отримується при використанні цієї системи, відображає можливості виробництва з урахуванням фінансових можливостей суб'єкта господарювання [1].

На обліково-аналітичну систему впливає інституційне середовище, яке відображає рівень розвитку економіки, соціальні, культурні, політичні та історичні особливості. Вітчизняні підприємства зіштовхуються зі структурними змінами в економіці й змушені адаптуватися до новітніх умов. Становлення цифрової економіки є одним із найважливіших факторів розвитку світової економіки. Вдосконалення технологій штучного інтелекту обробки великих масивів даних (BigData), поява сучасних аналітичних інструментів і хмарних сервісів сприяє переходу на новий рівень якості господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Цифровізація економічних процесів дозволила використовувати не лише якісно нові формати взаємодії, але і висунула певні вимоги до

ідентифікації об'єктів обліку та аналізу, структуризації обліково-аналітичної інформації з використанням хмарних технологій у рамках обліково-аналітичної системи, її орієнтацією на підтримку адміністративних рішень [2].

Розвиток обліково-аналітичної системи справедливо вважається ключовим питанням з позиції поліпшення результатів діяльності суб'єктів господарювання, адже саме в ній акумулюються дані господарського обліку та накопичується позаоблікова інформація, що в сукупності становлять основу ухвалення виважених управлінських рішень, забезпечуючи відповідними даними поточне, оперативне та стратегічне управління. Існують різноманітні тлумачення поняття «обліково-аналітична система». Значну їх кількість В. Ленґ дослідив в своїй праці [3].

Проаналізувавши ідентифікації сутності досліджуваного поняття, вважаємо за доцільне констатувати: не слід надавати визначення обліково-аналітичної системи через використання власне поняття «система»; обліково-аналітична система формується з використанням систем обліку і аналізу; обліково-аналітична система не може базуватися виключно на бухгалтерській інформації (береться до уваги і зовнішня інформація, що не знаходить відображення на рахунках бухгалтерського обліку). Тракткування обліково-аналітичної системи як внутрішньої структури організації також є дискусійним. Структура організації – це, справді, сукупність елементів і взаємозв'язків між ними, що дає змогу найефективніше перетворювати вхідні ресурси в завершальний продукт і досягати поставлених цілей. Однак, організації можуть бути формальними й неформальними, і, напевно, неформальним організаціям притаманна обліково-аналітична система загалом. Більш прийнятним авторам видається визначення обліково-аналітичної системи як впорядкованої сукупності елементів, яка, використовуючи дані господарського обліку та позаоблікову інформацію, забезпечує їх обробку й аналіз з метою ухвалення ефективних рішень відповідними користувачами з позиції поточного, оперативного та стратегічного управління.

Представимо механізм її формування. рисунком (рис. 1).

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

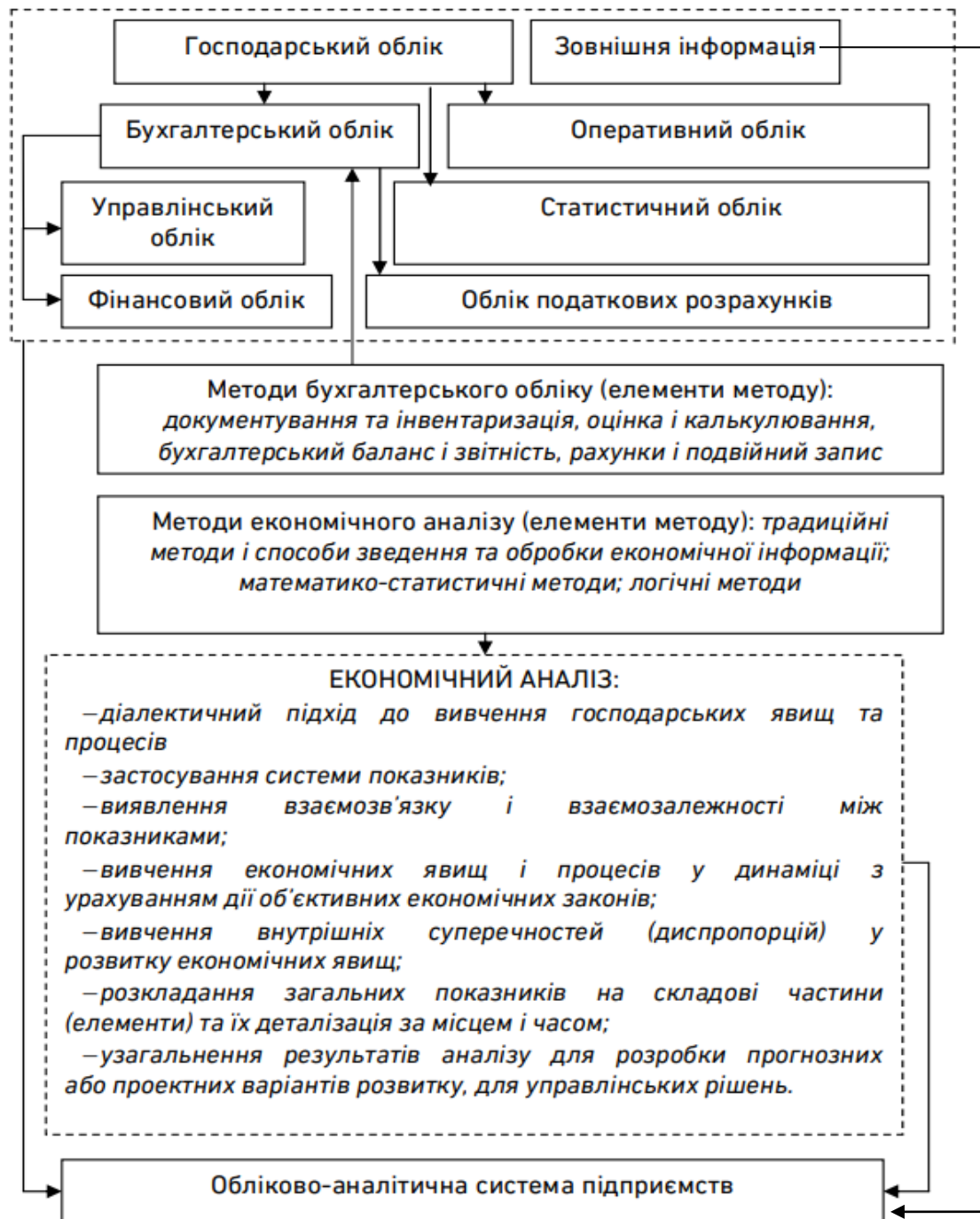

Рисунок 1 – Обліково-аналітична система підприємств: механізм формування
Джерело: [2, с. 166].

Цифрова економіка чинить суттєвий вплив на розвиток обліково-аналітичної системи суб'єктів господарювання, а саме:

- з'являються нові та трансформуються уже існуючі об'єкти бухгалтерського обліку; модернізуються інформаційні системи, які використовуються для ведення бухгалтерського обліку, формування звітів;

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

- змінюється технологія, порядок подання та формування бухгалтерської звітності;
- виникають нові та удосконалюються існуючі комп'ютерні програми для фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств.

Елементи облікової системи, які зазнають найбільших змін внаслідок цифровізації економіки: технологія отримання необхідної інформації, її зберігання та обробки, передача даних користувачам; методика систематизації інформації (змінюються основи ведення обліку, його методика).

В умовах цифровізації національної економіки інформація стає основним джерелом конкурентоспроможності підприємств. Збір, узагальнення та обробка даних дозволяють отримувати цінну інформацію для використання в економічних процесах. Однак цифрове мислення не сконцентовано виключно на нових технологіях, адже все більшої цінності набуває здатність спеціаліста оцінювати, аналізувати висновки, одержані при використанні спеціалізованих комп'ютерних програм, та генерувати на їх основі ефективні стратегічні рішення. Тому дієвим у майбутньому може стати саме поєднання технологічних новацій (блокчейн, штучний інтелект, BigData) та професійних компетентностей фахівця з обліку і оподаткування. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації суспільно-економічних відносин пов'язаний із застосуванням IT-інструментів і технологій, спрямованих на подолання недоліків існуючої обліково-аналітичної системи.

Отже, обліково-аналітична система – це впорядкована сукупність елементів, яка, використовуючи дані господарського обліку та позаоблікову інформацію, забезпечує їх обробку й аналіз з метою ухвалення ефективних рішень відповідними користувачами з позиції поточного, оперативного та стратегічного управління.

Впровадження цифрових технологій в облікову систему впливає на практику і теорію ведення обліку. Оцифрована облікова система надає віддалений доступ до фінансових даних установи. Хмарні сервіси, пакети програмного забезпечення для цифрового обліку дозволяють входити в систему з будь-якого місця і в будь-який час для відстеження даних і результатів. Гнучкість в поєднанні з іншими бізнес-інструментами, додатками забезпечить вільний обмін даними, а також надає можливість оновлювати один одного в режимі реального часу, щодня або за запитом шляхом автоматичної синхронізації даних. Від таких вдалих інтеграцій буде залежати простота майбутніх бізнес-процесів. Важливим аспектом впровадження цифровізації обліку має стати нормативно-правова та методологічна база, яка визначатиме основи та послідовність цифрових трансформацій в обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вплив інформаційних технологій на обліково-аналітичну систему суб'єктів господарювання / Хомин П., Плига У., Срога А., Була О. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 491–499. URL : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21kpissg.pdf>
2. Осадча О. О., Павелко О. В. Розвиток обліково-аналітичної системи в умовах цифровізації економіки України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2021. Вип. 2. С. 162–174. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnugvp_ekon_2021_2_17
3. Ленъ В. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування визначення, модель. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1. С. 281–290.

Поповиченко Ганна,
*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В УПРАВЛІННІ: ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

На сьогоднішній день існує велика різноманітність Digital-технологій, таких як штучний інтелект, інтернет речей, блокчейн тощо, які надають можливості для оптимізації обліково-аналітичного процесу в управлінні суб'єктами господарювання.

Штучний інтелект (ШІ) став ключовим елементом сучасних технологій в управлінні. Він використовує алгоритми машинного навчання для аналізу великих обсягів даних та автоматизації прийняття рішень. У сфері управління, ШІ впроваджується для прогнозування тенденцій, оптимізації процесів та виявлення неочевидних закономірностей у даних.

Інтернет речей (IoT) дозволяє збирати дані в реальному часі з різних пристроїв та обладнання, що використовується в управлінських процесах. Наприклад, виробничі лінії, транспортні засоби та інші об'єкти можуть бути підключені до мережі, надаючи менеджерам змогу моніторити та керувати ними в режимі реального часу.

Блокчейн технологія впроваджується для забезпечення надійності та безпеки транзакцій. В управлінні, це може включати в себе використання розподілених реєстрів для зберігання даних про транзакції та забезпечення їх непорушності.

Аналіз великих даних (Big Data) став невід'ємною частиною управління завдяки збільшенню обсягу та різноманітності даних. Технології обробки великих даних дозволяють ефективно аналізувати та використовувати цю інформацію для стратегічного планування та прийняття рішень.

Розумні аналітичні інструменти використовують алгоритми та ШІ для автоматизованого аналізу даних. Це включає в себе використання систем бізнес-аналітики, які можуть надавати поглиблені звіти та рекомендації на основі обробки великих обсягів інформації.

Розвиток цифрових платформ, які інтегрують усі аспекти управління, включаючи фінанси, логістику, ресурси та персонал, дозволяє комплексно керувати всім бізнес-процесом на підприємстві.

Використання технологій обробки даних в реальному часі, таких як Apache Kafka чи Apache Flink, дозволяє забезпечити швидкий обмін та обробку інформації без затримок.

Кіберфізичні системи поєднують фізичні об'єкти з цифровими технологіями, сприяючи взаємодії між ними та створюючи інтелектуальні середовища, які легше керувати та моніторити.

Загальний стан Digital-технологій в управлінні свідчить про революційні зміни в підходах до управління підприємствами. Використання цих технологій спрощує процеси, забезпечуючи швидші та ефективніші способи взаємодії з інформацією та прийняття рішень.

Цифрові технології стають необхідним інструментарієм для сучасних суб'єктів господарювання, сприяючи оптимізації процесів та підвищенню ефективності управління. У цьому контексті, обліково-аналітичне забезпечення відіграє стратегічну роль у прийнятті обґрунтованих рішень.

Цифрова трансформація дозволяє переглядати та оптимізовувати бізнес-процеси підприємства. Використання цифрових інструментів дозволяє автоматизувати рутинні завдання, скорочує час виконання операцій та зменшує кількість помилок.

Завдяки цифровій трансформації стає можливим збір та обробку великої кількості даних. Застосування аналітики великих даних дозволяє отримувати цінні інсайти, що полегшує прийняття стратегічних та оперативних рішень на підприємстві. Використання електронних систем комунікацій, соціальних мереж, та інших засобів дозволяє ефективно обмінюватися інформацією та співпрацювати навіть на віддалених робочих місцях. Впровадження технологій, таких як Інтернет Речей (IoT), дозволяє підприємствам розробляти нові продукти та сервіси, що відповідають потребам клієнтів.

Цифрова трансформація сприяє ефективному управлінню ресурсами, а саме використання систем управління виробництвом, складами, та фінансовими потоками дозволяє максимально раціоналізувати використання ресурсів та зменшити витрати.

Впровадження технологій дозволяють швидко реагувати на зміни у ринкових умовах, робить компанії більш конкурентоспроможними.

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

Під час цифрової трансформації велика увага приділяється забезпеченню кібербезпеки. Впровадження заходів для захисту інформації та забезпечення безпеки технологічних рішень стає важливою складовою управлінських процесів.

Цифрова трансформація вимагає від персоналу нових навичок та цифрового мислення. Проведення навчання та підтримка процесу адаптації сприяє успішному впровадженню цифрових технологій у підприємство.

Таким чином, цифрова трансформація в управлінських процесах відіграє важливу роль у підвищенні ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Ця трансформація дозволяє адаптуватися до швидко змінюючогося бізнес-середовища та використовувати переваги сучасних технологій для досягнення стратегічних цілей організації.

Однією з ключових аспектів інтеграції Digital-технологій у обліково-аналітичне забезпечення є розробка та впровадження цифрових платформ. Ці платформи є інтегрованими системами, які об'єднують дані з різних джерел (фінанси, виробництво, логістика, кадри) та надають доступ до засобів аналітики та звітності.

Інтеграція технологій обробки великих даних (Big Data) дозволяє оптимізувати аналіз великих обсягів даних для отримання інсайтів. Використання систем, таких як Apache Hadoop чи Spark, впливає на швидкість та ефективність аналізу, що покращує обліково-аналітичне забезпечення.

Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) у систему обліково-аналітичного забезпечення розширює можливості аналізу даних. Алгоритми машинного навчання та нейронні мережі допомагають виявляти тенденції, прогнозувати результати та робити більш точні аналітичні висновки.

Включення технологій Інтернету Речей (IoT) у систему обліково-аналітичного забезпечення дозволяє збирати дані в реальному часі. Це створює можливості для миттєвого аналізу та реагування на зміни у виробничих процесах або ринковому середовищі.

Інтеграція технології блокчейн додає надійності та непорушності до системи обліково-аналітичного забезпечення. Розподілений реєстр дозволяє забезпечити достовірність даних та підтримувати безпеку та конфіденційність.

Інтеграція роботів-аналітиків, які використовують технології автоматизації та ШІ, дозволяє виконувати рутинні завдання аналізу та формування звітів. Це звільняє людей від монотонних операцій та забезпечує швидше виявлення інсайтів.

Під час інтеграції Digital-технологій слід приділити особливу увагу забезпеченню кібербезпеки інтегрованих систем. Використання кращих практик та захисних механізмів допомагає уникнути загроз та зберегти конфіденційність даних.

Інтеграція Digital-технологій вимагає від персоналу нових навичок. Навчання та підтримка персоналу в процесі інтеграції допомагають впроваджувати нові технології більш ефективно. Багато підприємств стикаються з труднощами у переході до цифрових технологій через відсутність адаптивності та навичок у персоналу. Неусвідомленість або відмова від нових інструментів може сповільнити процес впровадження. Недостатня здатність лідерства відповідати на зміни та стратегічно планувати цифрову трансформацію може вплинути на успіх впровадження. Ефективне керівництво та визначення чітких стратегій стають ключовими факторами успіху.

Впровадження нових технологій може бути фінансово витратним завданням. Вартість придбання та налаштування цифрових систем, а також навчання персоналу може вимагати значних інвестицій.

Таким чином, ми можемо сказати, що Digital-технології суттєво трансформують управлінські процеси сучасних суб'єктів господарювання. Їх вплив на формування обліково-аналітичного забезпечення визначається як ключовий фактор для досягнення конкурентоспроможності та сталого розвитку в умовах сучасного бізнес-середовища.

Впровадження Digital-технологій має потенціал значно підвищити ефективність управлінських процесів. Автоматизація рутинних завдань та оптимізація бізнес-процесів дозволяють використовувати ресурси більш ефективно.

Digital-технології стимулюють інноваційність, сприяючи розвитку нових продуктів та послуг. Впровадження технологій, які використовують штучний інтелект та аналіз великих даних, може вивести підприємство на новий рівень конкурентоспроможності.

Цифрові технології надають керівництву точні та швидкі інструменти для аналізу даних та прийняття обґрунтованих рішень. Це сприяє покращенню стратегічного планування та реагуванню на зміни в реальному часі. Підприємства, які успішно впроваджують цифрові технології, можуть отримати конкурентну перевагу на ринку. Це може включати в себе здатність швидко реагувати на зміни в умовах ринку та надавати інноваційні рішення для клієнтів. Використання передових технологій може зробити підприємство більш привабливим для талановитого персоналу. Люди шукають роботу в компаніях, які інвестують у цифрові технології та пропонують інноваційні рішення.

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

Забезпечуючи швидкий доступ до інформації та здатність реагувати на неї, компанії можуть більш ефективно пристосовуватися до ринкових умов.

Впровадження Digital-технологій у управлінські процеси стикається з викликами, але водночас відкриває широкі перспективи для підприємств. Зріла стратегія, лідерська ефективність та гнучкість у взаємодії з новими технологіями визначатимуть успіх цифрової трансформації.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що впровадження Digital-технологій у сферу управління суб'єктами господарювання має значний вплив на процес формування обліково-аналітичного забезпечення. Ця технологічна трансформація не лише вносить істотні зміни в управлінські процеси, але й створює нові можливості для підвищення ефективності, інноваційності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Вивчення впливу Digital-технологій на формування обліково-аналітичного забезпечення дозволило визначити їхню значущість у вдосконаленні процесів збору, аналізу та використання інформації. Використання інструментів аналітики великих даних, Штучного Інтелекту, технологій Інтернету Речей, та інших цифрових інновацій дозволяє зробити управлінське прийняття рішень більш обґрунтованим та орієнтованим на стратегічний розвиток.

Не дивлячись на очевидні переваги впровадження Digital-технологій, дослідження виявило також ряд викликів. Відсутність адаптивності персоналу, проблеми з кібербезпекою та фінансові витрати є факторами, які потребують уважного управління та розробки стратегій подолання.

На основі результатів дослідження рекомендується суб'єктам господарювання активно впроваджувати цифрові технології, забезпечуючи при цьому навчання персоналу та удосконалення системи кібербезпеки. Крім того, важливо розробити стратегії взаємодії з новими технологіями та ефективно вирішувати виникаючі труднощі.

Виділені аспекти впровадження Digital-технологій в управлінські процеси є лише частиною глобального дослідження. Подальші дослідження можуть розглядати більш деталізовані аспекти, такі як вплив на різні галузі економіки, врахування географічних та культурних особливостей, а також розвиток нових стратегій використання цифрових технологій.

Столяр Людмила,
канд. екон. наук, доцент;
Фірчук Марія,
здобувачка вищої освіти,
кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

У сучасному глобальному бізнес-середовищі, наповненому технологічними інноваціями, розуміння впливу цифровізації на аудит стало критичним викликом. Розуміння фундаментальних концепцій цифрової трансформації має важливе значення для перевірки високої якості та ефективності, враховуючи постійну мінливу природу технологій і збільшення обсягу, який можна отримати від цифрових даних.

Впровадження сучасних технологій при проведенні аудиту мало значний вплив на ефективність і точність аудиторських процедур, дозволяючи аудиторам швидко аналізувати великі обсяги даних, виявляти потенційні ризики та помилки, і в кінцевому результаті досягати високої якості фінансової звітності.

Цифрові інструменти дозволяють глибше та швидше аналізувати дані, допомагаючи аудиторам робити більш об'єктивні та точні висновки.

Крім того, зі зростанням кіберзлочинності стало важливим використовувати цифрові технології в процесі аудиту для забезпечення кібербезпеки, вимагаючи від аудиторів високого рівня захисту та обережності під час обробки та зберігання конфіденційної інформації. Поява цифрових технологій змінила практику та обов'язки аудиторів.

Основні зміни, які можуть відчувати аудитори внаслідок впровадження цифрових технологій, це:

– запровадження цифрових технологій автоматизує багато рутинних завдань, які раніше виконували аудитори, дозволяючи їм зосередитися на складніші аспекти аудиту та аналізу даних;

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

- цифрова технологія надає доступ до великої кількості даних, які аудитори можуть використовувати для більш детального аналізу та вивчення фінансових звітів своїх клієнтів;
- цифрова технологія дозволяє аудиторам ефективніше виявляти та оцінювати ризики, яка надає можливість зосередитися на ключових сферах аудиту та виявляти потенційні проблеми;
- оскільки кібератаки на підприємства зростають, аудитори повинні мати знання з кібербезпеки, щоб забезпечити надійність і безпеку фінансових звітів і даних клієнтів;
- використання цифрових технологій дозволяє аудиторам впроваджувати нові методи та інструменти для збору, аналізу та перевірки даних для більш ефективного виконання своїх завдань;
- використовуючи цифрові технології, аудитори повинні дотримуватися етичних стандартів і гарантувати дотримання правил щодо конфіденційності даних, збору та використання інформації;
- впровадження цифрових технологій може призвести до змін у формі та змісті аудиторських звітів, оскільки цифрові інструменти допомагають точніше та детальніше розуміти дані.

Ці зміни демонструють, що аудитори повинні постійно адаптуватися до нових технологій і змін у бізнес-середовищі, щоб забезпечити ефективність і точність аудиторських процедур.

Цифрові технології мають значний вплив на процес аудиту. Сучасні аудитори використовують цифрові інструменти та програмне забезпечення для збору, аналізу та інтерпретації великих обсягів даних.

Дослідимо специфіку технології Блокчейн (англ. Блокчейн, block chain від block — блок, chain - ланцюг, тобто ланцюжок блоків) - розподілена база даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), який постійно довшіає. Ключові особливості технології Блокчейн, такі як децентралізація, недоторканність даних і прозорість, можна використовувати для підвищення ефективності та надійності процедур аудиту.

У розвитку технології Блокчейн можна виділити два напрямки.

- 1) Застосування до систем бухгалтерського обліку для створення довіри або виконання узгоджених процедур із клієнтами щодо фінансової звітності.
- 2) Обслуговування компаній, які використовують у своїй діяльності Блокчейн. Використання технології Блокчейн має потенціал для значного впливу на процес аудиту та надання конкретних варіантів аудиту (табл. 1).

**Обліково-аналітичне забезпечення управління
суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку:
основні принципи та інструменти прийняття управлінських рішень**

Таблиця 1 – Вплив ключових функцій технології Блокчейн на аудит

№ з/п	Характеристика технології Блокчейн	Впливу на аудит
1.	Прозорість та недоторканність даних	Блокчейн забезпечує недоторканність даних і гарантує їх точність і цілісність. Це дозволяє аудиторам безпечно переглядати та підтверджувати точність фінансових звітів організації, не втручаючись у самі дані
2.	Децентралізований аудит	Блокчейн дозволяє створювати децентралізовані мережі аудиту, дозволяючи ширшому колу аудиторів перевіряти дані одночасно. Це підвищує надійність і об'єктивність тесту
3.	Ефективність та зменшення ризиків	Блокчейн дозволяє автоматизувати багато процесів аудиту, зокрема: перевірка транзакції та підтвердження власності на активи. Це допомагає зменшити ризик помилок і шахрайства
4.	Зберігання даних	Блокчейн дозволяє безпечно зберігати дані аудиту та гарантувати автентичність і доступність цих даних у будь-який час
5.	Автоматизовані звіти	Технологія Блокчейн допомагає автоматизувати процес створення звіту про аудит, спрощуючи та прискорюючи процес аудиту
6.	Трасованість транзакцій	Блокчейн забезпечує можливість точного відстеження та перевірки всіх транзакцій. Це допомагає аудиторам виявляти можливі порушення або помилки

При використанні технології Блокчейн важливо враховувати такі аспекти: технічні обмеження; вартість впровадження; необхідність регуляторних норм. Перед використанням технології Блокчейн в аудиті важливо ретельно вивчити всі переваги (надійність, безпека, прозорість, ефективність, автентифікація) та недоліки (вартість, складність, масштабованість, проблеми з конфіденційністю), щоб забезпечити ефективне використання цієї технології й мінімізує можливі ризики.

Для аудиторів є багато переваг використання хмарних технологій, наприклад:

- аудитори можуть отримати доступ до різноманітних даних клієнтів з будь-якого місця, де є підключення до інтернету, що полегшує їх роботу та підвищує ефективність аудиту;

- хмарна технологія дозволяє зберігати великі обсяги даних у безпечному та доступному форматі;

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

- використання хмарних технологій знижує вартість пристроїв, усуваючи необхідність великих інвестицій у власні сервери та інфраструктуру;
- основні хмарні платформи зазвичай мають розширені заходи безпеки та конфіденційності, такі як механізми шифрування та автентифікації, щоб допомогти аудиторам забезпечити конфіденційність даних клієнтів;
- хмарна технологія дозволяє різним членам бухгалтерської фірми працювати над проєктами одночасно, полегшуючи співпрацю та покращуючи спілкування між членами;
- доступність хмарних платформ на різноманітних пристроях дозволяє аудиторам працювати віддалено, полегшуючи роботу поза офісом і швидко реагуючи на зміни та проблеми.

Попри ці переваги, важливо приділяти особливу увагу аспектам безпеки та конфіденційності під час використання хмарних технологій, оскільки можуть бути ризики, пов'язані з порушеннями безпеки, витоком даних тощо.

Тому аудитори повинні враховувати ці аспекти та вживати заходів для мінімізації можливих ризиків.

Отже, аудитори мають адаптуватися до цифрових технологій, розвивати свої навички та використовувати нові інструменти для досягнення найкращих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діджиталізація процесів в аудиті. URL : <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2024/digitalisation-of-audit-processes> (дата звернення: 13.03.2024).
2. Основні напрями цифрової трансформації. URL : <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2024/main-areas-of-digital-transformation> (дата звернення: 13.03.2024).
3. Як діджиталізація аудиту свідчить про епоху трансформації. URL : https://www.ey.com/uk_ua/digital-audit/audit-digitization-transformative-age (дата звернення: 13.03.2024).
4. Вікіпедія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki>
5. Що таке блокчейн і як він працює? URL : <https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-Блокчейн-and-how-does-it-work> (дата звернення: 13.03.2024).

Урніш Вікторія,

здобувачка вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Колісник Олена,

канд. екон. наук, доцент,

завідувач кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Традиційно розвиток технологій змінює всі сфери нашого життя шляхом розробки нових програм, що полегшують нашу роботу. Серед них не залишаються осторонь бухгалтерські програмні продукти, що стають все зручнішими. В сучасних умовах воєнного стану в Україні центром уваги вітчизняних бухгалтерів та підприємців є питання пошуку якісних українських програм.

Найбільш популярною стала програма бухгалтерського обліку BAS, створена компанією «NetHelp» зареєстрованою в Польщі. В даному випадку, існує широка конфігурація продуктів, залежно від потреби підприємства, зокрема: проста Бухгалтерія, Комплексне управління підприємством, Управління торгівлею, Малий бізнес тощо [1].

Основні можливості програми: налаштування візуалізації документів, видалення зайвих полей, розділів. Виходячи з прав доступу кожного з користувачів програми, змінюється перелік документів, посібників, звітів (система не відображає їх користувачу), є можливість підключення до програми через адресу в браузері та попередньому завантаженні її на сервер. Наостанок, BAS має функцію внутрішнього обговорення, аналогічно месенджерам (функції проведення конференцій, створення групових чатів).

Dilovod – повністю український сервіс для ведення управлінського, бухгалтерського обліку та звітності [2]. На відміну від BAS, має функцію збільшення кількості користувачів з невеликим збільшенням загальної вартості ліцензії. Переваги полягають в можливості ведення декількох ФОП або підприємств в одній базі даних, автоматичному архівуванні копій документів, відображення всього грошового обігу в системі та автоматична перевірка наявності помилок в звітності. Також важливо – Dilovod має вмонтований ПРРО (немає потреби в доопрацюванні програми із залученням програмістів).

Ще одна універсальна програма - MASTER:Бухгалтерія. Вона так само включає базові та розширені функціональні модулі (наприклад для розширення основного набору документів нарахування та виплати з/п), з можливістю працювати в хмарі або локально з необмеженою кількістю користувачів. В програмі є готові конектори з банками України, що спрощує обробку операцій з рахунками, а також автоматичне формування фінансової звітності [3]. Ще одна програма від українських виробників на ринку інформаційних технологій – «Дебет Плюс», яка є кроссплатформною системою управління підприємством з великим спектром функцій [4].

Використання інформаційних систем в управлінні підприємствами сприяє вирішенню таких проблем як, зниження складності прийняття рішень, підвищення оперативності обробки даних і достовірності інформації, що сприяє прийняттю більш об'єктивних фінансових та управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. BAS бухгалтерія / Офіційний вебсайт. URL : www.bas-soft.eu\
2. Dilovod / Офіційний вебсайт. URL : <https://dilovod.ua/>
3. MASTER:Бухгалтерія / Офіційний вебсайт. URL : <https://masterbuh.com/product/buhgalteriya>
4. Дебет Плюс / Офіційний вебсайт. URL : <https://debet.com.ua/struktura-systemy-debet-plyus>

Фербей Галина,

здобувачка освітнього

ступеня «бакалавр»,

спеціальність 071

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник:

Рилєєв Сергій,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і

оподаткування,

*Чернівецький торговельно-економічний
інститут*

*Державного торговельно-економічного
університету*

«СОНАТА» – СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ПРОГРАМА ДЛЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ

У сучасному світі, в якому швидкість отримання та передачі інформації стали невід'ємною частиною життєдіяльності економічних суб'єктів, важливу роль відіграє програмне забезпечення обліково-звітних процесів.

В умовах повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну та зростання кількості здійснених і потенційних кібератак, в контексті забезпечення національної безпеки в цілому та суб'єктів господарювання зокрема, важливо робити акцент саме на вітчизняні програмні продукти.

«Соната» є багатофункціональною програмою, яка створена в Україні, та призначена для формування та подання електронної звітності.

Перш ніж заглибитися у програму «Соната», варто розглянути еволюцію електронного документообігу. Від колишніх традиційних методів обміну паперовими документами до сучасних електронних систем – шлях цей був вкрай важливим для ефективного функціонування бізнесу. Завдяки розвитку технологій та зростанню потреб у швидкому обміні інформацією, електронний документообіг став незамінним елементом сучасного підприємництва.

З поширенням електронного документообігу зростає й потреба у спеціалізованих програмах для його управління. Саме внаслідок цього й виникла «Соната». Розроблена командою професіоналів з метою спростити та оптимізувати процес обміну документами в сучасних умовах.

«Соната» пропонує широкий набір функцій, спрямованих на забезпечення ефективного ведення електронного документообігу. Вона дозволяє автоматизувати багато процесів, що раніше вимагали багато часу та ресурсів [1].

Збереження конфіденційності та цілісності даних – це один із пріоритетів «Соната». Програма використовує сучасні технології шифрування та захисту даних, щоб забезпечити найвищий рівень безпеки.

Інтерфейс програми «Соната» розроблений з урахуванням потреб користувачів. Він інтуїтивно зрозумілий та простий у використанні, навіть для тих, хто не має спеціальних знань у роботі з даною програмою [1].

Програма сприяє зручній спільній роботі над документами. Вона дозволяє розподіляти доступ до документів між різними користувачами та контролювати їхні права доступу.

Програму «Соната» використовують, як на підприємствах, так і у державних установах. У бізнесі час – це гроші. «Соната» допомагає ефективно використовувати час. Вона дозволяє швидко обмінюватися документами між відділами, спрощуючи процеси прийняття рішень та виконання завдань. У сфері державного управління важливо забезпечити ефективність та прозорість в обміні документами. «Соната» допомагає автоматизувати багато процесів, що робить роботу установ державного сектору більш продуктивною та прозорою.

«Соната» не є ізольованою програмою, вона може легко інтегруватися з іншими системами, такими як електронні поштові сервіси, системи керування документами та CRM-системи. Це дозволяє підприємствам забезпечувати безперервну роботу своїх процесів та максимально використовувати потенціал всіх своїх інструментів [2].

Переваги «Сонати» у сучасних умовах:

1. Збереження часу і ресурсів. Автоматизація багатьох процесів в програмі дозволяє ефективно використовувати час та ресурси [2].

2. Підвищення продуктивності. Зручний та швидкий доступ до документів сприяє підвищенню продуктивності робочого процесу, а також швидке прийняття рішень [3].

3. Зменшення ймовірності помилок. Автоматизовані процеси в програмі допомагають уникнути помилок, що можуть виникнути при ручній обробці документів.

4. Підвищення безпеки інформації: Захист даних у програмі дозволяє підприємствам не тільки зберігати конфіденційну інформацію, але й уникнути ризику втрати даних через несанкціонований доступ.

Програма «Соната» стала невід'ємною частиною сучасного бізнесу та управління. Її функціональність, безпека та зручний інтерфейс роблять її ідеальним інструментом для ведення електронного документообігу у будь-якій сфері діяльності. Завдяки програмі «Соната», підприємства можуть оптимізувати обліково-звітні процеси, підвищити продуктивність та забезпечити безпеку своєї інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соната – бухгалтерська програма для здачі звітів до податкової, соцстрах, статистику. Електронна звітність Sonata / Офіц. вебсайт ТОВ «Інформаційні мережі». URL : [\(https://sonatazvit.com.ua/?utm_source=googleads&utm_medium=cpc&utm_term=%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA84CvBhCaARIsAMkAvkKEU8VSTjEDsi8EGQGeZvCAkANqMakInlLMMUQCV_ib46rYUNdt6xcaAg0wEALw_wcB%20\(%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F:%2029.02.2024\)\)](https://sonatazvit.com.ua/?utm_source=googleads&utm_medium=cpc&utm_term=%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA84CvBhCaARIsAMkAvkKEU8VSTjEDsi8EGQGeZvCAkANqMakInlLMMUQCV_ib46rYUNdt6xcaAg0wEALw_wcB%20(%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F:%2029.02.2024)) (дата звернення: 29.02.2024).
2. Можливості програми електронної звітності Соната / Офіц. вебсайт ТОВ «Інформаційні мережі». URL : [\(https://sonatazvit.com.ua/features/\)](https://sonatazvit.com.ua/features/) (дата звернення: 29.02.2024).
3. Документація Соната. Початкові кроки, надсилання договорів в контролюючі органи для використання електронної звітності в програмі Соната / Офіц. вебсайт ТОВ «Інформаційні мережі». URL : [\(https://sonatazvit.com.ua/docs/concepts/shvidkij-start/\)](https://sonatazvit.com.ua/docs/concepts/shvidkij-start/) (дата звернення: 29.02.2024).

Швайка Таїсія,

*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня*

Науковий керівник:

Новікова Олена,

*старший викладач кафедри обліку та
консалтингу,*

Державний податковий університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток цифрової економіки у світі впливає на усі сфери діяльності, в тому числі і на облікові процеси. Бухгалтерський облік зазнає змін на теоретичному та практичному рівнях. У відповідності до сучасних реалій методологія та інструментарій бухгалтерського обліку адаптуються до змін у системі цифрової економіки. Автоматизований збір і реєстрація первинної інформації з використанням сучасних засобів вимірювання забезпечує документування господарських операцій в електронній формі.

Цифровізація економічних процесів суттєво впливає на теоретичні та практичні аспекти бухгалтерського обліку від процесу створення до моменту зберігання та передачі облікової інформації. Запровадження певних цифрових рішень вносить корективи у методологію та інструментарій бухгалтерського обліку.

Сьогодні цифровізація стає важливим фактором економічного зростання та сучасним трендом. Використання цифрових технологій у реальному секторі економіки є передумовою інноваційного розвитку як підприємства, так і держави.

Цифровізація стрімко проникає в усі сектори економіки України. Використання цифрових технологій у господарських та фінансових процесах формує ряд викликів, які пов'язані з опрацюванням великих баз даних, вибором і налаштуванням алгоритмів управління, оцінюванням ефективності системи. Процес інтеграції цифрових технологій потребує комплексного підходу до вибору технічних засобів та забезпечення взаємодії елементів у системі управління [1].

Сучасні інформаційні технології здійснюють вплив на методологію та практику бухгалтерського обліку. Тому трансформація бухгалтерського обліку є необхідним етапом на шляху до його вдосконалення та розвитку. Зміни методології обліку сприяють його актуалізації в епоху всеохоплюючої цифровізації економічних процесів.

Бухгалтерський облік продукує важливий вид інформації – облікову інформацію, яка стає джерелом для аналізу та прогнозування на шляху до конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта. Дана інформація є специфічна та необхідна, формується виключно системою бухгалтерського обліку.

Комплексний підхід до опису, зберігання та обробки даних дозволяє отримувати цінну інформацію, яка використовується в управлінні економічними процесами.

Сучасні цифрові технології зосереджені не лише на конвертації даних з паперового формату в цифровий, а реалізують можливість пошуку, обробки даних, синтез звітності, контроль, порівняння показників, візуалізацію процесів та їх результатів, резервне копіювання за допомогою ІТ-інструментарію [2]. Муравський В.В. зазначає про те, що в такий спосіб реалізується автоматизований збір і реєстрація первинної інформації з використанням технологічних датчиків вимірювання. Автоматизований процес обробки первинних даних він рекомендує розподілити на два етапи: збору та реєстрації [3].

Як свідчить практика, організація первинного обліку тісно пов'язана з організацією документообігу. Тому документообіг виступає базовою ланкою діяльності підприємства, де вагомим чинником є швидкість документопотоку. Оптимізація документообігу підвищує ефективність бізнес-процесів, оскільки існує пряма залежність між якісним зберіганням інформації, швидкістю пошуку в базі потрібної інформації та наданням її зацікавленим користувачам [4].

Основною складовою цифровізації в частині належної організації документообігу є наявність хмарного середовища для зосередження даних.

Удосконалення первинної реєстрації господарських операцій здійснюється шляхом автоматизації облікових записів внаслідок застосування нейронних мереж. Первинні облікові дані в нейромережі підлягають автоматизованій кластеризації та розподілу між користувачами відповідно до їхніх інформаційних потреб за наявності комунікаційних бар'єрів. На основі первинної облікової інформації ідентифікуються складові господарської операції, присвоюються номери рахунків обліку, що реалізує можливість застосувати правило подвійного запису та сформувати обліковий запис. Формування облікових проведень, які відбуваються без участі облікових фахівців містить певні функціональні та організаційні обмеження, пов'язані зі складністю алгоритмізації та

Панель 4
Digital-технології у процесі формування
обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктів господарювання

автоматизації; досвідом та кваліфікацією професійного судження працівників; соціальних, суспільних та екологічних цілей; уніфікувати й гармонізувати звітну інформацію відповідно до національних і міжнародних вимог.

Розвиток цифрових технологій впливає і на об'єкти обліку. Це відбувається тому, що зростає кількість показників, які застосовуються для характеристики не лише економічної складової бізнесу, а й соціальної та екологічної. Розширення об'єктів обліку відбувається за рахунок появи гібридних та модифікованих форм активів, зобов'язань і капіталу, зокрема це: криптовалюти, «розумні» контракти, «розумні» активи, інструменти змішаного інвестування, електронні потоки коштів, нові форми фінансових угод тощо. Відображення в обліку таких об'єктів потребує розробки нових методологічних напрацювань.

Блокчейн – децентралізована система, яка функціонує при умові безлічі об'єднаних в мережу комп'ютерів. Одна з основних його переваг – те, що підприємство не витрачає грошові ресурси на посередників та економить час [5].

Блокчейн є однією з трендових технологій сучасності, яка дає змогу відкрити дані й продемонструвати їх, одночасно з тим, вони не зазнають змін і не розкривають персональні дані користувачів.

Бухгалтерський облік в комплексі з фінансовим аналізом та аудитом ефективно функціонують за допомогою технології-блокчейн. Особливості його використання в бухгалтерському обліку наведено на рис. 1.

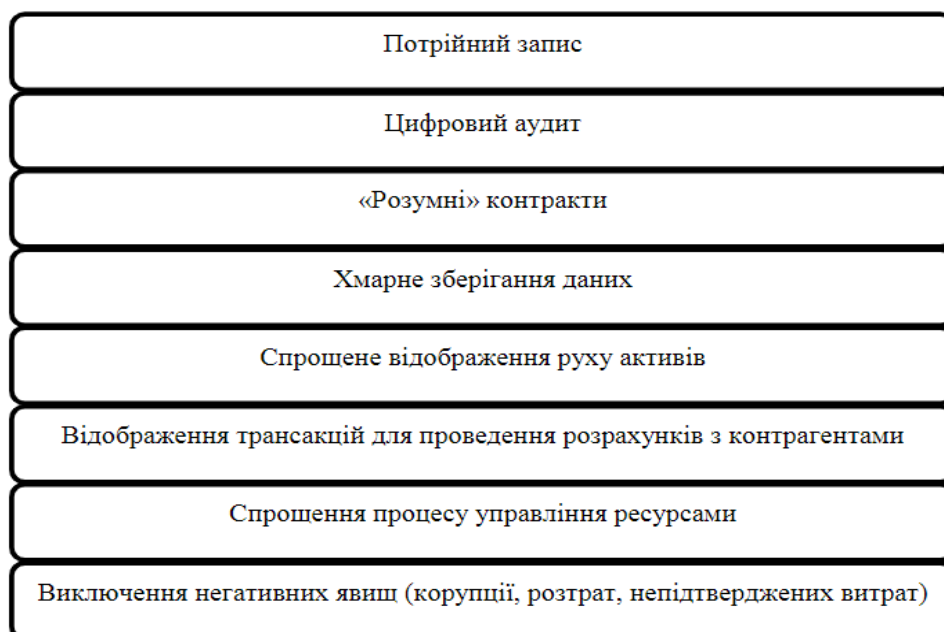

Рисунок 1 – Переваги використання технології блокчейн
в бухгалтерському обліку

Джерело: сформовано автором на основі [6, с. 92].

Базовими передумовами впровадження блокчейн-технологій в систему бухгалтерського обліку є: технологічні та методологічні зміни в системі обліку; перегляд облікової політики на підприємстві у відповідності до вимог цифрової економіки; застосування цифрового активу в якості інноваційного об'єкта бухгалтерського обліку; удосконалення питань щодо правового врегулювання обліку на національному та міжнародному ринку; кадрова політика, направлена на освоєння новітніх інформаційних технологій.

У перспективі блокчейн не буде застосовуватись в національній економічній системі як заміна для традиційного бухгалтерського обліку, а доповнить його. Активно він практикуватиметься у сфері контролю за розрахунками між різними контрагентами.

В результаті розвитку інтернет - сервісів та «хмарних» технологій перспективним є впровадження інтегрованої електронної звітності у глобальній мережі з наданням розподіленого доступу до неї. Технологія гіпертексту дає можливість збільшити інформаційний вміст інтегрованої звітності, реалізувати доступність облікової інформації зацікавленим користувачам, формувати звітні документи, які будуть зрозумілими для сприйняття та інтерпретації широкому колу зацікавлених осіб.

Сучасні теорії та дієві практики ведення бухгалтерського обліку внаслідок запровадження цифровізації в економічну систему удосконалювати слід в таких напрямках: підвищення якості та своєчасності облікової інформації; перегляд вимог до оперативного обліку; виявлення та збільшення числа об'єктів обліку; запровадження інноваційних методів оцінки для нових об'єктів обліку; перегляд підходів до інтегрування різних видів обліку; застосування сучасних інформаційних технологій збору та опрацювання інформації (блокчейн - технології); розробка теоретичних, методичних та прикладних аспектів розвитку бухгалтерського обліку.

Світ інформаційних технологій пропонує безліч варіантів програмного забезпечення для організації системи бухгалтерського обліку, але доволі перспективною виглядає технологія блокчейн, особливо для податкового обліку та контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук І. Б., Депутат Б. Я., Тарасенко О. Є. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, загрози й ризики. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 47-2. С. 173–177. DOI : <https://doi.org/10.32843/bses.47-66> ; URL : http://bses.in.ua/journals/2019/47_2_2019/34.pdf

2. Когут Ю. І. Цифрова трансформація економіки та проблеми кібербезпеки : практич. посіб. Київ : Консалтингова компанія «СІДКОН», 2021. 368 с.

3. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с.

4. Кулинич М. Б. Документування як методичний інструментарій у бухгалтерському обліку: перспективи впровадження електронного документообігу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. № 4(16). С. 148–154.

5. Король С. Я., Клочко А. О. Цифрові технології в обліку й аудиті. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 1. С. 170–176. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2020_1_31

6. Савків У. С., Кузьміна Т. Л. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Вип 19, т. 2. DOI : <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.87-95>

Шпак Яна,

*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня*

Науковий керівник:

Колісник Олена,

*канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В наші дні спостерігається інтенсивний перехід до інформаційного суспільства, формування цифрової економіки та активний соціально-економічний розвиток. Ці процеси сприяють полегшенню доступу до світових інформаційних ресурсів та розширенню спектру задоволення потреб у інформаційних продуктах. Ці зміни призводять до вдосконалення сфер суспільних та господарських відносин.

Розвиток системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності неперервно прогресує, оскільки постійно з'являються нові технічні та технологічні можливості. Відбуваються зміни в обліковій методології та практиці, що потребують новітніх облікових підходів. Бухгалтерська наука модернізується і розширюється змістом, що підвищує затребуваність і престижність професії бухгалтера.

Віддзеркаленням питання розвитку сучасного бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки є праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких В.В. Муравський, П.Я. Хомин, Л.В. Чижевська, Р.Ф. Бруханський та інші.

Одним із важливих досягнень цифрової економіки є поширення та впровадження системи безконтактної ідентифікації інформації. Ця система охоплює біометричні технології, карткові системи, технології мовленнєвого введення даних, штрих-коди та використання QR-кодів разом з пристроями для їх зчитування.

QR-коди є простим інтерактивним способом отримання та розповсюдження будь-якої інформації, бухгалтерської звітності в тому числі. За допомогою цих кодів можна закодувати значний обсяг інформації та за необхідності швидко знайти доступ до неї шляхом сканування та розпізнавання сучасними пристроями [1, с. 328].

Так, наприклад при здійсненні інвентаризації застосування QR-кодів перевірки, наявності та обліку господарських засобів, зокрема необоротних активів, адже на них зашифрована вся інформація про такі об'єкти, яка вказана в інвентарних картках. Запровадження QR-кодування полегшить роботу інвентаризаційної комісії, а також прискорить зведення даних, що матиме вагомий й вплив на оперативність прийняття рішень.

У бухгалтерському обліку проявом технологічної революції є використання електронної, цифрової або ІТ-орієнтованої версії фінансової звітності.

Цифрова фінансова звітність - це звітність із використанням структурованої комп'ютерно-орієнтованої форми на відміну від традиційної фінансової звітності, яка складалась у паперовому вигляді, електронних версій паперових звітів, таких, як наприклад, текстовий редактор, HTML, PDF тощо.

Цифрова фінансова звітність стає доступною для користувачів завдяки розповсюдженню в електронному форматі через Інтернет-мережу. Програмне забезпечення для такої звітності автоматично аналізує, як активи трансформуються в балансі, а також як активи відображаються у відношенні до зобов'язань та капіталу в одиницях бухгалтерського обліку. Інформація, подана у цифровій фінансовій звітності, не вимагає спеціального декодування, і регулятори, такі як державні та фінансові органи, а також бізнес-організації, одержують однакове розуміння зареєстрованих фактів та зв'язків між ними.

Механізм створення фінансового звіту ретельно формулюється людьми у формі, придатній для машинного зчитування. Проте це не означає, що всі знання можуть бути записані та виражені, а лише об'єктивні, які роблять комп'ютерну програму придатною для відтворення формалізацію логічних і математичних операцій, описаних людиною. Техніка імітує основні механічні завдання, що пов'язані зі створенням фінансового звіту.

Незважаючи на всі переваги, варто зазначити, що суб'єктивні знання, такі як судження та досвід професійного бухгалтера, не можуть бути виражені в термінах, які "розуміє" техніка.

Перевагою цифрової фінансової звітності є передача техніці рутинних одноманітних завдань, що пов'язані зі складанням фінансових звітів та які можуть бути виконані ефективно та швидко за допомогою техніки. Цифрова

фінансова звітність змінює природу завдань фахівців, що володіють експертними та консультативними навичками. Ця звітність звільняє їх багатьох простих завдань та дозволяє зосередити увагу на професійних завданнях та аспектах, що не можуть бути автоматизовані. Також зменшуються витрати праці, усуваються людські помилки, знижується ризик невідповідності [2, с. 117].

При огляді новітніх та перспективних технологій обліку, необхідно обов'язково звернути увагу на блокчейн, який вносить революційні зміни у світ, подібно до того, як робила мережа Інтернет у свій час. До перших учасників у впровадженні цієї системи належать Канада, США, Бразилія, Ізраїль, Австралія, Грузія, ОАЕ, Велика Британія, Естонія, Німеччина, Франція. Україна також поступово починає активно впроваджувати цю технологію, що свідчить про її важливість і потенціал у сучасному світі.

Блокчейн – це розподілений реєстр даних, у якому й зберігається інформація про кожну транзакцію, здійснену в закритій одноранговій системі користувачів. Інформація зберігається у вигляді послідовності блоків, що містять записи про транзакції. Підробити їх неможливо, адже кожен новий запис підтверджує вже існуючі ланцюги даних. Для зміни певних даних потрібно змінювати інформацію в усіх інших блоках. Завдяки тому, що система розподілена, актуальна інформація про записи та їх зміни зберігається в усіх учасників та оновлюється автоматично при внесенні змін. У системі блокчейн не існує нікого, хто може спотворити інформацію та умовно «розірвати ланцюг», оскільки остаточна версія інформації є у всіх учасників системи [3, с. 89].

Блокчейн як технології стала популярною в контексті крипто валют, проте сьогодні вона має самостійне значення як надійний спосіб збереження даних, фінансової звітності в тому числі. Потенційно дана технологія може бути корисною у багатьох сферах, таких як банківський сектор, енергетика, авіація, медицина, електронна демократія, криптофонди тощо.

Сучасні цифрові технології можна сприймати та розглядати як передумову революції в методах обліку, зокрема, системи облікової реєстрації господарських операцій [4, с. 90].

Можна зробити висновок, що позитивні зміни та вдосконалення, спричинені цифровізацією економіки, стимулюють модернізацію бухгалтерської науки, вдосконалення методології облікового процесу, підвищення продуктивності праці фахівців, прискорення виконання важливих завдань як в окремих галузях, так і завдань економічної системи в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радівілова Г., Спільник І. QR-кодування в обліку та управлінні активами підприємства: переваги та перспективи використання. *Цифрова економіка: тренди та перспективи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 340, [319–320] с. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32851>
2. Спільник І., Палюх М. Цифровий формат фінансової звітності: сутність, переваги, перспективи. *Цифрова економіка: тренди та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2018. С. 115–117. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32763>
3. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. № 1–2. С. 83–96.
4. Хомин П. Я., Кіфляр О. Р., Павликівська О. І. Бухгалтерський облік на тлі віртуалій. *Галицький економічний вісник*. 2017. Том 52, № 1. С. 88–95.

Наукове електронне мережове видання

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Збірник матеріалів круглого столу

29 березня 2024 року

Укладач:

О. П. Колісник

Відповідальний за випуск:

А. В. Лавренюк

*Форматування та
комп'ютерна верстка:*

Д. П. Завальницька

Здано до друку 03.05.2024

Друк. арк. 11,09

Замовлення № 1100

*Підготовлено до друку редакційно-видавничим відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*